

13024

✓ 13024. II. C. y. 1. 2.

N E D O L Œ N O S T

PREGAŅANA IN POVELIČANA.

Pověst iz pism Kristofa Umida.

N a s v e t b o d a l

Joŕef Burger,

duhovnik ve Lublanske duhovŕenŕe.

VZ LUBLANŦ,

Natisnil Joŕef Blaznik, 1832.

*Ima na prodaj Leopold Kremŕar, bukvoeŕ
pod Tranŕo Nro. 12.*

NEW YORK

THE UNIVERSITY OF THE STATE OF NEW YORK

IN SENATE

January 18, 1889

Report of the

Commissioners of the State Education Department

ALBANY

1889

Printed by the State Printer, Albany, N. Y.

988600006889

Prva razstava.

Oče Jakob in njegova hči Marija.

Pred vey ko sto léta je v Æelódneke na grafóvskem gradu prav umen in pravičen mox xivel, Jakob Rodè po imenu. Ubog déček we je bil, ko je na grad pèršel, de bè se onde na vèrtè vèrtnarskega naučil. Se svojim prebrisanem umam, se svojim dobram sèrnam, se svojo úrnostjo vè vsèh ràyéh se je kmale lubèzen svoje gospode in vsèh grajujínskèh pèrdóbil. Marskake opravke pèr grajujínè so mu bili zroyenè, in ko je graf, takrat we mlad gospod, po svéte wèl, ga je Jakob sprémjal. Na ptujim se je Jakob veliko dobrega naučil: navadil se je olikano govoritè, pèrludno se vèstè, in kar je we veliko bole, nepopayeno je med svétam svoje sèrncè ohranil. Graf je xelel Jakobu zvésto sluxbo povèrnitè. Na dvorè, kè ga je graf vè blixnam méstè imel, bè ga bil rad kluyárja postável. Pa dobremu moxu né dopadel méstne wum; tiho xivléne na kmetèh le ga je veselílo. Torej mu da blage graf majhno pristávo bliz grada vè roke do negove smertè, in we xita in lesá, kolèkor ga potre-

buje, mu dovolj iz grajnine. Jakob se je vzdelodnega oženil, in živi od pardélkov svoje pristave. Imel je lépo hišo, in ob njej velik vrt, kjer ga je bilo lépo videti; pol ga je bilo za nar boljšim sadjem nasajenega, pol pa za mnogo zelenávo odloženega.

Vej lét je Jakob se svojo ženo srečno živel, bila je namreč prav skrbna in dobra gospodina; kar mu ustreja. Neizrečeno žaluje po njej. Dóbrs, že precej perlétns moč poshmal silno stara, njegova glava že vsa siva perhaja. Edino vesele, kjer ga je zdé na svétu we imel, je bila njegova hči, katero mu je ranjša zapustila; takrat je iméla ravno pet lét. Marijša, ravno takó kakor materš, ji je bilo ime, in vz vsam je bila materš enaka. Od otrojših lét že je bila zale postave; iz nenšh oči se je takó nékej lubeznivšga blisketálo, de se ne da popisati. Pa we vse bol so jo nena pobožnost, nedolžnost, pohlevnost in prijaznost ljudém zalo in prijetno délale. Marijša we né bila petnajštega léta dopolnila, in je že prav lépo gospodínila. Vz hišo je bilo zmirej vse ometéno in pospravleno, vz kuhans vsaka posóda na svojim kraji in yedna, povsod je bilo vse vz redš in snažno. Tudš na vrtš je svojimu ljubšmu ojetu pridno pomagala, in pa nšy je né nene dni bol veselílo ko ravno vrt; prijetns in podúyživš ojetovš pogóvorš so ji vse délo oslájvalš.

Marijša, ktera je med zelenávo in kvetlíšnamš zrastla, je od otrojših lét vesele nad kvetlíšnamš iméla. Torej ji je oče vsako léto kej

sémán in koreníneŋ novŋh ŋvetlíŋ dobil, kterŋh namrŋy we né poznala, de jih je na vertz per krajéh gredíŋ nasadila. Takó je iméla Mariŋa o praznem yasz védno na vertz kej prijetnŋga opravetz. Koj ko so zelí iz tal perwle, jim je strégla, jih okopavala, oplévala in zalivala; ko so popke pognale, je komej peryakala, de se razpouŋjo, in videtz jih lepó ŋvstetz je bila vsa vz veselŋ. „To je pravo, nedolŋno vesele“, reye yasz nen oye posmŋhláje se. „Marskdo izdá vey goldinarjev za brŋhke obléke, ko jaz vinarjev za ŋvetlíŋe, in we ne storí svoji hyerz takó velíŋŋga in nedolŋnŋga vesela ko jaz.“ In rés, vsak mésŋŋ, vsak téden ŋzlò je Mariŋŋ novo vesele snvztlo. Veykrat je rekla vz svojim veselŋ: „Raj je bil morebitetz komej takó lep, ko je naw vart!“ Né wal tudetz kmalz kdo mémo varta, de bŋ se ne bil ustavŋl, in yudil nad lépŋmŋ ŋvetlíŋamŋ. Otrŋŋŋ iz vasí so vseskozŋ van kukalz, in Mariŋa jim je rada ŋvetlíŋe iz néga podajala.

Modrŋ oye pa je vesele svoje hyere nad ŋvetlíŋamŋ na kej visokéjwŋga védŋl obarnitz. Uyíl jo je vz lepŋtz, kŋ jo imajo ŋvetlíŋe, vz nŋh raznŋ podobŋ, vz nŋh prijetnem duhŋ modrost, dobrótlivost in vsŋgamogouynost Bŋŋjo spoznavatz. Ko je zjutrej vstal, je bilo pervo, de je svoje sŋrŋe vz molitvŋ kŋ Bogu povŋzdvígnil; zato je bil vselej poprej na nogah, kakor je bilo na délo itŋ. Mislŋl sŋ je, de ima ylovéwko ŋivlene malo ŋéne, ye sŋ ylovŋk per vsŋh svojih opravkŋh vsaj kákowne ure vsak dan ne odloyŋ, vz kterŋ se na tihŋm

se svojim stvarnkam pogovarja, in po nebesih zdihuje. Spomladi in po léti, kadar je bilo lépo jutro, je Mariņa sčój v wotor na vrt pelal, kjer jima solnna zlata zarja iz zagore plava, rosa v očí miglá, ptiqe veselo ævrgole, kvetline prijeto vono puhte. Tukej se je æ' no od Bogá pogovarjal, ktere da solnno prijazno sčját, in povila dex in roso; ktere æiví ptine pod nebam, in kvetline oblaye toľko yestítljivo. Tukej jo je uyíl Bogá spoznavate nar bolęga oçeta, ktere se nam v svojim prelubam sine lubezniwęga ko v vsah stvaréh razodéva. Tukej jo je uyíl molite, ker je sam iz serna æ' no molil. Ta jutranę yas je Mariņa æe v mladostę poboęnost in strah Bøxi v sernę zasadil.

V kvetlinah, ktere so bile Mariņa nar lubę, ji je oçe lépe podobe dæviwkeh yednost kazal. Ko mu je eno jutro męsna suwņa vsa vesela parvo viólęno pernesla, ji je rekel: „Vívneva viólęna, luba Mariņa! te bode podoba ponięnostę, samotnostę in tihe dobrótливostę. Viólęna se oblaye v lubezniwo barvo pohlevnostę, kvete nar raji v samotę, in razsipa, desravno je skrita pod perjem, svoj prijeto duh okrog sebe. Tude tí, luba Mariņa! bode tihe violęne enaka, ke ne mara za pisano nęyemerno oblęko, se ne razkazuje, ampak na tihem dobro déla, dokler ne oqvate.“

Ko so bile vrtne in limbarji v kvétji, in vrt v vse svoji lepote; pokaxe oçe svoji hçere s perstam béle limbar, in prave: „Béle limbar, luba Mariņa! te bode podoba nedol-

ænostæ. Le poglej, kakó je lép, kakó je svetel in yist! Nar baléjwæ tanuina tæ né næy protæ negovæm peresnam; kaj néso béle ko snég? Blagor déklæne, ktera ima takó yisto særhe! Nar yistéjwæ barva se tudæ nar tææe ohranæ. Kmalæ je limbarjevo pereshe omadeæano; le nerodno ga kdo poprime, se mu koj madææ pozná. Takó tudæ æe beséda, in pa we ηælo misel nedolæno særhe lahko omadeææje in popayæ. Værtniηa pa“⁶, pravæ øye kazáje na eno, „tæ bodæ, luba Mariηa! podobæ sramoælivostæ. Lépwæ ko ta værtniηa je barva sramoælivostæ. Blagor déklæne, kæ se ne spodobne wale ustrawæ, in jo rædeyina po liηæh gréha varæje. Liηa, ktere rada rædeya prehája, ostanejo dolgo rædeye in lépe; líηa, ktere rædeyina veq ne obide, kmalæ oblæde, in strohne prevred væ grobæ.“ Øye je limbarjev in værtníη natærgal, jih zveæe, in podá zvezek Mariηæ, rekóy: „Limbarji in værtniηe so sæ sestriyæne; vkupej gredó, in le takó læpó jih je vidææ ve zvezkæh in vénηæh. Takó ste tudæ nedolænost in sramoælivost sestriyæne, in se ne daste loyitæ. Bog da nedolænostæ, de se loæe obvaræje, sramoælivost tovarwiηo in svarnæηo. Oh, ostane me sramoæliva, luba Mariηa! in bow tudæ nedolæna ostala. Bodæ zmirej yisto tvoje særhe, enako yistæmu limbarju, in tvoje liηa bodo zmirej ko værtniηe rædeye.“

Nar lépwæ na værtæ je bila pa majhna jáblana. Øye je bil to dræveshe ravno tistæ dan posadil, ko je bila Mariηa rojena, in vsako léto je bilo polno ræmenæh in rædeykastæh ja-

balk. Enkrat je posebno lepó ηvatlo, le vse je bilo vz ηvétji. Mariņa ima grozno vesele nad nim; vsak dan ga gre gledat, in pravi: „Oh, kakó je paη lépa ta jablana, kakó je vsa rdečkasta in bélkasta! Ravno kakor de bε bila kàkowna ηvatliņa, nηy drugáyε se mε ne zdi.“ Eno jutro pa spet pride, kar najde ηvétje vse rjávno in skeryeno; slana ga je takó posmodila. Mariņa je téga zelo xalostna, zjoka se. Tædej ji reče oče: „Mariņa! ravno takó pobriwe gréwna slast vs ηvét mladostε. Oh, varεj, varεj se gréha! Glej, ko bε se tudε tebe takó pεrgodilo; ko bε veselo upane, kε ga nad tebóy imam, takó le zgínilo ne le za eno léto, ampak za vse xivlene: oh, tædej bε jaz we britkéjεε jokal, kakor zdé ti! Ne imel bε je veη vesele ure na zemlε, in se solzame vz oçéh we bε wεl vz grob.“ Rés so mu pεr téh besédah solze vz oçí pεrigrane, in Mariņε so wle te beséde grozno kε sεrηu.

Takó je Mariņa pεr svojim ljubem oçetε med ηvatliņamε rastla; ko vεrtniņa je ηvatla, nedolæna je bila ko limbar, pohlevna ko violεna, in lépεε sad je óbétala ko dravesηe vz nar lépεεm ηvétji.

Veselil je oçeta Jakoba lépa vεrt, kterε mu je délo se sadjem obilno povεrnil; pa we bol je bil svoje ηyere vesel in zadovolæn, ker so naukε, ktere ji je dajal, veliko bogatéjεε sad, sad lépεga poboænεga xivlena, vz néj rodilε.

Druga razstava.

Mariņa vs Ėelodnenskem gradu.

Eno jutro mėsna velenęga travna je ula Mariņa vs blięne gojzdek varbovęh in bėkovęh mladik rėzat, iz kteręh je oęe, kėdar na vrtę nė bilo kej opravtę, lėpe jerbasęke pletel. Tę je Mariņa pėrve umarnęne nauła. Jih naterga, in naredi dva zvezka iz nęh, enęga za oęeta, enęga pa zase. Domu grede sreęa na pisane snoęete grafano iz Ėelodnėka in meno hyer Amalko. Bile ste vęę děl vs męstę, pa pred enęmę dnēmę ste na grad pėrvele.

Ko Mariņa vs bėlo oblęene gospė vidę protę sebe pritę, se jima iz stęze malo na stran ogne, stoji ponęno, in obėma roko kuęne.

„Jej, kaj se umarnęne rastejo!“ zavpije Amalka, ktera je umarnęne raji imėla ko vse druge nyetlięe. Mariņa jima jih hitro ponude, vsake en zvezek. Rade ste jih vzele, in grafana seęe vs xidano mouniņo, de bę Mariņo obdarila.

Als Mariņa pravę: „O nekār! lėpó zahvalēm, nėsēm jih za dęnarje ponudila. Prosem, mīlostiva gospá! naj jim uboga dėkleņa za toľko dobrót, kę sēm jih od nęh se prejela, tudę kākowno veselņe storim brez playila.“

Grafana se ji prijazno nasmėja, in pravę: „Mariņa! pėrnesę le ve vękrat taņęh umar-

nen moji Amalka.“ Mariņa ji jih nese vsako jutro, in takó hodz, dokler so wmarnzeta nvtle, dan na dan vz grad. Mariņa je bila Amalka védno bol vwey, ker je bila umne glave in dobraga sarneta, pohlevna in perludna, in tudz ko so bile wmarnzeta z onvtle, je mogla we marsakzdej per Amalka bitz. Amalka je nelo veykrat na znane dala, de bz Mariņo zmirej rada per sebz iméla, in de jo misle vz svojo sluzbo vzeta.

Zde se je god Amalkazeta rojstva blicat. Mariņa pomisluje, kaj bi ji kole za vezilo dala. Kakozen zvezek nvtlin ji je z veliko krat nesla, tega tzej zde ne. Nékej druzzga ji pride vz misel. Nen oye je preteklo zimo nékej prav lépsz jerbasyzkov za zenske déla spletel. Nar lépszga zmed vsz je Mariņz dal. Iz mésta je bil opis dobil, po kteram ga je délal, in délo je bilo vse hvale vrédno. Mariņa sklenc ta jerbasyzk sz nvtlinama napolnit, in ga Amalka za vezilo podaritz. Je vpravala oyeta, in oye ji to rad dovolz; ozalwal we je jerbasyzk, in Amalkenó ime je prav umétno van vpletel.

Ko se je dan Amalkazeta godú napóyil, naterga Mariņa nar lépsz vartnín, vuvnevz in modrz violzeta, rzdeyetz, ramenz in pisanz klinzov in we druzz mnogoterz nvtlin, jih vz jerbasyzk done, in vse yedno zvrstí. Ob krajéh je jerbasyzk we sz popke in zelenzma véjinzama prepregla, in okolz Amalkazeta ime na je zal vényzk spletla. Vse vz jerbasykz se je lepó podalo, rés prav vesele ga je bilo vidzeta.

Oče sam se je Marijana umétnosté nasméjal, in pravé, ko je jerbasyék vzdvignéla: „Pokazé me ga we malo pokazé, de ga prav ogledam.“

Marija je nesla jerbasyék vs grad, ga podá Amalké, in ji voučé perseryno srečo; ravno je sedéla na stolé, in hišna ji je lasé splétala. Amalka je vezila gróžno vesela; ne more prehvalité zdé lépséh ηvstlín, zdé zaléga jerbasyéka. „Marija!“ je djala, „sej se mogla vs vrt obropaté, de se me takó bogato obdarila. In kakó perserone jerbasyéke délajo tvoje oče! Vs resničé, lépséh we nekolé nekjer nésem vidéla. O, stopé, stopé zé menój ké moji mamké!“ Je vstala, in prime Marijo za roko, in jo péle ké svoji materé vs gorno hišo.

„Poglejte, pogledjte, mamka“, je æe med durmé zavpila, „kákouno drago vezilo mé je Marija pernesla! Lépséga jerbasyéka, kaj ne, we néste vidéle, in lépséh ηvstlín se ne morete misléti!“

Tudé grafané je bil jerbasyék sé ηvstlinámé prav vweč. „Rés, gróžno je lép,“ pravé; „napisanéga bé ga hotla iméti. Noben písáveň, obľubém, bé ne mogel kéj lépséga napisati. Pač je Marija znajdena in pa dóbréga serňa!“

„Poukaj malo tukej le, ljubka!“ je Marijé rekla, in migne Amalké, de naj za no gre.

Greste vs staníno, ké je bila stikama, in reče grafána: „Amalka! brez darú ne sméve Marijé pustiti. Kaj mislém, de bé ji dale?“

Amalka pomislé nekoléko, pa kmalé reče: „Kákouno méje obľáqilo, mislém, bé ji bilo

nar ljubos; postavam, tisto zelenkasto za béléma piqamama. Je saher we skoréj novo, komej kákovne tri kratz sam we le vs nem bila; pa malo premajhno ma je æc. Mariņa bo pa ravno prav. Poprava se ga pa tudz lahko sama; sej zna dobro wivatz. Če se vam, mamka! le preveq ne zdi?“

„O kaj we!“ reye grafna. „Çe komu kej damo, mu moramo æc kej tanęga datz, se qzmar se mu ustréæe. In pa ravno prav; zelenkasto oblayilo se bo mladz vartnarinę lepó udalo.“

„Pojdte zdé, lube moje!“ reye grafna prijazno, ko za Amalko nazaj pride, „in skerbite, de qvetline nei zvenejo do juæne. Ko bomo dans gosti iméls, in Amalko vezováls; mora jerbasyk se qvetlinama na mizę statz, in jo zalwat. Zahvalila pa, luba Mariņa! se te bo Amalka æc sama.“

Amalka pele Mariņo vs svojo staninę, in reye svoji hiwnę, de naj ji zelenkasto oblayilo iz skrine pænese. Metka, takó je bilo hiwnę ime, je postala, in prava: „Téga oblayila dans vsaj ne bodo obléklz?“ „Oblékla ne,“ reye Amalka, „pa Mariņa ga bom dala.“ — „Kaj zelenkasto oblayilo!“ se Metka zaqudz. „Alz vzdó mamka to?“ „Kaj tebz za to mar?“ reye Amalka malo tærdo; „to bodz moja skerb. Le beræ ma ga pænesz!“

Metko je to moyno zgrabalo. Se oberne, in gre; pa togote se trese, in vsa bléda je. Barska in premetáva Amalkene oblayila po skrine, in prava: „Kar vse bz na kosqe raztergala!

Ob ljubezn per moji gospoda me je takó æe perpravla ta presneta perlizovavka, in zdé me we to oblayilo sné; prav za prav be ponowene oblayila jaz mogla dobitz. Oh, oyi be hotla izkopatz té vartnarske baratavke!“ Vender pa Metka perkriva svojo gardo jezo; vso prijazno se déla, ko pride ze oblayilam, in ga podá Amalka.

„Luba Mariņa!“ reye Amalka, „dostz draxjih daril sam æe za vezilo dobila, ko je tvoj jerbasyek; pa nobeno me né takó lubo. Hvatline vz oblayilz, se vé, néso takó lépe, ko vz jerbasyekz; pa iz ljubeznz do mene, mé-nam, jih ne bow zanzyevala. Vzemz to oblayilo, in nosz ga vz moj spomin; pozdrayz me tudz svojiga oyceta.“ Mariņa je oblayilo vzela, kuwne mladz grafenz rokó, in gre.

Metka je, polna nevouplivostz in notrane togote, Amalkz spet dale lasz splétala. Le molyi uno butasta, in malo manka, de se nad Amalkenzme lasmi ne znosz. Amalka jo vpra-wa: „Metka! sz mar huda?“ „O kaj we!“ odgovori Metka; „kakó be mogla jaz huda bitz, ko so oni takó dobre?“ „Pametno sz odgovorila“, ji reye Amalka; „de be le tudz takó pametno mislala!“

Med tém se je Mariņa ze zalzm oblayilam æe domú perveselila. Alz modrzga oyceta to darilo nez kej né razveselilo. Ze glavo je zmajal, in pravz: „Mariņa! be raji hotel, de be jerbasyeka vz grad ne bila nesla. Oblayilo me je sner prav drago in lubo, ker je dar na-we mílostive gospode; pa bojím se, de be nam

druga ne bili nevojčlivi, in kar bi bilo we bol žalostno, de bi se ti vs nem ne prevzela. O, varaj se, Marija, de ne boš nikoli napuhena in nezemerna! Pohlevnost in poniženost žalvate deklija bol, ko nar lépša obléka.“

Tretja razstava.

Grafne perstana zmanka.

Marija je zelenkasto oblačilo pomerila, spet yedno zgravnála, in vs skrinio zaklenila, kar Amalka vs hiwo stopa; vs ene sapa je in vsa prepadena.

„Za Bøæjo volo, Marija!“ savpije mlada grafna, „kaj se naredila? Nar lépšega zlatga perstana je moji mamke zmankalo! Nekogar razun tebe né bilo vs hiwo. O, daj ga bera nazaj! Strawna réy bo sner zan. Le bera ga daj! Zde se da we vse na tihem poravnate.“

Marija se ustráwa, de je bléda ko zid. „Moj Bog!“ je djala, „kaj sliwam? Jaz némam perstana. We videla nésam vs hiwe perstana. Ze mésta, kjer sam stala, se nésam ganila.“

„Marija!“ govori Amalka dale, „lepó te prosam, daj me perstan. Ne véw, koléko je le kamen vs nem vrédan. Perstan je bliz deset sto zlatov velal. Ko bi bila ti popred to védla, oblubam, de bi ga ne bila vzela. Pa kej

malga, se mislala, je to. Daj me ga, in vse te bo zaneseno, ker tega nész védala.“

Mariņa je jela jokata. „Rés,“ prava, „de ne véem stvarne za perstan. Nekolá se nésam upala le dotakniti se ptujiga blagá, nekár de bé bila we le kej ukradla. Moj oye so me ostró prepovédala komu kej jemata.“

Per téh besédah odpre oye durá. Na varte je délal, in mlado grafeno videl vz hiwo hitéta. Ko je zasliwal pergodbo; vs ostarmi, ter zdihne: „Bog se smilá! Mariņa! kaj se storila?“ In gróze in žalostá ne more na nogah statá; za mizo na ogle se poprime, in na klop sede.

„Mariņa!“ je rekel, „ták perstan ukrastá je krivíņa, ké zasluá smert. Pa kaj! to je we nar manwa. Spomne se, kaj prava sedma zapovéd Boga: Ne krada. Ne le ludém, ampak we véynemu Gospodu bomo za to krivíño odgovor dajala, véynemu sodniku, která serne in obista spregleduje, per kteram nobena laá in zviyaya ney ne pomaga. Če se se Bogá in negovéh svetéh zapovéd spozabila, in se vz skuwnava nész spomneta mojih naukov; če se se lesku zlatá in dražéh biserov dala oslepiti, in vz ta gréh zapelata: nekár ne táji, obstoj svojo zmoto, in daj perstan nazaj. Le po tém zamorew gréh we popravata, kolákor se da popravata.“

Mariņa joka in zdihuje. „Rés, moj oye!“ prava, „rés, jaz nésam videla nobenega perstana. Oh, ko bé bila tudá na néstá kjé ták perstan nawla, bé ne iméla pokoja, dokler bé mu ga ne dala, čegar je! Rés, oyka! jaz ga némam.“

„Glej,“ govori oye we dale, „grafana Amalka, k2 so iz ljubezne do tebe sam perwle, de ba te we iz rok praviqe otel2, k2 te toliko rada imajo, k2 so te we le ravno kar takó bogato obdaril2, oni vsaj ne zasluæajo, de ba jih oblagála, in le vs svojo lastno nesreyo hotla premotit2! Ako imaw perstan, povéj; mílostiva grafana Amalka bodo gate prosil2, in zasluæeno wi bo od tebe odvèrnil2. Mariqa! govore rasniqo, in nekár ne legaj.“

„Oye!“ reye Mariqa, „sej sami véste, de vam svoje æive dni we vinarja nésem ukradla. We qlò jabalka sz ptujiga dravesa als peuqine trave sz ptujiga travn2ka se nésem nikedar prederznila vzet2; nekár de ba bila takó kej veliqga ukradla. Verjemite m2, oye! sej se vam, kar æivím, we nésem zlegála.“

„Mariqa!“ reye oye we enkrat, „poglej mojih siv2h las! Ne déljaj m2 te britkost2! Ne spravljaj me prezgodej pod zemlo! Povéj vpriyo Bogá, h2 kter2mu jaz æe skorej pritz upam, in kter2 tatíqe k2 sebz vs nebesa ne vzame, povéj, als imaw perstan als ne. Ako k2dej k2 nemu vs nebesa æeliw pritz, lspó te pros2m, povéj po praviqe.“

Mariqa pogleda ze objokan2me oymí prot2 nebu, povzdvigne roke, ko ba hotla molit2, in reye na glas: „Bog vé, de jaz némam perstana! Takó rasniqno, ko je Bog vs nebes2h, in ga æelim k2dej gledat2, jaz ga némam!“

„Zdé t2dej tud2 verjamem,“ reye oye, „de ga néma2. Takó strawno ba pred Bø2jim obliqjem, pred blágo grafano tukej le in pred svo-

jim starim očetam vsaj ne legála. In ker tãrdno verjamem, de se nedolãna; sam pokojin. Bode tudi ti par pokoji, Mariãa! in ney se ne boj. Le edino je pravo hudo na svãtu, grãh namreã; tãga le se nam je batã. Jeyã in smert ne ney proti grãhu. Naj nad naji pride, kar kole hoye; naj naji tudi vse ljudje zapuste in sovraãajo: Bogã vs nebesãh imava le vãnder prijatla; on vsãgamogoune naji bo gotovo rewil, in pred alã poznãje bo najna nedolãnost na dan prwla.“

Amalka se obriwe solze, kã so ji prwle vs ouí, in pravã: „Luba moja! ko vaji sliwãm govoritã; se vã, tudi verjamem, de vi dva nãmata parstana. Alã ko na tanko vse okolãujãne preudarãm, se mã pa le spet vse takó dozdeva, de je par vaju. Moja mamka vedó dobro, de so ga na mizeão, kjer dãlajo, poloxilã, ravno predãn sam za Marião kã nam prwla. Sãner nã bilo xive duwe vs hiwo. De jaz do mizeãe nãsam prwla, mora Mariãa sama povãdatã. Ko so me bili mamka za sãbój pokliãalã, je bila Mariãa prav sama; pred no in za no nã bilo nekogar. Kãdar sve bile odwle, so mamka durã za nama zaklenilã, de so se preoblãklã. Oblãyãne sããejo we po parstan, de bã ga natãknilã, kar ga nã vey. Po vsãh kotãh so mamka samí hiwo preiskalã. In we to previdnost so imãlã, de takó dolgo nekogar zmed druxãine nãso vs hiwo pustilã, de so jo vso trikrat preiskalã. Pa parstana nãso nawlã. Kam tãdej bã bil le prwãl?“

„Vz tém se tudz jaz ne zvém,“ reye oye. „Bog hoye najno zvestobo poskusitz. Pa bode sz kar kolz nad nama skleneno,“ reye ze oymí protz nebu obrnen, „Gospod! glej, tz le sam. Le svoje pomoyz mz ne odvzemz, in bom dostz moyzn.“

„Vz rsninz,“ reye Amalka, „prav sz tekem sernam grem domu. Oh, Bog se smilz! tanega godú pa we nésam iméla. Huda réy bo we iz téga. Moja mamka téga sner we nskomur kar stvarzhe néso povédalz, kakor le menz, de bz Marihe ne storilz nesreune. Pa del se to veuy ne da perkrivatz. Mamka morajo dans perstan imétz. Moj oye, kz opoldne iz mésta pridejo, bz ga koj pogrélilz. Ravno tistz dan, ko sam jaz na svét parwla, so ji ga dalz. We vsako léto so ga o mojim godz na parstz imélz. Se nádjajo, de jim ga bom gotovo pernesla. Bog vaji obárz!“ reye Amalka we. „Bom sner rekla, de vaji nedolæna wtéjem; alz mz bodo pa verjelz?“ Zalostna in sz solzneme oymí gre skoza durz. Oye in hysta bila prevey pobita, de bz jo bil kterz wsl sprémet.

Oye sedí na klope, podpre glavo ze roko, gleda pomiwleváje vz tla, in solze mu teyejo po blédsh linzh. Mariha je predn pokleknila, se van ozre, joka, in pravz: „Oh, oye! rés, jaz sam vz téj réyz nedolæna. Rés, de sam nedolæna!“

Oye jo prime in vzdvigne, ji gleda vz zalite oyi, ter pravz: „Spoznám, Mariha! de

se nedolžna. Krivíynsk ne more takó na rav-
nost in pouteno ylovéka gledat.

„O luba moj oye!“ začne spet Mariņa,
„kakó bo to le izteklo? Kaj bo za nama? O
de ba, kar iz téga pride, le mene samo zadé-
lo; rada ba tarpéla! Pa de ba vi zavolo me-
ne tarpéla, téga né prenesta.“

„Naj ta ne upade sarne,“ reče oye, „vz
Bogá zaupaj. Las nam ne prejde za glave,
de ba on ne védal in ne prpústil. Kar bo
kolz prwlo, je vse od Bogá; torej je tudz
dobro in vz nawe zveliyane, in kaj hoyemo
vey? Pomne beséde svetga Pavla, kž se jih že
tolkokrat iz gospod Oyetovžh ust sliwala:
Ktere Bogá ljubajo, se jim vse dobro
izide. Le rasniho zmirej tardz, in ne daj se
nekakor premotita. Naj ta kakor kolz žugajo,
naj ta kar kolz obétajo; le za en las ne odsto-
pa od rasnihe, in ne déljaj se teške vesti. Do-
bra vést je bolz ko mehka blazina, tudz žalò
vz jeyz. — Loyita, pred ko ne, se bova zdé
mógla. Tvoj oye, luba Mariņa! te potlej vey
ne bo mógel tolažit. Džrže se tždej tolikan
mounéje svojiga dóbraga Oyeta vz nebesžh.
Nedolžnem je on mogoyen varžh, in né se ta
bata, de ba ta bil kždej odvzet.“

Per téj priyž se durz na stexáj odpró.
Grajunskz gospod sodnik se pisarjem in za
vey briyž stopz vz hiwo. Mariņa hudó zakri-
yí, in se oklene za obéma rokama svojiga oye-
ta. Pa sodnik savpije protz briyem: „Narazn
ma ji spravate!“ in jeze se mu oyí bliskajo.
„Hyer ukleníte, in pelite jo vz jeyo. Tudz

oyeta ma perprite; hiwo in vart pa dobro zastræte, in nekogar notar ne pustite, dokler se pisarjem vszga na tanko ne preiujeva.“

Briyz potegnejo Mariño se silo iz oyetovsh rok, in jo denejo vs æelézje. Mariña je vs omædlévæno padla, in tudz nen oye je vs sam iz sebe. Pa neusmilenz trínogz se malo zménzjo za to; napòl martva vléyejo vs jeyo oyeta in hyer. Ko so æ' nima na nêsto perwls, je bilo æe veliko ludí pardærlo. Pergodba od parstana se je bila æe po vsz soséske razglasila. Vse vre pred vartnarjevo hiwo, vse se riye okrog ne, ravno kakor de bz goréla. Mnogoterzh sodzb je bilo sliwatz. Kakor sta bila Jakob in negova hyí kolz dobra vsam ludém, so jima nekterz vænder hude rzqí partikalz. Ker sta bila pridna in varyna, in sta se nékej opomogla; so jima bili nevouplivz, in so djalz: „Zdé vémo, od kod je nuno premoæene. Popred téga nésmo moglz razumétz. Takó pa né yuda, de sta bole jédla, in se lépwe oblayila ko drugz powtenz ludje po soséske.“

Vænder jih je bilo pa le malo, kterz so praviynzga Jakoba in negovo dóbro hyer takó hudobno natolnovalz; æelodnzqanam spløh sta se vs særne smilzla. Marskej gospodarjev in gospodin je reklo: „Bogú se smilz! To je vænder texava se ylovékam na zemlz! Nar praviynsz se ne more zanestz, de bz ne padel. Kdo bz bil od téh dvéh dobrzh duw le kej tanzga mislzel? Pa sej morebitz né takó, kakor jih obdolæujejo, in Bog daj, de bz se nuna nedolænost skazala! Ko bz pa tému takó bilo,

Bog jima pomagaj, de be svojo krivino spoznala, se resnično pobolvala, in nesreče, ktera ju yaka, srečno odwla. In dobrótliwa Bog varaj nas vse gréha; tukej na zemle æe nas déla nesrečne.“

Tudæ vey otrók iz vasí je pærtéklo. Vse jokajo, in pravajo: „Oh, ye dobræga Jakoba in Mariño zapró, kdo nam bo jabalka, hruwke in slive, kdo ñvetlíne dajal? O, de be téga pay ne storilæ!“

Ûetærtæ razstava.

Mariña ve jeyæ.

Mariña je bila we ve omædlévænæ, ko so jo ve jeyo pærnæsæ. Çez ke j yasa we le se zavé, joka, pojema, povæzdviguje roke, molæ, in od strahú, æalostæ in joka vsa oslablena pade na slamo, kæ je bila po tléh nastlana, in sladko zaspí. Ko se prebudí, je æe nou. Vse okrog ne je bilo tamno, in nobene ræyí né ve stane razloqitæ. Dolgo se né zvédæla, kjé de je. Pærgodba od pærstana ji je le sana, in mislæ sæ od konna, de lexí ve svoji postelæ. Jela se je æe veselitæ, kar obyutæ veríge na rokah, in næh roælane ji je strawno po uwesæh zazvonélo. Prestrawena poskouæ sæ svojiga lexíuqa, in na glas reye: „Kaj hoyem družæga storitæ, kakor pokleknite, in protæ tebe, vsægamogoune

in dobrótliiv Bog! svoje okováne roke povzdigniti? Ozre se milo vs to ječo, in poglej me pred tábój na kolénah! Ti véw, de sam nedolæna. Ti otévaw nedolæne. Otmæ me! Usmilæ se mene in pa tudæ mojiga staræga oçeta. O, daj vsaj nemu tolæbo vs æalostno srçe, in jaz naj raji dvakrat veç terpim!“

Kædar ji je oçe vs misel parwæl, so se ji solze vs oçí vlile, in beséda ji velike æalostæ zastane. Dolgo joka in pojema.

Zdé ji luna, kæ so jo dosæhmal oblakæ zakrivale, skoze okænne vs jeço persije, in çerno æelézno mréæo, kæ je vs okænne, upodobæ na tléh jeçe. Per svetlobe lune je Mariña nælò lahko razloçila çveteræ sténe vs ozkæ jeçe, malé zidæk, kæ je bil vs kotiçe naméste mize, na nem varç in sklédæno, in vsako slamæno svojiga lexija. Koj ko je bila çerna tema prewla, je bilo Mariñæ loæe per srçe. Ravno takó, kakor de bæ jo bila luba prijatleña obiskala, ji je ob prihode lune. „Ale sæ parwla, bleða luna!“ jo ogovori, „svoje prijatleñe iskati? O, takrat, ko sæ we skoze zeleno brajdo per okne vs mojo çúmnato sejála, takrat sæ se vse bol svatila ko zdé skoze to debelo çerno mréæo! Kaj morebitæ tudæ ti zæ manój æalujew? Oh, jaz bæ ne bila varjela, de te bom kædej takó gledala! Kaj délajo le moj oçe zdé? Ale tudæ çujejo, in jokajo in tarnajo ko jaz? Oh, de bæ jih le we enkrat videla! Morebitæ, prijazna luna! tudæ vs næh jeço zdé sijew. O, de bæ ti znala govoriti, povédala bæ jim, kakó næh Mariña po næh joka in zdihuje!“

„Pa, kakó vander bledem vs svoji žalosti! Milostiva Bog! parzanesz me to prazno govorenje. Ti, moj Bog! gledaw vs jeyo mojíga očeta. Ti vidzw očeta in mene, vidzw vs najne serna. Tvoje vsagamogoune pomouz tudz ozidje in želézne mreče ne morejo zadrzat. O, potolaxz jih vs nah tarp.lenz!“

Zde zadiwe Marinaz lepó diweye ηvatline. Čudno se ji to zdi, in reye: „Kakó je ták prijeten duh po jeyz! ηvatejo mar tudz vs jeyz ηvatline?“ Kar zagleda zvezek lepó diweyeh ηvatlin, kterega sz je bila zjutrej vs nedarje vtaknila. Se milo vane ozre, in prave: „Kaj ste we par menz, lépe ηvatline! Kaj ste mogle tudz ve, nedolxne stvarí, za menój vs jeyo pritz! I kaj ste kolz ve zadolxile? Oh, véem, za menój vred ste nedolxne!“

Je segla po zvezek, in ga ogleduje per svätiz lunz. „Oh,“ je djala, „kdo bz bil mislal, ko sam zjutrej na vartz te ηvatline targala, de bom na veyer tukej le vs jeyz pouivala? In ko sam veríxne iz ηvatlin ob krajéh jerbasyka splétala, kdo bz bil takrat mislal, de bom nonój we te le želézne veríge nosila! Takó le spremenlivo je vse pod solnham! Nahye ne vé, kjé ga nesreya yaka; nar nedolxnawz déla se yasz žalostno izidejo.“

Vnovy se zjoka. Na ηvatline teyejo solze, in ko jutrana rosa se per lunz utrinajo. Tadej reye: „Oh, kterz ηvatlin ne pozabz, in jih za roso in dexjem napaja, on tudz mene ne bo pozabil! Ti, o lubz Bog! bow menz

in mojemu očetu tolačno va srne vlival, kakor xéjne nvtline se yisto roso napajaw?“

Vz solzah se je zmislala svojiga ljubega očeta. „O predobri moj očka!“ je rekla, „ko gledam te le nvtline, ma pride spet vz misel, kar ste ma od nvtlin kadej pravala.“

„Te vartnine so se iz bodečega kopina raznvtle; takó se bo tudz iz mojiga trplena we vesele raznvtlo. Ko ba jih bil popred, dokler so we vz popkah tiqale, kdo bax vz nvtji hotel iméts, in ba bil po silz nsh popke razgnil; ba jih bil le konqal. Le poyasz je lubz Bog te le nsh gladke radeče peresna razgibal, in tak prijetn duh vane vdihnil. Takó bo tudz ze mojim trplenenem storil; obarnil ga bo vz mojo srečo, in iz xalostz ma bo vesele dozorélo.“

„To le so lubeznive drobtínzhe. So nglò majhne, pa baléjwz ko limbar; lépa podobna nedolxnostz. Se ne razpénajo nakviwko; po tléh le ko srobot se razprostirajo, in druga druge se oklépajo, de jim vihar nzy ne more. Kolzka ponixnost in yujeynost! Tudz jaz, lubz Bog! naj bom takó ponixna in takó yujeya par viharji gréhovzh skuwnav, de me nzkolz ne podere.“

„Blastz pa to le zeleno perjine grøzno prijetno po jeyz diwí. Lépa rezeda je to, pohlevno in krøtko zelne, kz tudz rokó, kteraga uterga, ze lépam duham navdá. Tebz, lepó diweya rezedzha! hoyem enaka bitz; tudz tistam bom dobra, in jih iz srna lubila, kte-

ew.

ra so me, ka jim nésam ney xaléga storila, iz mojíga varténa va to le jeyo páhnila.“

Ta le je we troje lorberjevah peresé, ka védno zelene ostanejo. Te me opomnéjo nestrohlivéga vénná, ktera je vsam, ka tukej na svéts volno tarpe, va nebeséh páhranen. Oh, zdi se má, kakor de ba ga xe videla ta yestítlivá véyno zelena vénná! Hvatline na zemlé in posvátno vesele, vse tarpí le kratk yas; hvatline zvenejo, vesele mine. Alz tam le gorz nas yaka po volnem tarpленá vénná, ka je nestrohliv, vesele, ka bo véyno.“

Per téj priye je tamen oblák luno pákril. Mariña né ney veq videla svojih hvatlin, go-sta tema je bila po jeyz. Vnovy ji serye u-tripa. Tode oblák je kmala zgínil, in luna ji sije spet svatlo in prijazno ko poprej. „Ravno takó le,“ reye Mariña, „se da tudz nedolánost otámnitz; alz na zadne se vendar spet lépó svéts. In takó, áubz Bog! bow tudz mojo ne-dolánost, ka jo zdé yern oblák gardéga natol-rovana in obrekovana zakriva, na zadne lu-dém odkril in razodel.“

Zdé se je Mariña spet na svojo slamo u-legla, in zaspí mirno. Prijetne sane va spanz jo potolaxzjo in pokrepqajo. Sanalo se ji je namry, de hods per svatle lune po neznanem vartz, ktera je va srédz pustine poln kowatséh jel, pa neizreyeno prijeten in kratkouasén. Lu-na ji sije le tolskan svatló in prijazno, de we nkolz ne takó. Hvatline na vartz so vse va hvétji, in vse lépwe ko seryer ji diwe. Tudz svojiga oyeta ogleda va prelépam varténe. Lu-

na svéte vs negovo yestítlivo obliqje, in lu-
beznoivo se smehlá. Mariņa plane vsa vesela
ke nemu, ga objame, joka, in toqz solze. Ko
se je prebudila, so nene liņa we vse mokre
od solz.

Peta razstava.

Mariņa per sodbz.

Mariņa se je prebudila, kar brìy vs jcyo
pono pride. Pred sodbz jo pele. Groza pre-
pade Mariņo, ko stopz vs sodníyxnzno; te-
motna je, strop vs néj visok, okna velíke pol-
ne majhnzh westoglazh wip. Sodnik sloní
vs velikam ze rzdcyam sknam prevlýenyam
stolz; pisar sz peresam vs rokz szdí per dolgz
mizs, ke je bila zgol starostz we vsa yerna.
Sodnik jo zayne na tanko izprawevez. Mari-
ņa odgovorí na vsako vpravane po praviņs.
Joka, zdihuje, tards svojo nedolænost. Als sod-
nik pravz: „Mene ne bow napravzla, de bz
verjel, kar je nemogoye. Nekogar né bilo vs
hiwo razun tebe; nzhye drugz tudz ne more
perstana iméts ko ti. Le nzkaz ne táji, obstoj
ze volo.“

Mariņa reye jokáje: „Ne morem in ne
vém drugáyz! Nzlò nzy ne vém od pérstana;
ga nésam vidzla, in ga tudz némam.“

Sodnik reye: „I kaj pa, ko bz bil kdo
vs tvoyih rokah perstan vidz?“ Mariņa pravz:

„To né mogoye!“ Na to zazvonyká sodnik, in Metka pride vs sodníužnžno.

Metka je bila iz jeze zavolo zelenkastega oblayila, in de bz Mariño per gospode poyer- nila, grajujinskam rekla: „Perstana néma neh- ye druge ko vartnarjeva vlayuga. Kedar sam jo ze gorne hiwe videla itz, je vs roke per- stan ze demantz ogledovala; pa zagledavvs me ga je naglo skrila. To se me je prenej yudno zdélo; pa nésam hotla koj razglavatz, in sam molyala. Mislala sam sz: Morebitz so jo le obdarile sz perstanam kakor ze vey drugame rzymí; ye ga je pa ukradla, se bo æe sliwalo, in takrat we vselej lahko povém. Sam prav vesela, de me dans we nzy né bilo vs hiwe per mílostivz grafanz. Takz poredne ljudje, ko je ta hinavska Mariña, bz we kmalz druge powtene ludí ob dobro ime perpravlez.“

Metko so za besédo poprijelz; pred sod- nikam mora potarditz, kar je govorila. Sodnik se obarne vano, in reye: „Potardz zdé sz per- sego, kar sz zoper Mariño veykrat govorila. Tode dobro premislz, de sz pred Bogam, kte- rz sledno nar manwz lax sovrazz!“ Metkz, se vé, srynè pole, in koléna se ji wibe; vést namrzy ji krivíno na glas oyita. Alz hudóbno dzkle né maralo ne za sodnikove beséde, ne za glas svoje véstí. Mislz sz: Ye zdé povém, de sam lagála, me utegnejo od hiwe spoditz, alz ηzlò zaprétz.“ Torej potardz svojo lax, in reye Mariñz prav predaržno: „Ti imaw per- stan, sej sam ga videla per tebz!“

Mariņa se zavzame nad to neznano kri-
vijo. Pa né se jezila in rotila; le jokala je,
in komej da te beséde iz sebe: „Né rés; per
menz parstana néš videla. Kakó morew takó
strawno legats, in mene, ka te vsaj nekolz xale
nésam storila, vz toľko nesrečo parpravats!“

Alz Metka, ktera je le za svoj dobiqzk
skerbéla, in je bila we zmirej polna jeze in
nevouplivostz do Mariņe, se za to kej ne zmé-
na. We enkrat ponoví za vsmez zvijayame sw-
jo strawno lax, in sodnik ji pomigne, de naj
odstopz.

„Zdé sz popolnoma prepriyana,“ reče po
tém sodnik Mariņz. „Vse okóľzujzne priyajo
zopar tebe. Hiwna mlade grafzne je parstan
nelò vz tvøjih rokah videla. Povéj mz tædej
po praviņz, kam sz ga djala?“

Mariņa le tærdz, de néma parstana. Tædej
jo sodnik ukæe do kervavzga tepstz. Mariņa
je vpila, jokala, vz Bogá klíņala, in zmirej
zatarovala, de je nedolæna; pa vse nez ne
pomaga. Neusmileno jo tepejo. Blédo in vso
kervavo jo na zadne spet vz ječo pahnejo.
Nene proge so jo neizrečeno boléle. Do pol-
nouí né očesa zatísnila na svojim tærdem lex-
uz; véka, zdihuje, in molz ka Bogu. Zadnez
se ji zadrémle, in spí mirno do dne.

Na vse jutro je sodnik Mariņo spet pred-
se pokliņal. Ko sz hudo doslej par něj nez
né opravel; jo skusz za lépo in sz prijazneme
oblubame napravats, de bz obstala. „Glej,“ ji
reče, „smertz sz vrédna; zasluxíla sz, de bz te
ob glavo djalz. Pa vse te bo parzaneseno, sa-

mo če povéw, kjé je perstan. Neč žaléga se te ne bo več zgodilo, we tepena ne bow neč več; vs miré pojdeš sš svojim očetam domú. Premislé to dobro, in zberé sš, als živlene als pa smert! Glej, dobro te hočem. Kaj te bo le ukradené perstan pomagal, ako tvoja glava vs kervé pred tvoje noge pade?“ Mariņa je zdé ko poprej zatrdovala, de je nedolčna.

Sodnik je spoznal, de Mariņa svojiga očeta perseryno lubé; torej reče dale: „Če sš še takó opokla in tãrdovratna, de za svoje mlado živlene neč maraw; usmilé se svojiga staréga očeta! Kaj hočem tudé neč čestítlivo sivo glavo pod ostrém rabslnovém mečem vidéti? Kjé imaw kej lubézne do neč? [Als ménéw mar, de ne pojde tudé nem za glavo?“] Mariņa se je téh beséd takó prestráwila, de bš se bila kmalé na mésté sjenila. Sodnik pa pravé: „Obstoj, de sš vzela perstan. Glej, te kratke beséde: Vzela sšm ga, bodo tebe in tvojemu očetu živlene otele.“

To je bila Mariņe pač huda skušna. Del časa né bilo beséde iz ne. Mislé jo še obhajajo reče, de je perstan vzela, tode po poté ga je zgubila. „Pa,“ je sama per sebz rekla, „téga vãnder ne; bole je vãnder védno per resniņe ostati. Lax bš bila gréh, [sš kterém bš lubéga Bogá razčalila. Po nobenz néne ne bom légála; in ko bš zš léxjó tudé sebz in očetu živlene otela, ne bom légála. Tebe, moj Bog! bom zmirej pokorna, tebe se vdam popolnoma; izide se po tvoji volé!“ Na to je glasno, tode [sš pobito besédo] djala: „Ko bš rekla, de

imam parstan; ba se zlagála; za lexjó pa se xivlena ne bom otévala. Pa,“ je dale govorila, „če se mora kri teče, oh, prosim, naj parzanesó sívam lasém mojíga ljubega očeta; jaz hočem zane svojo kri preliti.“

Te beséde so vse priqujóče ganile. Sodniku ηalò, ka je bil vsaj tãrd mox, so vs sãrηe segle. Umolknil je, in briqu mignil, de naj Mariño spet vs jeyo odpale.

Uesta razstava.

Oče Jakob per Mariņe vs jeye.

Sodnik je bil zdé vs velike zadãrgã. „Dans,“ je [drug² dan] svojimu pisarju rekal, „je se tre-tji dan, kar jo izpravujeva; in (sva we zmirej tam, kjer sva začela.) Ko ba se ma le kolcu-kej mogoye zdélo, de ba kdo druga parstan imel; ba se rad varjel, de je deklet nedolãno. Tolska tãrdovratnost namrãy per takó mladãh létãh je kej neznanãga. Als okólãuyãne so vse zoper no; né ηalò drugáye mogoye, ona mo-ra parstan [iméts.“

Je wal we enkrat ka grafãne, in jo je tu-de za nar manvs okólãuyãne poprawal. Tude hiwno je we vdrugãy predse pokliňal, in na tanko izpravval. Vãs dan je per pisãne sãdel in pretehtovál. [Als nãy se ne strina za besé-

dama, ki jih je Marija par izpravevane govorila. Zadnji je we po nenega očeta vs je-
yo poslal, in ga predse vs hiwo vzame.

„Jakob!“ ga prijazno ogovori, „ludje pra-
vajo, de sam oster mox. Pa téga, mislam, me
vandar ne morete oponesti, de bi bil védama
komu kej krivine storil. In tolako, véem, me
tude verjamete, de vawz hjerz ne xelim smer-
te. Alz ye vse okólzujzane preudarém, je ona
rés parstan vzela. Kar je od ne hiwna pové-
dala, me xé nelò popolnoma prepriqa. Mo-
gla bo umréte. Pa ko bi parstan we dostz zgo-
dej na dan parwal, in bi se wkoda poravnala;
zavolo svoje mladostz bi vselej we milost do-
segla. Ako pa le ne jena tãrdovratno in hu-
dobno tajitz; dostava hudobija, kar ji lét man-
ka, in bo parwla ob glavo. I pojdete we samí
ke né, Jakob! in govorite ji na sãrhe; napravate
jo, de parstan od sebe da, in potlej — pa
dobro pomnate, le potlej — ne bo umarla, le
kej malzga bo prestala. Vi ste nen oye, vi
par néj vse premorete! Ye tude vi naz iz ne
ne spravate, kakó je drugáyz mislete, kakor de
ste x' no zgovorjenz, in dalezanz nene hudo-
bije! We enkrat vam povém, ye parstan ne
pride na dan, ne bo dobro.“

Oye reye: „Bom govóril x' no; pa de
parstana né ukradla, in torej kraje tude ne bo
obstala, je skorèj gotovo. Vandar bom par néj
vse poskusil, in spoznam, veliko milost sam
zadobil, de svojo hjer, ye xé mora po ne-
dolxno umréte, we enkrat pred smertjo smém
videte.“

Brìy pele molje dobraga starjaka kž Mariŋe vs jeyo, postavš svatilo vs jeyš na zidk, na kterem sta sklédšna žš veyerjo ža Mariŋo in vřy žš vodó we nenačeta stala, gre spet, in zaklene durš ža ššbój.

Mariŋa lexi na slamš, in spi. Protš sténe je žš obrazam obrnena. Ko oyi odpre, in svatilo na zidke vidš berlétš; se zasuje, in žagleda svojiga očetá. Na vs glas savpije, poškouš po kónne, de žaroxlajo veríge, kž je vs nšh, in pade vsa omotna ljubemu očetu okolš vratú. Oče scde kž né na slamo, in jo pošřyŋno objame. Dolgo né beséde iz nu, druga družšga moyšta šš solzamaš.

Pótlej žayne oče, kakor mu je bilo pošroyeno, govoritš. Mariŋa mu koj vs besédo ššče, in reče: „Oh, prelubš oče! vi vsaj máš varjemite, de ššm nedolžna. Moj Bog!“ pravš dale jokáje, „alš ga tšdej šš né ylovéka na žemlš, de bš me tatiŋe ne mislšl? Tudš ŋeló moj oče šš drugáye ne mislšjo! Oče, varjemite máš, tatiŋe me néšte žredilš!“

„Bodš pokojna, lúba moja!“ reče oče, „ššj tš jaz varjamem. Pa žapovédano máš je, de naj te vpravam.“ Obá sta spet umolknila.

Oče ogleduje Mariŋo. Nene liŋa so vpadle in vse bléde, nene oyi so od solž žalite in křvave, nene gostš in dolge lasje so razpletene in vsz žmřwene. „Ubogš otrok!“ reče oče, „Bog tš je pač hudo ššrplene naloxil. In bojím se, oh, bojím se, nar hujšš, nar britkéjšš bo we le pošwlo! Oh, morebitš — morebitš tš bodo to le glaveno ŋeló odsékalš!“

„Oh, luba oče!“ reče Marija, „za se se
nay ne bojím. Alz vawo sivo glavo, Bog ne
zadenz, de bz jo vidzla pod meym pastz!“

„Za me, luba moja!“ reče oče, „se nkar
ne boj. Menz se ne bo nay hudzga zgodilo.
Alz sz tzbój — sz tzbój, Marija! bz utegnilo
rés takó delej pritz, de bow - - -“

„O, ye je taka,“ prave Marija vesela
očetu, „mz je nar tæji kamzn od sarnja od-
valen, je vse prav. Oče! rés, ne bojím se u-
mrétz. Sej bom vz nebesa parwla, kz Bogu,
kz svojimu Zvelíqarju! Tudz svojo mamko bom
onde vidzla! O, kakó se æ téga grøzno ve-
selim!“

Te beséde so starjaku sarnje presúnile. Ko
otrok zayne jokatz. In sklene roke, in jih
povzdvigne, tar reče: „Hvala Bogú, de te
takó parpravleno najdem! Rés, tæko, grøzno
tæko je starému očetu svojiga lubzga otro-
ka, edino tolæbo, zadno podporo, vénzj in
vesele svoje starostz, takó zgubitiz. Pa“ — zdi-
hne sz pobitæm glasam, „tvøja vola, Gospod!
naj se izide. Drag dar hoyew od oçetovzga
sarnja. Volno tz ga dam. Vzeme jo! Vz tvøje
roke jo zroyím, no, kz mz je nar lubwz na
zemlz; sej vém, de je par tebz nar bole shra-
mena. Tvøji oçetovz lubeznz jo parporoyim,
par tebz je nar bole preskerblena. Oh, bole
je, luba Marija! de na moriujz pod rabzlnov-
vam meym umarjew, kakor de bz bila od hu-
dobnzga svatá zapelana, de bz svojo nedol-
xnost zgubila, in ve gréh in hudobijo zabredla.
Zanesz me, de takó govorim. Zdé sz we dobra,

prav dobra, vrédna med nebeskame angela prebivata; tode svét je hudoban, gróžno hudoban, vse je mogoye, tudz angela so padla. Nazy, luba hqi! se ne boj umréta, ako je to Bøæja vola. Vø svoji nedolænostz we umarjew, in kaj je lépøga ko to? Nazy se ne boj! Ko yist neomadexan limbar bow presajena iz puste zemle vz bolø dzæelo, vz nebeske raj.“

Solze ga opovréjo vz besédz, vey ne more govorit. „Pa“ — pravz yez malo yasa, „we nékej, Mariña! tz moram povédatz. Metka je zopar te priyala, in parsegla, de je parstan vz tvojih rokah vidzla. Nena parsega bo tvoja smart, ako umarjew. Pa jéls, de ji odpustiø, de nobenøga sovraøtva szbój vz véynost ne poneøew? Oh, sreynøwa sz ti tukej le na slamz, vz tamnz jeyz in teækah verígah, kakor ona vz grajujinz, vz lépsz oblékah in posvatnz yastz! Bole je po nedolæno umréta, kakor vz gréhz æivétz. Odpustz ji, Mariña! kakor je tvoj Odrøwenik Jezus Kristus svojim sovraænøkam odpustil. Kaj ne, de ji vse iz særna odpustiø, in bow Bogá zano prosila?“ Mariña reye: „Oh, øye! vse, vse iz særna.“

„In zdé,“ reye øye, ker æe sliøz briya pritz, „zdé te zroyim Bogú in negovz milostz in tvojemu Odrøweniku, kterøga so tudz po nedolæno ko nar hujøga hudodélnøka umorilz. Ye se na tém svéts vey ne vidava, se bova kmalz tam gørz le vz nebesz vidzla. Moja moy péwa bol in bol, in ako ti umarjew, previdam, tudz jaz ne bom vey dolgo æivel.“

Brìy je oçeta opomnil, de naj gre. Mariņa ga podgræuje, in se ga moyno okole vra-
tú oklene. Pa oçe se ji lepó iz rok zmotá,
in odide. Æalostz se Mariņa na svojo slamo
szsede.

Jakob je spot pred sodníka pelán. Ko
predn stopz, povzdvigne desniņo protz nebu,
ter seryno reçe: „Pred Bogam, vszgamogo-
ynem in praviynem sodnikam, potzrdem, de
je nedolæna! Moja hÿi né tatiņa.“

„Jaz bz kmalez to tudz verjel,“ reçe sod-
nik; „tode ne po tém, kar vi tærdzete in vawa
hÿi, ampak na tanko po yerkez postáve mo-
ram soditz.“

Sedma razstava.

Mariņa je obsojena.

Ve gradu in po vszëm Æelodnækez so æe æelélez
zvédzetz, kakó bo kole zz Mariņo zavolo par-
stana izteklo. Vsz dobre so se za neno æivle-
ne balz; tistz yas namrzÿ je bila tatvina gro-
zno hudó krotena, in marszkoga so obglaviliz,
ke je dvajsetkrat man ukradel, kakor je parstan
velal. Graf bz bil Mariņo grozno rad nedolæno
nawel. Sam prebere vse sodne pisma, in govori
ñéle ure sz sodníkam; pa se ne more nene ne-
dolænostz prepriyatz, we le nemogoye se mu
zdi, de bz bil kdo druga parstan vzcl. Obé

grafenz, matz in huj, ste se solzame vz očeh prosile za Mariño, de naj je ne obsodajo ke smertz. Stare oye vz jeyz je nou in dan ke Bogu molil, de naj se usmilz negove hujere, in naj meno nedolænost skæe. Mariña, kolz-korkrat briya se kluyz sliwz perropotatz, æe ménz, de ji bo obsojo ke smertz napovédal. Rabel æe trébz moriye, ke je bilo se kropivame in drugame dvjime zelmí prerajeno.

Metka ga vidz trébitz, in ji je, kakor de bz ji kdo mey vz særne sunil. Æalostna in vsa bléda sadi per veyerji, in ne more ne jéste ne pitz; tudz govorit se ji ne lubz, ko je bila særer vsaj vsa zgovorna. [Jo vpravujejo: „I kaj tz je, Metka! de se tz nez ne polubz? se mar kej bolna?“ „Bolna ne,“ pravz, in moljí.] Tisto nou je tudz prav slabo spala; Mariñena kervava glava ji je vz sanah védno pred oymí. Huda vést ji nou in dan né dala mirú. Pa poredno dzkle je bilo æe vse sprideno in spajeno; vey né iméla lépe særnostz, de bz bila wla, in svoje krivo prijevane prekliñala.

Zadnez je sodnik sodbo storil takó le: [„Mariña je zavolo velike tatvine in terdovratnega tajena smartz kriva; pa zavolo mene mladostz smo ji spregledalz, in jo do smertz vz jeyo obsodilz. Nenega oyeta, kterz se je alz vz djanz, alz se slabo grejo mene pregréhe in terdovratnostz vdalexil, bomo za vselej iz grafíje pregnalz. Nu premozene pa bo prodano, de se sodba playa, in storjena wkoda vsaj nekoleko popravz.“ Graf je sodbo toleko polaj-

wal, de je tudz Mariņa zε očetam vred iz grafije izgnana; in de se to brez velinęga hrupa zgodí, ukæe briyu koj drugo jutro zgódej obá yez mejo odpelatε. Mariņa bε bila we rada kε gospod fajmowtru stopila, svojo vést we zadnεkrat jim odkrila, in od vsanęga narmanwęga madexa oyistila; bε bila we rada svojo duwo sε presvetem telesam Jezusa Kristusa pokrepýala, in se svojimu spovzdniku za vse prejete dobrote zahvalila. Pa to ji né bilo þerpuyeno; naglo je mogla æelodnεk zapustitε, in na ptuje itε.

Ko je briy zjutrej o zore Mariņo in nenaęga oçeta iz grada ravno mémo velnęh vrat pelal, þarteye Metka iz hiwe. Zdi se hudobnęę, de se je zε Mariņo prav dobro izwlo, veliko bole, kakor sε je domiwlevala, in je spet vsa vε veselε. Mariņo kε smertε obsoditε, to se ji je vnder malo prehudo zdélo; pa jo izgnatε iz grafije, to ji je bilo ko nalauy, téga ravno je æeléla. Bala namręy se je we zmirerj, de bε je Mariņa syasama we iz sluæbe ne spodrínila. Zdé se ji téga né vey tréba batε. Neno poprejwne sovrawtvo do Mariņe, nena wkodoæelnost, vse hude strastε so jele spet vε néj gospodovátε. Enęga dne je bila grafena Amalka, ko je Mariņan jerbasyek na stóle videla, Metkε rekla: „Spravε me spred oyí ta jerbasyek! Kolεkorkrat ga ugledam, me æalost obide.“ Metka ga je bila vε svojo skrinno shranila. Zdé ga Mariņε þarnese, in reye: „Nà nazaj svoje vezilo! Moja gospá ne marajo zan, noyejo nęy iz tatvinskęh rok. Zdé je tvo-

ja svetlost zvenila, ko ηvatline, ktere se dobro dragó na pródaj nosila; in me prav veselí, de te jerbasyek nazaj dam. Nà ga svoj zalè jerbasyek!“ Ji ga zaxene pod noge, se varne zasmehováje vs grad, in zaluskne durè na vso moy za sèbój.

Mariņa pobere jerbasyek moye in se solzame vs oçéh, in gre dale. Nen oçe we palène néma za dolge pot, Mariņa ne družega ko jerbasyek. Se solznama oymí sta se paç stokrat po svoji hiwène ozerla, pouasè se jima iz oçí zmakne; ko za gost grìy prideta, tudè grada in ηerkve zè visokem zvonikam veç ne videta.

Per menike grafije vs srédè gojzda je brìy Mariņo in menzga oçeta popustil. [Lèpó we se obá od nega posloveta.] Starè Jakob, truden od hoje in žalostè, se uséde prenej ondè na velèk zè maham obraçen kamen, vs sènno pod stolétèn hrast, prime Mariņo za roke, jih skle- ne, in se svojimè rokame-protè nebu povzdvigne, in pravè: „Pred vsèm drugèm, luba Mariņa! zahvaliva zdé Bogá, de naji je iz temne jeye pod milo nebó izpelal, de naji je per xivlenè ohranil, in tebe, moja lubka! spet vs moje naroyje dal.“

Oçe oberne svoje oçí protè nebu, kè se je lèpó vívnevo skoze gouço svatilo, in molè na glas, in Mariņa molè za nim, takó le: „Lubè nebewkè Oçe, kè se edina tolaxba svojim otrokam na zemlè, moyno zavétje vsèm reve- xem! glej, na meji ptuje dæele sva. Ne moreva se loçite od prijetnih krajev, vs kterih

sva od tebe toľsko dobrega prejela, de bę te popred za vse dobrote iz sręa ne zahvalila. Oye! te zahvalęva, de se naji iz verig, iz jeęe in smerte rewil; te zahvalęva za vso milost, ktero se nama najne dni vę tęh krajęh storil. Pa tudę vę ptuji dęęelę nama bodę lubezniv oye. Glej, predęn we nogę nano deneva, te ponięno prosęva, vzeņę naji vę svojo mogouno brambo. Vode naji, koder bova hodila; daj nama najte dobre ludi in per neš kākowęn kotiqęk, kjer bova pokojno xivęla, in kędar bo tvoja vola, mirno in veselo umęrla. Oh, gotovo se nama, desęravno we ne vēva, xę perpravęl ta kotiqęk! Zę zaupanem vę tvojo dobrótlivost in milost, o Bog! stopęva na ptujo zemlo.“

Ko sta bila obá takó odmolila, sta bila preęudno pokrepyana in poveselena, in velika sęęynost jima je perwla vę sręęe.

Osmá razstava.

Prijatelj vę potrebe.

Ko sta Marięa in nen oye we poqivala, pride Anton po gojzde, starę grajuęinske lovenę, zgraven kteręga je kędej Jakob sluęil, in grafa po svęte spręmlal. We pred dnevam je bil nad jelęna wsl.

„Bog vas sprime, Jakob!“ reęe lovenę, „kaj ste vi te? Se mę je zdęlo, de vaw glas sluęęm; in

rés, se nésam motil. Oh, Bogú se smilz! I te-
dej vas we preganajo? Je paŷ teŷko we svoje
stare dni svoj lubz dom zapuŷtatz!“

Jakob reŷe: „Kodar solnŷe teŷe, krúh po-
vsod se peŷe. Bog je po vsam svétz, povsod
ŷuje negova lubezan nad namz. Naw pravz
dom pa so nebesa.“

„Moj Bog!“ pravz milo lovŷŷ; „kakor se
vidz, so vaji brez vszga po svétz pognalz. Sej
we potrebne obléke némata za ták pot!“

„Kterz ŷvztline na polz oblauz,“ reŷe Ja-
kob, „bo tudz naji zŷ obléko presŷerbel.“

„In teŷko,“ pravz lovŷŷ dale, „imata kej
dznarjev pŷr sebz?“

„Ptine pod nebam ŷiví Bog,“ reŷe Jakob,
„bo ŷe tudz za najin ŷivex ŷerbel. Dobro vést
imava, ŷ' no sva bogatéji, kakor ko bz tolzko
gruŷo glatá iméla, kolzkorwŷen je ta le kamŷn,
kz na nem sadim.“

„I povéjte mz vŷnder,“ pravz lovŷŷ, „kaj
ne, de vinarja ne premorete?“

„Tale prazŷn jŷrbasŷek pŷr moŷjih nogah,“
reŷe Jakob, „je vse najno premoxene. Kaj mé-
nate, kolzko je vrédŷn?“

„Moj Bog!“ pravz lovŷŷ ŷalostŷn, „more-
bitz de kak goldinar alz tolar. Pa koga je to?“

„I po tŷm takŷm,“ reŷe Jakob smŷhláje
se, „sva vŷnder le bogata, de bz me Bog le
pŷr zdravŷh udŷh ohranil. Vz enŷm létz nare-
díŷm kz manwŷemu sto tanŷh jŷrbasŷekov, in sz
sto tolarji bova ŷe ŷhajala. Moj ŷŷe, kz so
tudz jŷrbase in kowe délalz, so po silz hotlz,
de szm se mémo vŷrtnarŷkega tudz we jŷrbase

plestz uyl, de bz imel tudz po zime zmirej
kej opravatz. Prav hvaleæn sam jim we vz
grob za to. Sz tém so me vey dobraga storilz,
in me bole oskərbélz, kakor ko bz me bili
tri tisuye goldinarjev zapustilz, kterz bz me
vsako léto sto tolarjev obréstz neslz. Zdrava
duwa, zdravo teló in powteno rokodélstvo so
nar bolz in nar gotovwz bogastvo na zemlz.“

„Bodz ga Bog zahvalen,“ reye lovzη, „de
morete takó govoritz! Vam moram prav datz.
Tudz mislam, de vam bo vertnarija we prav
pzwla. Alz kam pa se mislata zdé nagnitz?“

„Deley po svétz,“ reye Jakob, „kjer naju
nzhye ne pozná, kamor naji Bog popele.“

„Jakob!“ prave lovzη, „nate vsaj to le
mouyno garjáyo. Ker me pot navkreber æe
malo teæko stane, sam jo ravno sebój vzal.
Sej némate palzηe za tak pot. In tz le,“ pra-
ve dale, in potegne jerhasto mouniηo iz æepa,
„imate malo denárjev. Vz unz le vase, kjer
sam prenøyl, sam jih snouz za lés vzal.“

„Palzηo,“ reye Jakob, „bom vzal, in jo
imel vz spomin praviynzga moxá. Denárjev
pa ne smém vzetz. Ker ste jih za drava dobi-
lz, so grafovz.“

„Dobrz Jakob!“ prave lovzη, „za to nzkar
nzuy ne skerbite. Ti denárji so grafu æe pla-
yanz. Pred dvéma létama sam jih bil uboæηu
posodil, kterz je bil ob kravo pzwel, in ku-
plenzh drav né bil vz stanz playatz, in æe vey
vane né sam mislal. Vyerej mz jih je hvaleæn
varnil, ker je spet kz mouz pzwel. Glejte,
prav od Bogá so vam naménenz!“

„I če je pa takó,“ reče Jakob, „vzamem tudi denárje. Bog vam jih obilno povrne! Glej, Marija!“ reče na to svoji hčer, „kakó dobrótliv æe lubz Bog za naji skerbí koj va začetke najnzga pota. Preden greva cez mejo, nama je staraža znanna in prijatla poslal, kterz me je palzno pernesel, in obá ze denárji za po potz previdel. [Pač rés: Dobar prijatelj gotov denár.] Preden sva se we od téga kraja le vzdvignila, je æe najno molitv usliwal. Bode torej vesela in saryna, Bog bo tudi dale za naji skarbem.“

Zdé je dobrótlivz lovz od nu slovó vzal, „Ze Bogam hodite, lubz Jakob! Bog te obarz, luba Marija!“ jima reče sz solzama vz oých, in podá obéma rokó, popred Jakobu, potlej pa Marije. „Sam zmírej djál, de sta powtena in praviyna ylovéka, in we zdé takó rečem. Gotovo se bo per vaju we skazalo, kar pravzmo vz pregóvorz: Kar je powteno, nar dale trpí. Rés, kdor prav ravná, in vz Bogá zaupa, ga Bog ne bo zapustil. Vzemita te beséde szbój na pot, in Bog naj vaji sprémz.“

Lovz se je æalostz obznil, in gre prote Æelodnku. In Jakob se tudi vzdvigne, prime Marijo za roko, in gresta skoze gojzd po néstz — vz dalne kraje.

Deveta razstava.

Jakob in Marija na poti.

Marija in nen ope gresta zmirej dalej in dalej. Okrog dvajset mil hodá sta æe storila. Nekjer we nésta stanoválzuya dobila, kjer bz mo-gla prebivat; tudz denarjev jima zmankuje. Slabo se jima godí. Vbogajme sta grozno nera-da jela prosit; [priden ylovzk raji strada.] Na zadne le né bilo drugáy; par usmilenzh ljudéh morata pomoyz iskat. [Alz kaj, ko bz bili ljudje povsod usmílene sarná do nu imélz! Sramoæliv beray ne popisuje æivo svoje potrebe, le ze ma-lo besédame poprosz. Taka sta bila tudz Mari-ja in nen ope.] In marskjé ji brez vszga darú odpravzjo. „Sej bz we lahko délala,“ jima pra-vzjo, „ymú sta se na berayíjo podala?“ Kjé drugèj jima rekó: „Manka se tanzh potepú-hov in vlayug! Poberita se, od kodzr sta parwla!“ [Smtartje so jima sarnér kák kosyzk kruha pomolilz; pa so jima ga velikokrat o-godzrnálz. Le malo kjer sta kej gornzga, kej moynatzga alz kákownzga soqivja vz sklédz do-bila. [Pa vz volo Bæjjo vdana sta vse volno potzrpéla, in upala, de ji bo Bog æe prezívil.] Veykrat se od jutra do veyera nésta ogréwila; vander sta bila zadovolna in vesela, [de sta le kjé na kákownem hlévz alz skednz alz na ká-kownzh svislzh, kjer je bilo kej sná alz mæ-ve, sméla prenoyitz.]

Enega dne, ko je rēsta vėdno med hribi in gorami pelala, in le dolgo nē bilo nobene hiwe, je starz Jakob na potz omagal. Slab in blėd je padel poleg pota pod hribam, kē je bil zē visokama jelma, [borovna in smrėkama zaraufen.] Mariņa se hudó prestrawz; vsa se trese, in dolgo se ne zvé, kaj bē pouela. Na to tepe po mērzle vode, de bē ga x' no pomouila; pa kaplnje je ne najde. Klipe na pomou, pa le jėk alē razlėg iz gojzda ji odgovarja. Zadej in spredej, tudē vē stranē, nē nobene koue. Gre tēdej na vėrh hriba, ko bē se od ondod ktera videla. Kar zagleda spodej unkraj hriba samotno kmewko hiwo, na griyke vē srėdē med lėpama nivama in snoxetma. Mariņa se spustí do ne takó urno, de ji skorej sape zmanka, in prose sē pobito besėdo in objokanama oymí potrebne pomouē. Gospodar in gospodina, xē prenej postarna, sta bila usmilnēga sērņa. Uboga dėklēņa se jima vē sērņe smilē. „Vprezē, vprezē kōna vē male voziyēk,“ reye kmetiņa svojimu moxu, „in potegnē bolnēga moxá sam vē hiwo!“ Mox gre, porine bērx voz iz kolarnēje, nakomatá kōna, in ga vprexē. Xēna pa pēnese dvoje blazin, vėry mērzle vode in majolēko vinskēga jēsħa. Mariņa sliwē, de je kolovoz prėk hriba slaba in pa veliko dalē; torej se zē vodó in jēsħam, de bē bila pred par svojim ouetē, po ravno tistam potz vėrne, po kteram je pėrwla.

Ko je Mariņa spet kē ouetu pėrwla, mu je bilo xē nekolēko bole. Pod jeljo je sēdel, in zagledatē Mariņo, ktero je bil zē xalostjo

pogrélil, je vz srnje vesel. [Mariņa ga po obrazu za vodó zmože, in mu vz jeseh omoyeno rutzno okolz glave ovije. Med tém par-dirja Jelnskar se svojo xeno, (takó namreč se je unš dobre mox pisal,)] ga posadi na voz, in pele lepó pouasz na svoj dom. [Mariņa gre za Jelnskarzno péuč' pšr vōzš, in ji odgovarja, kar jo xena popravuje.]

Jelnskar je imel lépo hišo. Vz néj je bila prostorna yúmndata sz kuhzno vred ravno prazna. To odlože za bolnzga Jakoba in negovo hčer. Negova xena mu napravš dobro postelo. Mariņa je rada na klozš lexala, de je védno pšr oyetš mōgla bitš. Negova bolēzš né bila družzga kakor oslablene od slabe hrane, od revnzga lexijš ponōyš in od texavnzga pota. Jelnskarzna je rada ponudila, kar kolz je hiša premōgla, de bš bolnz mox le pred ozdravel. Né pšrtzrgovala ne moke ne jajš, ne mléka ne masla; tudš kokōw se ji né wkōda zdélo, de je mōyno xupo slabótnšmu staryšku naredila. Poznēje je nen mox skorēj vsak dan golobišja iz golobnaka pšrnesšl, ji ga da vz roke, in posmžhováje se reče: „Spēzš mu ga, spēzš! Ker se tebz tvōjih kokōw ne zdi wkōda, moram vendar tudš jaz kej pšrpomōyš.“

Jelnskar in negova xena sta ula ob tém yasz vsako léto vz blixno sosēsko na szmen. Zdé pa sta sklenila domá ostateš, in za dnárje, ktere bš bila tamkej izdala, sta bolnzmu Jakobu dobrzga vina kupila. Mariņa se jima lepó zahvalš. „O lubš Bog!“ je djala, „vendar

se we povsod dobre ljudje najdejo, in vs nar pustéjwsh krajih so veykrat nar lubeznivwsh ljudje.“

Mariņa je neprenchama par oyetovsh poste-
le sedéla. Tode né skrixem rok dëræala. Zna-
la je dobro wivatsh in nogovinsh plestsh, in je
gospodinsh neutrudama wivala in nogovinsh pletla.
Nekolsh né bila brez déla. Gospodinsh je pridna,
par tém pa tiha in pohlevna déklshna zelo do-
padla. Oyeta Jakoba je dobra hrana in po-
stréæba bol in bol pokrepuyévála; vs kratkam
se yutsh æe tolsko moyngá, de smé na noge.
Vs svojim æivlensh né nekolsh lén postopal. To-
rej zaayne spet jerbash plestsh ko poprej. Ma-
riņa pa mu je varbovshne in békovshne nanawa-
la. Negovo parvo délo je bilo délo hvaleænostsh;
gospodinsh je lép jerbash naredil. Prav vwey ji
je bil. Na ensh platsh je zsh rædeyeh pisanshms wi-
bshnshms parve yerke menngá imena in létno
wtshvilo opletshl; na ensh platsh pa je zsh ramensshms
békamsh in sh plavo in zeleno pisanshms varbo-
vshms mladikamsh kmewko hiwo, sh slamo po-
krito, in par néj dvé jesh naredil. Vse par hi-
wsh je hvalilo lépo délo; zlastsh pa ga je bila
gospodina vesela, ko je svoje ime in pa hiwo
zsh menem primkam na jerbash ugledala. Ondsh
namrshy se je na Jelnshksh reklo.

Ko je oye Jakob spet popolnoma ozdrá-
vel, reye Jelnshkarju in negovsh æensh: „Dostsh
dolgo sva vas nadlegovala; je yas, de spet pa-
lshno vzamem, in greva.“

Als Jelnshkar ga prijazno za roko prime,
in reye: „Kaj vam le we vs misel ne pride,

„Lubz Jakob! Sej se vam mende vendar nésmo zamerilz? Zakaj hoyete æe od nas itz? Ste sãner razuman moæ; pa ta, lubz Jakob! vam ne smé obvelatz. Ostanite le we per nas.“

Jelnzkarzãa sz je ouí sz predpasam oterla, in reye: „Rés, Jakob! ostanite we per nas. Sej vidzte, de æe perje na draveszãh rãmení in odpada, in de je zima æe pred durmz. Hoyete mar po silz spet vnovzãu zbolézt?“

Jakob jima pravz, de le zató mislz itz, de bz jima vey nadlege ne délal.

„Ej, kãkouno nadlego le?“ reye Jelnzkar. „Nzkar téga ne govoríte. Vz yúmnatz nam néste kar nzã na potz; in kar æivexã potrebújete, sej sz ga dõbro zasluæzte.“

„In pa rés!“ reye negova æena; „to zasluæz æe sama Mariãa sz wivanem in pletenem. In ye vi, Jakob! we jerbaze plestz hoyete, se vam ne bo mankalo déla. Une dan szã bila nauz mlinarzãã, kz szã botra nenãã dãkletam, vz vawãã lépãã jerbazãã pogayõ nesla. Vey æen, je bilo per néj, in vse bz bile rade take jerbaze iméle. Jakob! vam povém, vso zimõ bõte imélez dõstz déla.“

Jakob in Mariãa sta ostala per dobrzããã ljudzããã, in Jelnzkar in negova æena sta téga zãlo vesela.

Deseta razstava.

Jakobovz in Marijanz vesela dneva na Jelnske.

Starz Jakob in Marija sta prostorno yúmna-to po svoji volzi lepó vz red djala, in jela sama hiwevátz. Vz yúmna-tz napravzta potrébno hiwno orodje, in kuhzno preskerbata zc vso kuhznsko parpravo. Marija se je sreyno wtéla, de je spet par ogniuz, in svojimu ljubemu oyetu kuha. Obá xivtá spet vz mirz. Jakob plete jerbaze Marija pa déla nogovíne in wiva, in lepó kremláta med szbój. Zveyer stopzta veykrat tudz vz velzko hiwo kz Jelnskarjevzm, in Jelnskar in negova xena in vsa nuna družína posluwajo zc velikzm veselem Jakobove pametne pogovore in povéstz. Takó jim huda zima prejde, de samí ne vzdó, kdáj.

Tik hiwe je bila velika ledína varta, pa ne kej dobro obdélana. Jelnskar in negova xena sta iméla sz polem prevey opravzts, in varta nésta utegnila obdelovátz; nékej se pa tudz na vartnaríjo nésta döstz spreuméla. Na nu parvolene se Jakob podstopz brzhak vart napravzts. Vz jesenz xz je bil zaqel parpravlatz, kar je bilo za vart potrébnega, in berx ko spomladz snég skopní, ga zc Marijo obdeluje od jutra do veyera. Razdelila sta ga vz gredíne, sta nane mnogo zelenávo uszjala in zasa-dila, in pota in razore zc bélem péskam posula. Marija né odjenala, de ji je oye tudz

sémen in korenin mnogah kvetlin, limbarjev, potonk, violan, solnycanah, zlatin in zlatenah in we vey druzah kvetlin in nékej garmiykov rade-yah in bélah vartnih parnesal. Spet je iméla na varte kvetline, de jih onde we nahye né vidal tanah. Lepó so zelenéle in kvetle, in vse prijaznawz je bilo kmalz vs tistem kraji. Jakob je tud drévje na sadnem varte lepó obrézal in otrébil; dobilo je vso novo podobo, in obilnawz sad je rodilo. Bog mu je dal sreco vs vsam, kar je zažel.

Starz vartnar je spet vs svojim veselz. Parpovzdoval je od kvetlin in zelí spet lépe prilake. Pa né védno starah pravél; védal je zmirej kej novzga povédats.

Mariņa je perve spomladanske dni med tarnem, kž je samtartje vart ograjalo, dolgo violan iskala, de bz jih svojimu oyetu parnesla. Nabrala je zvezak prav lépah in diweyah violan, in se æ' nimz kž oyetu parveselí. Oye vzame zvezak iz nensh rok, se ji lubeznivo posmehlá, in reye: „Pay rés! kdor iwe, najde. Alz posluwaj, Mariņa!“ pravz dale, „nékej posebnzga vander je to, de te kvetline, kž tolzkan lepó diwe, blage violane, nar raji pod tarnem rastejo. To je, se mz zdi, prav lep nauk za naji. Kdo na svéte bz bil kadej mislél, de bova vs téj le dolinz, pod to le staro æe zmaham obrauyeno slamnato strého, tolzko vesela doxivéla! Pa nekolz né nawe tarpjene tolzko, de bz tudz kej vesela vs sebz ne imélo. Pay rés, kar pravz pregovor: Né nesrece brez srece.“ Bodz, luba Mariņa! le zmirej poboænna in dobra, in bow, ye se tz bo more-

bitz tudz we hudó godilo, vander vz sarnz mir in pokoj in vesele iméla.“

Enzga dne pride méstnanka iz bližnega mésta kž Jelnskarzeta prediva kupovat. Majhnzga déyka je szboj pšrpelala. Ko predivo ogledujete, in se za kup poménkvate; se male déyk skožz odparte durzeta na vzt zmuzne, in plane zš obéma rokama po rzdeyžh vztntižah na garmz, in jih targa in pulz. Pa tärne mu roužeta zelo obodejo in razpraskajo, in na vs glas zayne vpitz. Negova matz in Jelnskarzeta teyete kž nemu; tudz Jakob in Marižeta pšrlatà. Déyk stojí zš okšrvavlénzme rokame pšrgarmz, veka, in se jezí in grozí nad zapelivzme vztntižamz. — Tzdej reye Jakob: „Takem otrókam smo velikokrat tudz mi enakz. Vsako vesele ima ko vztntižeta svoje tärne. Pa téga jih veliko ne pomisz, in hlaztnejo koj zš obéma rokama po veselez. Ta se sz plesam in igro, unz sz pijáyo alz we sz yém hujwzom konyá. Potlej tudz jokajo, zdižujejo in tozšjo; tode prepözno. Oh, ne dajmo se lzpotz vztntižeta omotitz, de nas ne zbode! Ne tenzmo vz vesele, kž nam sladyižeta obéta; sz strupam bz nawe sarnz napojitz utegnulo.“

Eno nedélo zjutrej po nékej dzševnzš dnéh, ko solnzeta lzpó iz za gore vzzhaja, je Marižeta sz svojim oyetam na vzt wla, in najde pšrvz limbar in vey družžh žvztliž vz žvztji. Pokližeta domayeta, kterz bz bili limbar zš zdavno radz vidzeta žvzsta. Vsz se zavzamejo nad negovo lzpotz, ne morejo se ga nagledatz. „Kakó je vander svztel in bél,“ pravz Jelnskarzeta,

„kakó yist in brez madæa!“ — „Paŷ rês!“ reče Jakob; „de bž bile le tudž nawe særŷa takó yiste in brez madæa! Æe bž nas Bog in negovž angelž žž veselem gledalž! Le yisto særŷe lubž Bog.“

„In pa kakó stojí lepó ravŷn!“ pærdene Jelnskar. — „Kakor pærst,“ reče Jakob, „kž protž nebesam kaxe. Limbar imam rad na vartž. Prav bž bilo, ko bž ga vsak na svojim vartž imel. Po tléh æe takó žmirej lazemo in ríjemo, in vž tém pozabemo tolžkan lahko nebesa. Ravŷn limbar pa nas opomina, de se pærs vsam svojim trudž na zemlž veykrat protž nebesam ozrímo, in tam gorž mirú iujímo, kteržga nam svét ne more datž.“

„Vse, kar raste,“ prave Jakob dale, „tudž ŷalò nar manvž bilka trave, kipí protž nebu, in kar je samó prewibko se vzdvignitž, postavam bob, grah, hmel tam le vž garmovji, to se po krepkéjvšam ovija, in protž nebu vzdviguje. Paŷ æalostno bž bilo tædej, ko bž le ylovžk sž svojimž mislemž in æelamž védno po zemlž lazil!“

Enžga dne je Jakob mlade želí na vnovžy okopano grediŷo sadil, Mariŷa je pa pléla graŷn tiste grediŷe. Tædej reče oče: „Glej, Mariŷa! to najno dvojno opravilo bž móгло bitž edino opravilo vszga nauzga æivlena. Nawe særŷe je enako vartu, kteržga nam je Bog dal obdžlovátž. Sadímo van žmirej, kar je dobržga, in rujmo iz nega, kar slabžga vž nem poæene; særŷer bo vž puŷavo. Kdor pa to dvoje prav opravla, in Bogá, kž da solŷŷe in dææ,

raste in dozorčt, potrebne pomoče pros; se nar
lépwe vart, se raj ve svojim sernu napravu.“

Jakob in Mariņa sta na Jelnske æe tretjo
spomlad in polétje doæivéla. Ve nedolænem ve-
sela jima je ta čas pretekal, in æe sta svoje
nékdane trplene skorèj popolnoma pozabila.
Ko je pa jesen spet parula; ko je solnne æe
man grélo, in perje po drévji æe ræmenélo;
ko so vse kvetline po vartu se osipale: zaqne
Jakob vidama péwatu in boléhatu, mu bol in
bol slabo parhaja, in se ças komej po kon-
ne dæraí. Je Mariņe sner parkrival svojo sla-
bost, de be ji æalostu ne délal; pa negovu po-
góvoru od kvetlin so bili takó nekako klavernu,
de so Mariņo dostokrat prav ve skarb parpra-
vatu.

Enega dne je Mariņa ogledovála vartniņo,
ku se je bila zapoznila, in je we le zdé ve jese-
nu lepó kvetla. Seæe, in jo hoye utergatu, kar
se ji peresna ve roku osujejo, in po tléh raz-
spejo. To vidatu reye øye: „Ravno tak je ølo-
vek. Ve mladostu je enak vartniņe, ku se raz-
kvéta; pa le kratku čas kvate in naglo, in ko
vartniņa zvene in se razspè. Nékár tædej, lu-
ba Mariņa! naj te ne slépí neçemerna lepota æi-
vota, ktera kmalu mine; parzadévaj se po duvnu
lepotu, po qednostéh, ktere nikdar ne zvenejo.“

En veçer je Jakob jabalka obiral, in Ma-
riņe podajal, de jih lepó ve kow sklada. Mer-
zla sapa ravno je van pihlála, tædej reye: „Ka-
kó vnder jesenska sapa ze ræmenem perjem
in ze mojim sivamæ lasne igra! Ta, luba Ma-
riņa! je mende moja zadna jesen. Tudu tvoja

bo kȳdej pȳrwla. Skȳrbȳ, de bow takrat, kakor ta le jablana, bogata dȳbrȳga sadú, in de bo Gospod Bog nad tȳbȳj vesele imel, kakor ga nama ta jablana dȳla.“

Ko je Mariȳa we nȳkeȳ ozimȳh sȳmen za prihodno spomlad sadila, ji reȳe oȳe: „Ravno takȳ, luba Mariȳa! bodo tudȳ nas kȳdej vȳ zemlo poloxilȳ, in sȳ pȳrstjo pokrilȳ. Pa ne upadȳ tȳ sȳrȳe! Kakor zȳrno vȳ zemlȳ ȳeȳ kej ȳasa oxivȳ, kalȳ, pȳxene, in lȳpa ȳvȳtliȳa iz nega zȳraste; takȳ bomo tudȳ vsȳ kȳdej spremȳnȳneȳ iz svȳjih grȳbov vstalȳ. Pomnȳ to, luba Mariȳa! kȳdar me vȳ ȳerno zemlo pokoplejo. ȳvȳtliȳe, kȳ jih bow morebitȳ we na moj grȳb sadila, naj tȳ bodo podoba nȳwȳga vstajȳna in nȳwe neumȳrlivostȳ!“

Mariȳa se je ozȳrla vȳ oȳeta. Dvȳ debele solȳe mu je vȳ oȳȳh zagledala. Se ustrawȳ, in jo zȳȳne silno skȳrbȳtȳ.

Enajsta razstava.

Jakob bolȳn.

Ko se je zima zȳȳla, in je hȳrib in dolino zȳ velikȳm snȳgam pokrila; dȳbrȳ Jakob rȳs zbolȳ. Mariȳa ga prosȳ, de naj pȳrvolȳ po zȳdravnika vȳ blȳxne mȳstȳne poslatȳ, in dȳbrȳtlivȳ Jelȳnȳkar na snȳh zȳdȳȳí pou. Zȳdravnik zȳpȳwe bolȳniku zȳdravȳl, in Mariȳa ga sprȳmȳ

do praga. Ga poprawa, als smé upatz, de bodo oye kmals ozdravela. Zdravnik reye: „Dzde né ravno we ngy nevarnaga par nsh bolézn; pa pred ko ne bo vs jetko prewla, in potlej, zlaste ko so stara, vs zdravje né vey mislata.“ Mariņa se je grozno ustráwila, in joka in zdihuje. Vendar se je solze otarla, preden se ke oyetu varne, de bz ga vs æalost ne parpravala.

Mariņa je ze vso lubeznajo svojimu bolnemu oyetu stréгла. Kar mu je na obrazu vidala, de bz bilo zan, mu ze veselem storí. Nele noyí preyuje par negovz postela. Ko jo domaýz vs skarbz, de bz tudz ona ne zboléla, yasz pregovore, de se nekolko na klop uleæe; skorej nekolz oýesa ne more zatisnita. Če oye le zakawla, se ustrawz; ye se le gane, zléze po parstah ke negovz postela, in pogleda, kaj poune. Skarbno mu napravala jedí, ktere smé jésta. Mu vezglavje in blazíno popravla, mu kej bere, mola neprenéhama zan. Kolkokrat, ko je nekolko zaspal, je par negovz postela roke in solzne oýí protz nebesam povzdvignila in zdihnila: „O dobrótlivz Bog, we enkrat, le we za kàkowne létzeta jim daj zdravje!“ Ko je pridno délala, se je bila nékej zasluæka parhranila. Pa zadnaga vinarja se rada znebí, de bz le oyetu pomagala.

Dobremu starýzku je rés nekolko odleglo; vendar pa previda, de bo ta negova zadna bolézan. Ne bojí se tudz umréta. Vsak dan je æivel, kakor de bz mu bilo we tista dan umréta, in vést mu ngy hudzga ne oýita. Zató go-

vorí tudé vs mirén in pokojin od svoje bližne smerti. Alé Mariña se zjoka, in prave: „O preljube moj oče! nekár me vendar od smerti ne govoríte. Le zmislite ne smém téga. Kaj bē jaz uboga srota potlej le pouela? Oh, žive duwe bē več ne iméla na zemlé!“

„Nekár ne jokaj, lúba Mariña!“ reče oče, in ji roko prijazen iz postele pomolí. „Sej imaw dobręga Očeta vz nebesih. On tē ostane, če tē bo ravno tvoj oče na zemlé odvzet.“

„Kakó de se bow na svéte preživila, to me žalò malo skerbí. Ptiče pod nebam najdejo svoj živex, bē ga lē tí ne našla? Vrabna na stréhe Bog preživí, bo lē tebe zapustil? Človek malo potrebuje, in we téga le kratak čas. Alé nékej družęga me skerbí. Glej, moja edina skerb je ta, de bē ti zmirej pobožna in dobra in nedolžna ostala, kakor sē, hvala Bogú! zdé we.“

Oh, lúba Mariña! ti we ne véw, kakó je svét hudoben in spayen. Zē žalostjo tē moram povédats, de je veliko spridenih in porednih ljudi, kterē bē se vz sērje sméjals, ko bē te ob nedolžnost, ob dóbro imé, ob pokoj sērja in ob vso tvojo srečo parpravals. Te bodo neumnežo in bebasto imenovals, ko bow od pobožnostē, vstí, Bōžjih zapovēd in véynostē govorila. Béæ od tanjih ljudi! Te bodo lépo imenovals, se tē parlizovals, okrog tebe ko metuls okolē žvrtline létals; pa nekár jih ne posluwaj, boj se jih ko strupenęga sēr-wena! Nekolē ne jemlé daril od njih, in nekár ne

varjemz nzh sladkam besédam. Vz angelova podobz je dostokrat satan skrit, in kaya spí rada pod ηvztlínamz.“

Glej, Bog tz je dal zvésto tovarvino, de te hudzga varzje, lépo sramozlivost. Ako bz tz kdo kej hudzga hotel vdihnitz, in le besédazno izrekal, ktera je nedolænostz in yistostz nasprotz; tz rzdeyína vz líne pargréje, oqí vzæew po sebz, in mislæw: To se ne spodobz. Sramozlivost je to, tvoja luba tovarvina, kz te od gréha svarí. Posluwaj neno svarjene; ne xalz je, de te ne zapustí. Dokler je ona par tebz, in se ji daw posvaritz; te ne bo nzhye zapelal. Če pa neno svarjene zavæew, in se nar manwemu slabemu nagnenu vdaw; sz vz nevarnostz pogubitz se vékoma.“

„Oh, Mariña! vz tvøjim lastnem særnez se bo sovraænæk vzdvignil. Pozelivost se bo vz tebz obudila; sladnost te bo vz hudo gnala, in te pregovarjala, de né pregréwna, de je we ηzò nedolænna in parpuuena. Pa zdé le se daj posvaritz. Vtisnez sz globoko vz særne beséde svojiga umirajóyega oçeta: Ne délaj, ne govorz, ne mislz nekolz nez taηzga, ye-sar bz se mogla sramovátz, ko bz bilo tvøjimu oçetu znano. Ne bo dolgo, ko bodo moje oqí za vselej otzmnéle. Potlej te jaz veq ne bom mogal várovatz. Alz védz, de te tvoj nebewkz Oye povsod vidz, de yédno vz tvoje særne gleda. Se bojiw, de bz mene, svojiga oçeta na zemlæ, sz kákownem pregréwkam ne razxalila; boj se we le nega, svojiga pre-

„Lubega Očeta vz nebesah, kadej se kakam gréham razxalitz!“

„We enkrat, Mariņa! me dobro poglej. O, ko bi te kadej mikalo kej hudęga storitz; spomne se mójiga vdartęga obraza in téh le solz, ktere me po blédęh linęh tekó! Pojdz sam, podaj svojo roko vz mójjo męrzlo roko, kę je xé né družęga ko kost in koęa, in se bo skórej vz prah razdrobila. Oblubę me, de mójih beséd ne bow pozabila; de bow ravnála po mójih naukęh vse svoje dni. Čuj nad svojim sęrņam, in ko skuwnava pride nad te, mislz se, de te ta le mójja męrzla roka spred brezna vléęe.“

„Ogledujew, luba Mariņa! se solzneme očmí mójiga blédęga in vpadenęga oblięja. Poglej, kakó je vse spremęnlivo na zemlz! Tudz jaz sam bil kadej mlad, uręn in rędeę, kakor zdé ti. In nékzdej bow ti takó bléda in suha lexala, kakor zdé jaz, xę te Bog we popred iz téga svatá ne vzame. Vesele mójje mladostę je minulo, kakor ηvętlíņe pretekle spomladę, kę se nęh mésto veę ne zna; kakor rōsa na zelę, kę se le nékej xasa svétę, pōtlej pa zęine. Lépe yednostę pa in dobre déla ostanejo vékoma. So enake dragam biseram, kę imajo stanovitno ηéno; lépęmu demantu, kteręga nobena ylovéwka moy ne more razbitę. Po téh tędej hrepenę, te se pardobivaj. Kar sam kadej dobręga storil, me zdé vz sęrņe veselí; in xę sam kej pregréwil, me je zdé iz sęrņa xal.“

„Ostane poboxna, luba Mariņa! Mislz rada vz Bogá, iméj ga védno pred očmí in vz

særne. Væ nem sæm nauel nar veys vesele, in væ vsæm tærplens nar bolwæ tolæbo.“

„Værjemæ mæ, Mariña! ræsniño! le govórim. Ko bæ bilo drugáys, sej bæ tæ povédal. Sæm skusil svét, de malokdo takó, ko sæm zæ grafam hødil. Kjer je bilo kej lépsga in zalæga videtæ, sæm bil. Sæm videl plesávne in i-grávne, sæm sliwal godne in pévke, sæm imel tudæ æc drage jedí in pijáye. Alæ vse to mójiga særna né napolnilo. Povém tæ, de ena ura væ tihæm spremiwleváns in molitvæ væ wotors na værtæ væ Æelodnæks, alæ tukej le pod to slamnato strého, alæ tudæ na téj le postelæ, mójæ særne bol umirí kakor vse posvætno vesele. Iuys tædej le væ Bogæ vesele, in ga bow zmirej obilno iméla.“

„Véw døbno, luba Mariña! dé sæm væ svøjim æivlens veliko pretærpel. Oh, ko so tvøja matæ umærlæ, je bilo mójæ særne ko posuwena zemla, kæ se dolge suwe razpoyæ, in po dæxi zéja. Prav takó je mójæ særne po tolæbs zéjalo, in væ Bogæ sæm jo nauel. Tudæ væ tvøjim æivlens, Mariña! bodo dnevs pærwæ, ko bo tvøje særne suhæ zemlæ podobno. Pa nekár ne zgubæ takrat særynostæ in upana. Æéjns zemlæ powle Bog dææ o pravæm yasæ. Iuys tædej pæ Bogæ tolæbe; ta tolæba bo tvøje særne poæivila, kakor gørk dææ razsuweno pusto zemlo poæiví.“

„Iméj, luba Mariña! vselej tærdno zaupane væ sveto previdnost Bøæjo. Bog jim, kteræ ga lubæjo, vse væ dobro oberne. Iz britkæga tærplena pele ys yisto vesele.“

„Ale we pomnaw, luba Mariņa! kolako se tarpela, ko sam na texavnem potu opéwal, in se ob néstu na tla sasedel? Glej, to bolézan se je Bog izvolil, de naji je na Jelnek prpravil ka tém le dóbram ljudém, per kterih we vey ko trí léta vs miru in vesele živava. Brez te bolézne bz morebitu we pred nsh duru ne bila prwla, ale vsaj bz nsh usmilena ne bila tolakan spodbodla; sklédo kisléga mléka in kosyék kruha morebitu bz bili pred naji postavle, in potlej nama reklu spet itz vs Bøæjim imenu. Brez te bolézne bz se midva in te dobre duwe ne bili tolakan seznanile in sprijaznile. Kar sva tukej vesela væila, kar sva morebitu dóbraga storila, kar sva prijetnih dni iméla, vse je Bøæji dar iz tiste bolézne. Takó, luba Mariņa! se tudu vs æalostnih pergodbah svojiga živlena nad lubeznjo Bøæjo lahko razgledujemo. Kakor na hribih in vs dolah, vs gojzdeh in ob potokih, nelo vs moyerji in vs grezah Bog mnoge nvatline se svojo roko séje, de bz povsod negovo dobrótlivost in lubezni-vost gledale; takó se tudu iz vsih pergodb nawsa živlena negova modrost, lubezan in milost tolakan lepó svétu, de mora vsakemu paznemu ylovéku to vs oyi winitu, in tolæbo in vesele vs negovo sarnu vlitu. To spozná vsak lahko vs svojim lastnim živlenem, ye ga le kolzykej premisle.“

„Najno nar veyu tarpelene pa je bilo tistokrat, ko so te tatvine obdolæile, ko so te vs verige uklenile, in vs jeyu vtaknile, ko sva vs tvoji jeyu jokala in tarnala. Tudu to tarpelene

te bo Bog we gotovo poværnil; zdi se me űelò, de te ga zdé povrayuje. Takrat, ko so te mlada grafena Amalka mémo družeh deklijev po-
 yestila, te rada ve svoji družbe iméla, te za zelenkastem oblayilam obdarila, te védno per sebe hotla iméla, takrat, ob.lubam, se se grøzno sreyno wtéla. Pa kakó be se bila per tém lahko prevzela, spridela in spayila, in Bogá be bila pozabila! Bog je tædej pay dobro storil, de naji je se tisto nesreço obiskal. Ve revuyane, ve jeyæ in na texavnem pots sva ga jela veliko bole spoznavata, in sva se ga tærdnéje prijela. Tukej le na Jelneke, deley od wuma in slæpotij svatá, te je prebivalæuje napravæl. Te űvætew, ko űvætliűa ve samotæ, perkrita in varna pred predærzneæ rokame.“

„In tudæ we ve prihodne te bo dobròtlive Bog tisto tærpene ve dóbno obrayal. Se svéstjo upam, de bo mojo molitev usliwal, in tvojo nedolænost pred alæ poznéje ludém razodel. Jaz téga ravno ne bom uyakál; pa sej téga tudæ né tréba za moj mir, kér døbno véw, de se nedolæna. Rés, Mariűa! sreya te bo we per-
 űvætla iz tærpene, ke se ga za volo nosila, in æe tukej na zemle bow vesele dni iméla. Pa kaj je pozemelska sreya protæ tistæ sreye, ktera te we le ve nebesæh zató yaka, ve nebesæh, pravæm, kamor le po tærpeneæ moremo prita!“

„Ne bodæ prevey ve skærbæ, luba moja! kedar ve nadlogo pridew; le varjemæ, de Bog lubeznivo zate skærbí, in de so tvoje skærbí nepotrèbne. Kamor kole te negova sveta previdnost we perpele, in kakor kole se te bo we hu-

dó godilo; misla se vselej: To je zame nar bolwe kraj, to je vse dobro in ηalo potrebno za moje zveliyane.“

„Vertnar sadi to tukej, uno tam, vse na prerpraven kraj; in oskerbuje to takó, uno drugáye, kakor je namray tréba, de bole raste, in bole in obilnewe sad rodi. Takó postavz Bog slednega ylovéka vz tiste kraj in stan, vz kterem mu je nar loxe vz dobrém raste, in véyno zveliyane doseye.“

„In kakor vse dozidane terplene, luba Mariņa! takó te bo Bog tudz to moje zadno bolezen in moje smert vz dóbro obrnil.“

„Spet jokaw, luba Mariņa! de sam le smert vz misel vzal. O, nekár ne jokaj! Sej smert né toľkan strawna; ktere imajo dobro vést, jim je we le sladka in vesela. Naj govorim se tzbój enkrat, luba Mariņa! kakor sam govoril, ko sva we vz Æelodnake na vertz délala. Véw, káka je ze zgodno gredinjo. Slabo in reyνο rastejo male zeli, dokler so vz ozke gredinje na kupz. Kdo bz mislal, de bodo kadej lépe ηvatline iz nah, alz de bodo kadej sladk sad rodile! In rés, naj bz védno na ozke gredinje vkupej ostale, bz ne iméle ne ηvétja ne sadja; prostora bz jim vz to mankalo. Pa vertnar jih tudz ne pustí na ozke gredinje, de bz se vz goujavz zaduwile, alz de bz na kupz segnile; presadí jih na prostoren kraj, kjer jih solne ηe obsija in gréje, hladn zrak vane véje, dex in rosa jih pojí, de lépwe kadej ηvétó in rode Veselilo te je vselej, kedar sam mlade zeli presajal; veykrat se me ηalo sama opomnela, de

naj jih skorej presadim, ker jim je grediņa æ preozka. In ko so bile v prestoren kraj presajene, sz vesela djala: „O, kakó jim dobro dé revņam! Vidz se skorèj, kakó de spewno rastejo!“ — Takem slabem, revnem zelém smo ljudje enakz; taka ozka zgodna grediņa je ta svét. Tukej na svétz nam né ostatz. Tukej smo we le mlade revne zeli. Pa bolwz in yestítlivwz nas Bog hoye; torej nas prestavz v drugz svét, v svoj velkz in yestítlivz vart, v svétz raj.“

„Nekár tædej ne jokaj, luba Mariņa! Glej, v nebeszih mæ bo bole! O, kakó se æ vese-
lím, de bom kmalz kæ Bogu pærwel! Kakó dobro bo potlej, ko to le teló, ktero nam tolzko trprena déla, sléyemo! Lubá Mariņa! kaj we véw, kolzko vesela sva na ηvstoyem vartz ob lépszih spomladanskzih jutrzih iméla? Alz nebesa so neskonyno lépwz vart, so raj, v kterzih je véyna spomlad! Væ ta prelépz raj bom kmalz pærwel. O, bodz poboæna in dobra, de se bova tam spet vidzla! Tukej sva iméla mnogo trplene, in v solzah se loyeva. Tam pa bova vesele væivala, in veq ne bo nobene loyitve. Tam bom tvojo mater spet videl. O, kakó se téga æ veselím! Oh, Mariņa, ostanz védno poboæna in dobra! In ako se tæ bo dobro godilo na zemlæ, ne pozabz, de vesele téga svztá kmalz prejde, vesele v nebeszih pa je véyno. Potlej tæ bova sz tvojo materjo kædej vesela naprotz pærwla, in te med se vzela. Nækar tædej ne jokaj, luba moja! veselz se raji æ zdé tistæga dne.

Takó je dobrz Jakob svoje zadne dni na zemlê tolaxil svojo hujer, ke jo bo samo na svêta zapustil; takó jo je lzpó uyil in opominal, de ba jo pred spayenem téga svéta ohranil. In vsaka negova besédzeta je bila zerno, ke pade vz dobro zemlo. „Kaj pa de, luba Mariŋa!“ ji je na zadne rekel, „se te je uxa-lilo, in touzwa brittle solze. Alz posluwaj, kaj te povém. To so dobrótlive solze. Kar se vz solzah séje, se bole vkoreninz, bole raste, in bole rodi, ravno kakor zerna, ke se spomladz o gorkam dzæke séjejo.“

Dvanajsta razstava.

Jakobova smert.

Ko je bolézen starzga Jakoba huji in nevar-nzwa parhajala, gre Mariŋa ke gospod fajmowtru vz Jelwáne, kamor je bil Jelnek vz faro, in jim pové, de so men oye hudó zboléle. Gospod fajmowter so bili dobr in skərbzen pastir svojih ovyn. Obiskujejo pogosto ometa, imajo svete pogóvore x' nim, in vselej mu kej parpravnzga molzjo; tudz Mariŋo tolæzjo pri-jazno. Enzga dne, bilo je æe popoldne, spet pridejo, in najdejo starzka vidama slabjiga. Jakob reye Mariŋz nekolzko odstopitz, ker ba se rad sam ze gospod fajmowtram pogovóril. Ko je spet vz hiwo poklinana, jo oye takó le

ogovori: „Luba Mariņa! zdé sam se izpovédal, in sam vse vs red spraval, kar ma je bilo we na sarnę; jutre zjutrej bom svojiga Odręwenika iz gospod Očetovęh rok prejel.“

Mariņa se silno ustrawę. Kakor ba trenil, so ji solze vs očéh, ker je mislęla, de mora očetova smert æ zelo bliz bitę. Vender se spet kmale zbere, in reęe: „Prav, prav, lubę oęe! Kaj moremo vs nadlogah in tawavah bolęga storitę, kakor kę Bogu parbęxatę?“

Jakob je tistę dan, kar ga je we bilo, in zveęer le molil, je bil vs svete ręyí vs zamaknen, in je le malo govoril. Sę kakó zbrannęm duham in poboxnęm sarnęm se je pa drugo jutro vs presvetęm ręwnęm telesę sę svojim Zveliqarjem sklenil, né moy dopovédatę. Vera, lubęzn in upane véynęga xivlena ponebesęjo, takó rekóy, negovo yestítlivo oblięje, in solze mu oęí zalivajo. Mariņa kleęí par negovę postelę, trepeęe, molę, in sęurkama se ji solze po liņęh udirajo. Jelnekar in negova xena in vse nuna druęina so bili par svetęm opravilę, in vse so imelę solzne oęí. „Zdé,“ reęe potlej Mariņa, „ma je tewa od sarnę odpadla, nekako lahko ma je zdé par sarnę; ręs, kęrujanska vera nas tudę vs nadlogę in smertę potolaxę in umirí.“

Dobre Jakob se je bol in bol svojí smertę blięal. Jelnekar in negova xena, ktera sta vs nem svojiga nar bolęga prijatla spowtovala in lubila, in se sreęna wtęla, de je pod nuno stręho prebival, sta mu veliko dębręga storila. Po desetkrat sta vsak dan, zdé on, zdé ona, vs

čúmnato prva pogledat, kakó de mu je kej. Mariņa ji je skorej vselej popravala: „Kaj kole ménate, ale bodo we kadej ozdravéle ale ne?“ — Enkrat ji je Jelnskaręna odgovorila: „Morebitz de we ostanejo, de bo drévje berst jelo poganatz in zelenétz; dal pa gotovo ne!“

Od téga časa je Mariņa se straham in trepetam iz čúmnate skoze malo oknne na vrt gledala. Doslej se je spomladz we vslej veselila. Zde ji prve popke in berstke, ke jih na drvesh vidz, le žalost délajo; činkovčevó veselo spomladansko pétje jo le se straham navdaja. Ko zagleda prve spomladanske kvetline, jo gróza prepade. „Oh, moj Bog!“ je djala, „vse spet se oxivla, vse je novo, vse ljudje upajo; bodo le moj oče samí brez upana umerle? Pa kaj pravem?“ se sama zavrne, in se ozre vz nebó; „ne, ne brez upana! Po Jezusovsh besédah we celo umerle ne bodo. Slékle bodo le, kar je strohlivęga na nsh, in potlej bodo prav za prav we le jels živétz.“

Poboęne staręk je rad imel, de mu je Mariņa vekrat kej brala. Se prijetnem glasam in ze vso poboęnostjo mu bere. Zadne dni svoje bolézne je pósledne Jezusove beséde in Jezusovo pósledno molitv nar raji sliwal. Eno noč je Mariņa sama pr nem čula. Lepó je luna skoze okno vz čúmnato svtila. Tde j reče oče: „Mariņa! berz me, berz we enkrat Jezusovo prelépo molitv.“ Mariņa pręge svéčo, in mu bere.

„Zde pa menz daj bukve,“ ji čez kej časa reče, „in posvétz me malo.“ Mariņa mu

podá bukve, in mu svéts. „Glej,“ ji na to reye, „to bo moja zadna molitev zate.“ Ji pokazaxe mésto, kjer bo bral, ga obrne nase in naho, in zayne se slabam glasam :

„Oye! ne bom æe dolgo na tém svéts, ta le moja hui pa bo we kej yasa ostala; upam, de bom ke tebe parwel. Svetz Oye! varzj jo par svojim imenz pogublena. Dokler sam bil jaz par néj na svéts, sam se parzadéval jo par tvøjim imenz obvarovats. Zde pa ke tebe pride. Ne prosam te, de jo iz svéta vzemz, tamuy de jo hudzga varzj. Ohranz jo vs svoji svets rsnina. Tvoja beséda je rsnina. Oye! daj, de ona, ktero se me dal, kadej tudz tje pride, kamor jaz zde upam pritz. Amen.“

Mariņa stoji jokáje par postelz, dæxi svéyo se trepetam vs rokz, in povzame zdihováje: „Amen!“

„Rés, Luba Mariņa!“ pravz oye dale, „tam homo Jezusa gledalz vs negovam veliqastvz, ktero mu je Bog dal, preden je we svét bil; tam se bova midva spet vidzla.“

Je spet glavo naslonil, de bz se malo popil. Bukve obdæxi vs rokz. Bile so sveto pismo novzga zavéta. Ubogz moæ jih je bil kupil za parve krajnerje, ktere se je bil par Jelnkarjevsh parhranil.

„Luba Mariņa!“ je yez malo yasa spet zayel, „zahvalam te tudz we za perseryno lubezan, ktero me vs téj moji zadnz bolézne skazujew. Zvestó in ze veselam sernam dopolnujew yetarto zapovzd Bøæjo. Pomnz moje beséde, Mariņa! dobro we se te bo zató godilo,

deszravno te vz revujanz in szromáwtvz na tém svéte zapustim. Ne morem te družzga datz, ko svoj blagoslov in te le bukve. Pa ostanz le poboxna in dobra, luba moja hui! in veliko dobraga te bo ta blagoslov pernesel. Blagoslov umirajouzga oçeta, kterz vz Bogá zaupa, je dobrem otrokam bolj, kakor ko bz jim veliko premoæene zapustil. Bukve pa vzemz vz spomin svojiga oçeta. Prav malo sner so velale. Pa ye jih pridno berew, in zvestó dopolnez, kar je vz nez; te bodo velik in drag zaklad. Ko bz te vey zlatov zapustil, kakor ima spomlad ñvétja in perja; bz sz za te denárje nez bolwzga ne mogla kupite. Bøæja beséda namrzay je vz nez, in ona ima moy vz sebz vse zveliyatz, kterz vano verzjejo. Berz vsako jutro eno postavo alz vsaj ene verstine, in ohranz in premiwluj to yez dan vz svojim sernz. Alz ko bz zjutrej ne utegnila, pertergaj sz zveyer kej yasa vz to; jaz mislm, de te bo to tudz per velikm délz in trudz mogoye. Ye kej vz nez ne uméw, prosz svojiga duhovnzga Oçeta, de naj te to razloæe; takó szm tudz jaz délal. Kar je pa vz nez nar potrebnzwzga, je vszm umévno. Kar vz téh bukvah berew, téga se zvestó deræz, to dopolnuj na tanko. Blagor te bo potlej. Iz samzga izreka: Poglejte limbarjev na polz! szm se veyz modrostz nauyil, kakor iz marskej družsh bukav, ktere szm svoje mlade dni bral. Iz nega mz je tudz veliko nedolænzga vesela izviraló, in vz toliko teæavah in stiskah, kz so me hotle

vszga pobitz, je spet mir in pokoj vz moje serne parwal.“

Popolnoyi protz trém reye oye: „Mariņa! teæave mz perhajajo. Odprz, odprz okno nekolzko.“ Mariņa ga odpre. Lune né bilo vey na nebez; pa zvézde so neizreyeno lzpó mi-glále in se utrinale.

„Vidzaw,“ reye oye, „kakó lépe de so nebesa? Hvatline na zemlz néso nez protz svztlam zvézdam. Glej, tje gorz bom zdé parwal. O, kakó se æc veselím! Æivz lzpó, de tudz ti gorz pridew!“

Ko je to izrekz, se nazaj vz postelo nagne, zdihne, in zaspí vz Gospodz. Negov obraz oblzdí, negove oyi se vderejo, in sapa zastane. Mariņa je ménila, de je vz omzdlévzno padz. We né vidzla nekogar umrétz. Nzh ye we né mislz, de bz bolnz Jakob takó naglo sklenil. Mariņo grøza sprehaja, gre, in skliye Judí vz hiwz na noge. Vsz pridejo kz smertnz postelz. Ko tædej Mariņa zasliwz, de so oye rés mærtvz; izpustí na glás svoj jok, se nane varæe, jih objema, jih kuwuje, toyz solze po nzh obliyi, in se ne da potolæitz.

„O prelubz moj oyka, pærsærynz moj oyka!“ je gnala, „kakó vam morem poværnitz, kar ste mz døbrega storilz? Oh, téga ne morem! Hvala vam bodz za vsako besédo, za vsako opominevane, ktero sam iz vawzh ust zasliwala. Naj vam kuwnem mærzlo, otærpmeno roko, ktera mz je tolzko dobrot skazala, sz je zame tolzko pærzadjala, me je vz møjih otroyjih létzh tudz po oyetovo tepla. Zdé we le spo-

znam, kakó ste me ljubile, kakó dobro in zdravo me je bilo to. Hvala, pšrsryna hvala vam bode za vse, in prosim, odpustíte me, če sam vas kdéj razxalila! O dobrótliiv Bog, poverne jim ti nšh lubezan! Oh, de be tudš jaz mogle umréts, in za vame, lubeznive moj oye, itš vs nebesa! Daj, o Bog, de bo moja smert taka, kakorwna je mojiga oyceta! O, kakó prazno in nšyemerno je xivlene na zemls! Kakó je vnder dobro, de so nebesa, de je véyno xivlene! To je zdé moja edina tolaxba.“

Vse priyujóys so jokale. Jelnskaršna je ze velikame prawnáme Marišo na zadne od merliya spravla, in na stran pelala.

Prihodno noy je Mariša, desravno so ji zelo branile, pšr merliys yula, in bere, in jokka, in mols do jutra. Predšn so ga vs trugo djale, ga we enkrat pogleda, in reye: „Oh, prelube moj oyka! zadnskrat vas vidam. Kakó je vnder lépo vawe obliyje, in kakó lubeznivo se na sméh dšrxí, in yestítlivo, kakor de be ga zdé xš solnne prihodnšga veliyastva ob síjalo! Bog vas obárs, prelubeznive moj oye!“ je zdihovala. „Vawo duwíno, upam, so angels Bøxi xš vs nebeske pøkoj pšrpelale; naj tudš vawe kouyine vs mirš pouivajo!“

Iz rozmarinovyšh véjij, violšh in we družšh nyatlíj je vénšh naredila, in ga ranšemu vartnarju vs roke podá. „Te le nyatliye, lubeznive moj oye!“ je djala, „kš so pšrve iz zemle pognale, naj bodo podoba vawšga prihodnšga od smerts vstajena, in védno zelens

rozmarin naj oznanuje, de vas bo moje srnje
vz véynam spomina ohranilo.“

Ko so ranjšga Jakoba vz mrtvaško tru-
go dévala, je bilo Marije žalost skoparnéta;
vsak æsbel, ka ga zabijejo, ji gre skoze srnje,
in vz omedlévšjo skorej pade. Jelnskaršna jo
je odpelala, in sprosila, de se na postelo na-
sloní, in se malo odæala in umirí.

Po tém je Marija za pogrébam wla. Vsa
pobita in bléda ko mrtva je bila, in vsak-
mu, kterz jo vidz, se vz srnje smilz uboga s-
rota, ka néma veq ne oçeta ne matere.

Vz kotz pokopaliuqa prav par zidz so ga
vz Jelwánah pokopala. Dvé varbz ste ondz za
zidam rastle, in na negov grob svoje véje o-
béwale. Gospod fajmowtar so na grobz povzela
Jezusove beséde: „Dokler pweniqno zarno vz
zemlo ne pade in ne sagnije, néma sadú; qe
pa vz zemle sagnije, obrodí veliko sadú.“ In
so pogrébham govorila, kakó bodo tudz nawe
trupla vz grobéh sagnile in strohnéle, sodnz
dan pa spet za duwo združene in spreménene
iz grobov vstale ala vz véyno zveliqane ala pa
vz véyno pogublene. Veliko lépšga so od ran-
jšga Jakoba povédala, in negovo potrpælivost
in poboænost vsam vz zgled postavzla. Vz ran-
jšga imenz so tudz vse zahvalila, kterz so mu
kej dobršga storila, in jih zagotovila, de jim
bo vz nebeséh sz svojima prawnáma par Bogz
vse dobrote obilno poværnil. Póslednšq so jih
we prosila, de naj mu tudz po negovz smertz
ne jenajo svoje lubeznz skazovata, in naj za
negovo zapuqjeno hqer po oçetovo in materšno

skarbc. Te beséde so vsam posluwavnjam vz sarnje segle; potolaxenz so se domú vernile.

Kolskorkrat je Mariņa vz Jelwáne vz ņerkv parwla, je wla vselej obiskat groba svojiga rannega oçeta; zlaste pa se je na veyer ob nedélah in praznénah, ye ji je yas pèrpustil, rada na grobè mudila, jokala in molila. „Takó iz sarnja, kakor tukej na grobè svojiga prelubega oçeta,“ je veykrat djala, „nekols nekjer ne morem molitz. Tukej mè vs svét né nøy. Tukej spoznavam, de nésmo za ta svét stvarjenz, de je naw pravè dom we le unod groba. O, kakó æelim pèrsaryno, de bè bila æ skorej na svojim pravem domè!“ In né wla nekols za groba, de bè ne bila do tèrdnega sklenila vse slaste téga svatá zanzeyvátè, in lepó in poboæno æivétè, vz vesclém upanz spet najtè svoje lube starwe, in æ' nimè Bogá gledatz in væivatz vékoma.

Trinajsta razstava.

Mariņa je vnovy vz tèrp.lenz.

Odszhmal je bila Mariņa le æalostna. Zdélo se ji je, ravno kakor de bè bile vse ņvstlíne povenile, in jels okols dvøra so ji takó tèmne in yerne, kakor de bè tudè one æalovale. Syasama je ta nena æalost sarnèr nekolsko odjenala; pa kmals pride drugo tèrplene nad no.

Kar je starš Jakob umarł, se je na Jelnske vse preobarnilo. Jelnskar in negova žena sta svojimu sinu kmetijo zročila, bil je prav dober in pohleven človek. Nevesta, ktera je k njemu pršla, je bila lépa in bogata. Alz družega ko ne lepota in denár ji né bilo vs misl. Sebe lišpa in lepótije, svojimu tastu in svoji tajušpa ne prvoče potrebne obléke, ne potrebnega živéa; we to, kar sta se izgovorila, jima kratz in ogodernáva. Kjer le more, jima uklúbeje, in veliko przadene. Dóbra starška sta se torej vs malo čúmnato umaknila, in sta le poredko vs veliko hišo zahajala.

Mlademu moču se né kej bole godilo. Prevzetna in lakomna žena klepetá védno ko klepetula, in mu dan na dan očita premožene, ktero je k njemu pršesla. De né prepira in boja, je mogel moč vse poterpéts in molčats. We svojih staršev vs čúmnats mu né pustila obiskats, ker se je bala, de bš jim skrivej kej ne nesl. Le strahama se je kakowen večer k njemu zamaknil. Vselej jih je žalostne našel na klopi sedéts, in k njemu pršede, tar jim toče svoje težave.

„Menš se je vse takó zdélo,“ reče starš Jelnskar, „de bo taka. Tebe, mati! so denárji preveč mikals, in ti, moj sin! se se rdečem linam dal preslepits; jaz pa sem se vajnem nadležnem pršnam prerad vdal. Zató smo zdé vse trije tepens. Oh, zakaj le nésmo ranjšega Jakoba slušals! On nam je pač prav svétoval. Kolškorkrat smo od te ženitve govorils, mu né bila nakole vveč. Se vém we

spomneta vsaga, kar je govoril; obljubam, de sam æ veu ko stokrat mislal vz negove besede.“

„Alz we véw, matz! kaj sz enega dne rekla? Dvajset sto goldinarjev, sz djala, je pa vendar lép denár. Jakob pa je rekel: Lép denár pay ne! Ævatline ozunej na vartz so vsaj stokrat lépuz. Texak denár ste mande hotla reuz. In rés, moyne rame mora kdo iméta, de jih nese, fin de ga kztlam ne potlayzjo, ne polomzjo in ne pokveyzjo. In pa yzmú bo vam toľko denárjev? Kaj ste æ kздеj kej pomankana iméla? We le na stran ste lahko zmirej kej djala. Varjemíte mz, prevelika bogatija né dobra. Daz je potreben in dobrótliv; ako ga je pa prevey, pokonyá, kar je nar bole rastlo. Prav takó je rankz Jakob govoril, in zdí se mz, ravno kakor de bz ga we zdé sliwal.“

„In ti, moj sin! sz nekздеj rekel: Vendar je pa prav lépa, lépuz ko Ævatline na vartz. Modrz Jakob pa je rekel: Ævatline néso le lépe, ampak tudz dobre in koristne. Od nzh dobivamo vosk in sladkz med. Lépo obliyyje brez poboxnostz in pa vertniqa iz papirja; ne diwí in ne æiví, néma ne voska ne medú. Prav takó je rankz Jakob govóril. Pa ga nésmo posluwala; torej tarpamò zdé vsz. Kar smo sz takrat nar veuz sreyo domiwlevála, je zdé nawa nar veuz nesreya. Bog nam le pomagaj vse za volo poterpéts; popravatz se zdé naz veu ne da.“ Takó so se vsz trije med szbój pogovarjala.

Uboga Mariņa se je zdé tudi prav hudó godilo. Ker sta se stara dva vs malo yúmnnato vselila, se je ona mogla umakniti. Nevésta ji je slab kotiyek pod strého odkazala, desravno ste bile we dvé druge yúmnnate prazne. Grozno teško namręy jo je per hiwę gledala, in jo žalila, kolękor je le mogla. Mariņa ji né nekole dovol pridna, in nekole nekjer ji ne more ustręy; ne dobí ne dobre beséde, ne lépęga oyesa od ne; nęle dan se nad no huduje, jo kręga in zmerja. Ubogo sęroto je to, se vé, zelo bolélo; videla je, de je nova gospodina ne more terpétę. Per staręh dvęh je tudi le malo tolaębe dobila; bę bilo we komej, de bę bil ni kdo tolaęil. Torej jo veykrat misel obide, de bę od Jelnskarjevęh wla. Pa ne vé, kam de bę se obrnila.

Ko ji le vey né bilo prestatę, gre vs Jelwáne do gospod fajmowtra, in jih svéta prosę. Bili so prav dober in moder gospod. „Rés, luba Mariņa!“ so ji rekle, „na Jelnske te né vey ostatę. Pa sej so te tvoj rankę oye vs vsam dobro poduyile; znaw kuhatę, wivatę in pratę, tudi bratę in pisatę, vse, yesar je mlada déklęne tręba vs yasno sreyo. Tudi se bila védno pridna in délavna. Torej mislem, de se bow povsod lahko preęivila. Vender pa te ne svétęjem preęej od Jelnskarjevęh itę. Raji nekoleko yasa per nęh ostanę, in mólę, in zaupaj, de te bo Bog æe pomagal. Jaz bom sam skęrbel, de per kákownęh doberęh ludęh sluxbo dobíw. Takó dolgo pa le volno terpę; Bog bo vse prav nagnil, in te vse obilno povęrnil.“

Mariņa gospoda lepó zahvale za dobre svet, in obľube vse takó storitz.

Nar ľubuz kraj na zemle ji je bil očetov grob. Garmiuzk vartniņ je nan posadila. „O ľube Bog!“, je djala, kedar ga je jokáje nan posajala, „ko be paų védno tukej le mogle bitz! Sz svojime solzame be ga zalivala, de be beræ zelenel in ηvatz.“

Zde je garm poln zelenzga perja, in rzdeuz popkz se æe razηvétajo. „Moj oųe“, pravz tzedej Mariņa, „so paų prav iméle, ko so me djale: Члóвéкó æivlene in pa vartniuzn garm. Je suh in gol, in ga né družzga ko tærne; syasama pa dobí perje, in je poln lepsh vartniņ. Tudz zame je zde uz tærna; pa to me ne bo særηa podærlo. Vavem besédam, ľube oųe! varjamem; morebitz se vnder tudz nad manój dopolnz vav pregovor: Potærplene prebije æelézne vrata.“

Utirnájsta razstava.

Mariņa je od Jelnzkarjevsh sagnana.

Po mnogem tærplenz, ktero je Mariņa æe prebila, pride pet in dvajsetz dan malzga særpana, god nenzga ranzga oųeta. Ta dan je bil we vse léta dan vesela za Mariņo; alz létas æe jokka, predz we solnne iz za gore vstane. Kedej je ta dan svojimu oųetu vselej kákowno vesele

storila, jim za vezilo kej podala, kar je skri-
vej sama naredila, jim kàkowno bolj jéd na-
pravla, majolko vína predne postavla, in mi-
zo se ηvatlinamε ozalwala. Tude zdé we bz
jim rada svøjo lubezen skazala. Vε tistem kraji
so iméle navado grøbe svøjih lubeh, zlastε ob
neh godéh, se ηvatlinamε zalwate; velikokrat so
perwle, in Mariño ηvatlín iz varta prosile, in
iz sarná rada jim jih je dajala. Tude né pride
misel oyetov grøb se ηvatlinamε olépwate. Per-
roune jerbasyek, kε je bil vir vséh neneh brit-
kost, vide na poline statε. Ga vzame, ga na-
polne na varte zε mnogoterzme ηvatlinamε, gre
eno uro, preden kε mawε zvoní, vε Jelwáne,
in dene jerbasyek na oyetov grøb. Solze so
ji zε lin na ηvatline kapale, in se ko jutrana
rosa na neh utrinale. „O pre.lubez moj oye!“
prave jokaje, „tolεko døbrεga ste me storile,
jaz pa vam nez ne morem povarnite. Vaw
grøb vsaj bom se ηvatlinamε ozalwala.“ In po-
pustí jerbasyek se ηvatlinamε na grobe, in gre;
tréba se ji né bilo batε, de bz ga kdo vzal.
Ludje so ga milo ogledovále, so dobro hycer
vε sarnε blagoslovile, in poboænemu oyetu vé-
yne mir in pokoju voujile.

Prenej druge dan, ko so Jelnekarjeve na
velεke snoxete za gojzdam ssnó suwile, je zman-
kalo kosa platna, ktero se je na trate pod hi-
wo belílo. Mlada Jelnekarεna, kε je sama do-
má gospodínila, ga we le zveycer pogrεwí. Ko
pred lakomne in skope ludje je rada natolno-
vala, in prenej Mariño tatvine obdolxi. Dobre
Jakob né iz zgodbe od parstana nobene skriv-

nostz délal, starzma dvéma jo je bil zaupal. Sin, se vé, jo je tudz sliwal, in svoji xenz povédal. Ko tzedej na veyer Mariņa zé grablamz na ramz in zé vxyem vz rokz domú pride, in yez prag stopz; pxyvpije mlada Jelnskarzeta sardita ko gad iz kuhzne, se je lotz, in hoye platno od ne iméts.

Mariņa reye pohlevno, de ona néma platna, in de ga tudz ne more iméts, ker je hélz dan per druxíns na sznoæets zé mxyvo iméla opravets. „Vse lahko,“ pxydene we, „de ga je, ko ste vi kuhals, kákowzn neznan ylovzék ukradel.“ In to je bilo tudz rés. Pa gospodina je we bol nad no rexála. „Ti tatiņa, ti!“ ji pravz; „kaj ménzwx, de ne véw, de sz pxystan ukradla, in komej rabzlnovzmu meyu uwla? Kar prenej se mz od hiwe poberz. Vz moji hiwz né prostora za tako tatvinsko vlayugo.“

Moæ pravz: „Nzkar je vzndzr takó pøzno ne gonz od hiwe! Solnne se je æe skrilo. Nonój naj we vzndzr per nas veyerja, ko je hélz dan vz velike vroqins za nas délala; le to nou, te prosz, jo we obdææz.“

„Kratko in malo ne!“ vpije obdævjána æena, „pxy téj priqz naj se mz spravz! In ti mz iméj jezék za zobmí, szner grem po glavzno vz kuhzno, in tz gobzeta zamawím!“ Moæ vidz, de bz jo sz pogovarjanem le we huje razkayil, in molqí. Mariņa se vey ne izgovarja; pobere in povææ, kar ima, vz bélo ruto, vzame ηulzeta pod pazho, zahvals Jelnskarjeve za vse, kar je dobrzga per nzh vxila, potærdz we enkrat svojo nedolænost, in prosz le we, de bz

tuda od staršh dvéh slovó sméla vzeta. „Le vzemeš ga, če se te polube!“ reče gospodina zasramovaje; ne maram, če une dvě gerbe tuda koj sčój vzameš. Smart mende ju takó še ne misle vzeta.“

Starš Jelnskar in njegova žena sta vs svojo čúmnato sliwala, kaj se godí, we preden Mariņa pride. Obá jokata. Vendar tolaxeta Mariņo, kolikor moreta, in ji dasta vs denár, ke ga imata, za popotniņo. „Bog te spréme, luba Mariņa!“ ji rečeta per slovese, „hóde ze Bogam! Blagoslov tvojiga rannega očeta te bo we prav peršel. Le pomne, gotovo te bo we dobro na zemle.“

Mariņa gre, o mrake še je bilo, se nulešo pod pazho po ozke stze čez grič. Očetov grob be we enkrat rada obiskala. Ko iz hoste pride, zvoní vs Jelwánah ravno ke molitve, in preden dojde do cerkve na pokopaliče, je še noč. Pa je né bilo neč groza vs noče po grobéh hodite. Gre na očetov grob, molze in joka, de solza solzo pobija. Bléda luna je ravno zmed dvojih vrb nam sejála, in garmiček vertníň in jerbasyk se nvetliname na nem lepó obsvetila; večerna sapa je skoze verbovno pihlála, in smertje káko peresne vs garmičke pogibala. Vse, kakor pred na grobéh, je bilo tiho.

„Prelobe, persryne moj oče!“ prave Mariņa, „oh, de be pač we živéle, in de be vam vawa Mariņa svoje texave móglá potoxite! Pa te mora še takó bitze. Bog je takó hotel, in ga zahvalam, de te nove britkoste néste dočakalze. Vam je zdé dobro, in nobene žalostze

némate vey. O, de bi paq tudz jaz æe par vas bila! Takó hudó, kakor zdé, se me vz mojim æivlenz we nekolz né godilo. Takrat, ko je luna skoza æelézno mréæo vz mojo jeyo szjala, ste vsaj vi, prelubz oye! we æivélz; zdé pa síje na vav grob. Takrat, ko sam bila iz svoje lube domovine sagnana, sam iméla vsaj vas, predobræ oye, zvéstzga varha in prijatla; zdé pa némam vey æive duwe. Zdé sam uboga srota, hudó obdolæena, povsod neznaná, zgol sama na svétz, in némam kjé prebivatz. Iz edinzga kotiyka ñalo, kz sam ga iméla na zemlz, so me spodilz. To samó me je we tolæilo, de sam yasz na vavzæm grobz jokala; zdé me je we ta tolæba odvzeta.“ Solze se ji snurkama po linzæh uderó.

„Moj Bog,“ reye na glas, in se vzææe na koléna, „dobrótlivz nebeækz Oye! ozrz se sz svoje visokósz na me, ubogo, zapuuyeno sroto, kz jokam na oycovzæm grobz; usmilz se me. Sej se, kedar æalost do varha perkipí, tvoja pomoy æe glasí. Veyz bi vsaj moja britkost ne moqla bitz, særæe vz menz se hoye razpoyatz. Pokæz me, de je tvoja roka we zmirej mogouna; pokæz, de me lubzæ; nækar me ne zapustz. Če me ti ne pomagæw, kdo pa me bo? Oh, vzemz me kz sebz, kjer so moji lubz staræz; alz pa me powlz le kaplæno tolæbe vz moje æalostno særæe. Sej sz dobræ we velzæm ñvatlinam, kz jih je yez dan solnæe perpékalo in spalilo, in jih vz hladnæ noyæ zæ obilno røso poæivíw in povzdvignæw; usmilz se we mene!“ We bol so se ji solze po obrazæ ulile.

„Kaj kolz bom te nohój začela,“ reče
 čez nékej časa, „kam se hočem obrniti? Oh,
 nekjer se ne upam prositi, de bi me pod stré-
 ho vzela; prepozno je že! Če povém, zakaj
 so me z Jelnaka signalz, me takó nekjer ne
 vzamejo pod strého.“

Se ozre, kar zagleda ob zidz, vutrin očeto-
 tovzga groba, star z maham prerajen kamen,
 kterz je bil kadej za znamenje na grobz. Napis
 na nem se je že zdavnej zbrisal in zagladil,
 in le vs napotje je bil; torej so ga bili k zid-
 du zvalilz, de je za klop bil. „Na ta kamen
 le,“ prave Marija, „bom sedla, in na očeto-
 vzm grobz prenočila. Morebitz sam zadnokrat
 tukej, in ne bom nikolz več videla groba svo-
 jiga prelubzga očeta. Jutrz, predn se dan na-
 pouz, pojdem dale, kamor me Bøxja roka po-
 pele, vs imenz Bøxjim.“

Petnajsta razstava.

Ze nebes pride pomoč.

Marija se je usedla na kamen ob zidz, vs
 sénnó, k z jo verba se svojim véjanz délate,
 in se otira solze z ruto, k z je bila že vsa
 premočena. Serne vs néj se giba, in molz
 takó pobožno in persarjno, de se nikolz ne
 da dopovédatz.

„Moj Bog!“ reče zdihováje, „alz néman
 angela, kterz bi mi pokazal, kam naj se o-
 barnem?“

Kar zaslišu ljubezniv glas, kterz jo prijazno po imenu pokliče: „Mariņa! Mariņa!“ Se ozre, in sílno ustrauz. Visoka podoba, se prijaznemu oymí, ze radečkastemu linu, ze rženkastemu lasmí, ve dolgam bélem oblaqule, stopz ve svetle lunu predno. Mariņa se na koléna varæe, trepeče in zavpije: „Véčnu Bog! kaj videm? Angela ze nebes, kze me na pomou pride!“

„Luba Mariņa!“ reče prijazno podoba, „nésam ne angel ze nebes; ylòvæk sam kakor tí. Vænder pa te pridem na pomou. Bog je tvojo gorečo molitvu usliwal. Le dobro me poglej, i kaj me več ne poznau?“

„Za Bøæjo volo!“ se Mariņa zaquduz, „kaj so oní, grafæna Amalka? Oh, mílostiva grafæna, kakó zajdejo samkej, sam ve ta stræwnu kraj, takó pozno ve nouz, takó deleč od svojiga dóma!“

Grafænz se milo storí, in solze ji stopzjo ve ouí. Podá Mariņz rokó, jo od tal vzdvigne, objame, kuwuje, in pravz: „Preluba Mariņa! veliko krivíno smo te storile. Vesele, ktero se me kdej se tém le zalam jerbasyekam storila, smo te pač gerdo poværnilz. Tvoja nedolænost je na dan prwla. Oh, als bow mogla mojim starwem in menz odpustitz? Glej, vse, kolzkor je ve nauz močz, hoyemo poravnatz. Odpustz nam, preluba moja Mariņa!“

Mariņa reče jokaje: „Nzkar, mílostiva grafæna! naj ne govore kej taŋæga. We grozno usmileno so ve tistz zadregz ze nama storile. O, we nekolz me né prwlo ve misel, de be nane

kàko piko iméla. Zmirej sam jih perseryno ljubila, in pomnèla nêh dobrótliivost. Kar me je bolélo, je samo to, de so me oní — oní, blaga grafèna! [in nêh prelubè starè hudòbno in nehvaleèno tatiño mislèlè. Iz sèrha sam èeléla, de bè kèdej mojo nedolènost spoznàlè. In te moje èele so tèdej spolnene. Bog ga bodè zahvalen!“

Grafèna Marija we né spustila zmed rok; we jo kuwuje, in moyè zè britkèms solzams. Pòtlej oberne očí na gròb pred nogams, povzdvigne roke, in zaxene mil glas: „O prelu-bè Jakob, kè tukej vè grobè pouivate, kè sam vas od svojih otroyjih lét ljubila, kè ste mè we zibélko naredilè, vè kterè sam otrok lexala, kè ste mè o mojim godè we ta le jerbasyak, kè je na grobè, za vezilo spletlè, de bè bili paq we vè èivlèns, de bè mogla we kèdej vawè obliijje vidètè, in vas odpuyena prositè, ko smo vas takó hudó razèalilè! Oh, ko bè bili bol pre-vidno ravnalè, in vè vawo èè skuweno zvestòbo veyè zaupane imélè; morebitè de bè vawè ko-uyièe we ne trohnéle tukej, morebitè de bè bili we vè èivlèns, we vè nawè druèbè! O, pro-sam, odpustíte nam! Glejte, tukej le na vawem grobè ob.lubèam vè imèns svojih starwèv: Cesar vey ne moremo vam povèrnitè, to bomo obilno vawè hyerè povèrnitè! Odpustíte nam, odpustíte!“

„Oh, mílostiva grafèna!“ reye Marija, „moj oye néso nikèdar nar manwè jeze nane imélè. Zmirej so jih perseryno ljubilè, in kakor we vè Èelodnèkè, tudè pòtlej zjutrej in zveyer vselej zane molilè. Malo pred smèrtjo so we reklè:

Mariņa! trdno upam, de bodo vs grajuina tvojo nedolxnost we spoznala, in te domu poklinala. Pověj takrat mĩlostivemu grafu in nsh gospé in preluba Amalka, ka sam jo majhno velikokrat vs narouji imel, de jih je moje srne do zadnega pojemleja qestilo in lubilo. Rés, mĩlostiva grafena! takó so govorila.“

Dobra grafena je jela we bol jokata. Potlej reye: „Luba Mariņa! samkej le ka men na ta kamen se usede. Ne morem se we loyita od téga groba. Takó nekako kratkouasno je tukej kakor na Bøxjim svetiuje, in tvojiga ojeta blagoslov je nad nama.“

Uestnajsta razstava.

Kakó je grafena Amalka samkej perula.

„**B**og je prav vidama se tabój, luba Mariņa!“ prave grafena Amalka, ko je ze Mariņa na kamen sedla, in se je ze roko okole pasa oklene. „Prequdno me je vs tvojo pomou samkej perpelal. Le posluwaj, kakó se je to zgodilo.“

„Od tistega qasa, ko je tvoja nedolxnost na dan perula, nésam nobenega mirú vey iméla; zmirej me je bila krivina vs mislah, ka smo jo tebe in tvojemu ojetu storila. Verjeme, luba Mariņa! marskakako solzo sam za vaji prelila. Moji starwe so poslala povsod po vaju opravevat; pa nekole nekjer né bilo od vaju

nečy sliwatz. Pred dvěma dněma pa pridem se svojima starwz na uně le starě kneži grad za gojzdan. Oče so imělě per oskərbnikě na nem zavolo nekaňh mej ravno někej opravatz, in so mater in mene sčboj vzelě. We nekolě me ně bilo vč tēm kraji, pa kmalě mč je bil vwečy. Zelene gričy in logy ze jelovjem, hrastjem, smrčujjem in borčvjem, ravnina ze rodovitnema nivama in sčnočetma, lěpa včrtje ze drčvjem vč včrstah in ze živama plotě, povsod yedne in gladke pota in stžze, to vse mč je če od deley grčzno dopadlo. Mikalo me je prijete kraj we nekolěko bol ogledatz. Matě mč to radě dovolějo, in oskərbnikova hčy me sprčma. Bilo je popoldne če o hladě, ravno ko se je solnčje za goro nagibalo.“

„Greve skoze vās mčmo ņerkve, kar viděve, de so durě na pokopaličje odpčrte. Lěpč so we zadně solnčně čarkě na kričie in kamne po grobčh sčjālě. Ze mladega sčm napise na nčh rada brala. Vč sčrčje me je zganilo, kčdar sčm brala, de je mladenčya alě dčklčņo, ko sta ravno nar lěpwe ņvčtla, smert se svojo kosč posčkla, in nekako milo vesele me je obwlo, kčdar sčm koga nauła, kterě je bil veliko starost dosegal. Marsčkterě napise so grčzno lěpe obyčtleje vč meně obudilě, in me kč svetčm oblubam spodbčdlě.“

„Stopčve tčdej na pokopaličje. Ko sčm napise na kričh in kamnčh če včyč dčl prebrala, mč reče oskərbnikova hčy: Zdč jim moram pa we někej prav lěpčga pokazatz, grob ubožčga močč. Něma sčņer ne kriča, ne

kamna, tudi nobenega napisa; pa njegova ljubezniva hči ga vé nekako olépwat, de se je prav yudit. Alz vidzjo tam le vz sénnz pod verbama germ ηvatóyeh vartniη in lép jerbasyek sz ηvettinamz na grobz? Stopam tje, kar ostermím in obstojím, kakor de bz bila okamnéla. Zagledam tistz jerbasyek, kz sam veq ko stokrat van mislala, kar smo te bili iz Æelodnaka signalz. Ga vzamem vz roko, in bole ogledam, in videm, de je rés ravno tistz, in ko bz bila we kej dvomila, parve yerkez moji-ga imena bz ga bile popolnoma razodéle. Poprawam tovarwiηo po tebz in tvøjim oyetz, in me pové, de sta na Jelnez prebivala, de so te øye zboléle in umerle, in de védno ponzh æalujew. Skoyam kz gospod fajmowtru, kz sam jih gospoda vse yastí vrédnnga spoznala, in mz poterdzjo vse to, in povzdó veliko veliko lépnga od vaju. Sam hotla urno na Jelnezk itz; pa ko mz perpovzdujejo, yas naglo teye, in se nou storí. Kaj je zdé storitz? me vprawa tovarwiηa. Malo pozno je æe no-ηój na Jelnezk hoditz, pravam, in jutrz moramo zgodej od tod. Tzdej pokliyejo gospod fajmowter wolskega uyeníka, in mu rekó, de naj urno na Jelnezk stopz, in tebe perpele.“

„Kaj ubogo ptujko? reye uyeník. Mz ne bo tréba takó deley pono hoditz; ravno je spet per grobz svøjiga oyeta, in joka in zdi-huje. Oh, se bojím, de bz uboga szrota æalostz ne zboléla. Védno je vz joka. Iz zvonika skoze wprano sam jo videl, ko sam se po zvonilz we per ure nekolsko mudil.“

„Gospod fajmowtar so se ponudila ze mənój itz do groba. Pa sam jih lepó zahvalila, in jim rekla, de naj me le puste, de te sama prav po nagibe svojiga srna sprejmem in pozdravem. In prosila sam jih, de naj gredó raji na grad mojim starwem povédát, kjé de sam, in naj jim tvoj prihod napovédó. Takó le, luba Mariņa! sam ka tebe pərwla. Bøxja vola je, de naji je jerbasyk tukej le pər grobe twøjiga ranņega oçeta spet združil.“

„Pač rēs,“ reče Mariņa, tar sklone in povzdigne svoje roke, „Bøxja vola je to. Mojih solz in moje sroupane se je Bog usmilil. O, kakó me je dober in vs lubezniv! Pravzjo, de Bog več ne powila angelov tarpinham na pomoy. Jaz pa zdé iz skuwne vém, de jih we powila, dobre duwe namrəč, ka so polne dobrótlivostz in usmilena do uboæhov, kakor so oní, grafna Amalka! Rēs, Bog sam je nsh stopine vødil, in jih samkej pərpelal, de çlovéka po angelovo tolaxzjo in razveselujejo.“

Amalka seæe Mariņz vs besédo, in reče: „We nékej, moja luba! te moram povédatz, kar me, koləkorkrat se zmisləm, ze nékakem svetem straham navdá, in uçi, kakó je Bog pravičan. Glej, Metka, twøja nar večz sovraænna na zemlz, sz je vse pərzadjala tebe mojim srnu pərstuditz, in sebz prøstor vs nem pərhlinitz. Torej sz je izmisləla tiste strawne ləxi, in nen hudóbne naklèp ji je æe skorèj obvelal. Pa ravno sz to ləxjó je poznéje, kakor bow we sliwala, vse nawe zaupane in tudz službo pər nas za vselej zgubila, in ti sz nam

bila veliko dražje. Te je hotla vékoma od mene ločiti; je æ od vesela poskakovala, ko smo te bili po nedolæno zavrgle; te je v svoji hudobi in vkodoæelnosti jerbasušk zasramováje pred noge zagnala: pa ze ravno tém hudem djanem, — paq se takrat né mislala! — je ona prapomogla, de sve se spet združile. Ta le jerbasušk namruq me je tvoje prkrito prebivalstve razodel. Takó ostane gotova resniqa, de nam, qe Bogá ljubimo, noben sovraænsek ne more vkódovati; de nauze nar veqe sovraænse, we toliko nesreço naj nam naklepajo, prav za prav le ke nauze sreçe pomagajo; de Bog vse, kar nam hudobne ljudje hudoga nakopávajo, na zadne le ve nauze zveličane obrne. Star pregovor je: Чловек о-брача, Бог о-бърне.“

„Zde pa, luba Mariqa!“ reqe dale grafena, „me tudi ti povéj, kakó je to, de se noqój æ takó pozno pr grobe, in zakaj se popred takó milo jokala in zdihovala.“

Mariqa pové, kakó gardó so jo ze Jelnska spodile. In dobra grafena se vnovqy qude, in prave: „Ve resniqe, Bog spet je hotel, de sem ravno tiste qas, ko se toliko britko æalovala, in Bogá na pomoqy klinjala, samkej prwla. Vidaw, kakó je prequdno potrjeno, kar sem ravno rekla, de Bog, kar nam sovraænse hudoga store, ve nauwo sreço obrne. Hudóbna æena te je iz hiwe pahnila, in te je mislala ve nesreço prpravati; pa nevédama te je menz in mojim ljubam starwem ve roke dala, ke se bomo vse przadjala te osreçiti.“

„Zdó pa,“ reye Amalka, „je yas, de greve. Moji staros, oblubam, me æe teæko yaka-jo. Pojds tædej, pojds, luba Mariña! nøy vey te od sebe ne pustím, in jutrs se ze namz domú popelew.“ Mariña je æalostna, ko pomislz, de je morebitz nekolz vey ne bo samkej; jokaje se poslavla od prelubzga grøba, in se ne more od nega odtærgatz. Na zadne jo grafzna za roko prime, in pravz: „Pojds, pojds, luba Mariña! in vzemz we jerbasyzk sz ηvatlíñame szbój; bow vsaj védæn spomin od svojiga ranzga oyeta iméla. Naméste jerbasyzka, kz je doslej negov grøb zaznamnal, mu bomo tærdnéjws znamne napravzls; gotovo ga bow vesela. Pojds, pojds; bow vsaj zgodbo od prstana rada sliwala, kz tz jo bom spotama povédala.

Greste pr lunz protz starzmu gradu.

Sedemnajsta razstava.

Kakó so prstan nawzl.

Pot vz grad je wla med visokzms starzms lipamz. Amalka in Mariña greste prenej dolgo molye, potlej zaayne grafzna: „Tz moram vznder povédatz, kakó se je prstan nawzl.“

„Létas smo se pred ko szej, prenej prve tóple dni suwna, iz mésta vz æelodnzak preselilz, ker so oyetovz opravkz ravno takó na-

nesla. Pa komej smo tje parwla, se vreme na slabo obrne, in zlaste eno noy je bil tak vihar, de je hotel vse polomiti.“

„Sej se poznala velako hruwko na nawem vrtu vs Æelodnaka. Bila je grozno stara, in malokudej je kej imela. Tisto noy jo je vihar takó naklonil, de bz bila kmalu padla. Moj oye jo tedej rekó posékati. So parwla hlapne se sekirame, in jo previdno podirajo, de bz druzih draves ne powkódovala. Oye, matu, otrone in vse iz grada smo bili na vrtu, in smo od deley gledali.“

„Ko je hruwka na tla zagrmela, planeta moja mala bratna beræ na gnezdo, ke so ga kavke na nej imele, in ke ji je æe zdavnej mikalo. Ga gledata, in skerbno preiskujeta. O jej, zavpije Vénneslavak, glej, glej, bratna, kaj se med wibrinami takó lepó blisketa! In pa res, reye Janezak, ko zlató in bisere se sveta! Radovedna Metka pogleda, in zakriyi. O Jææw, parstan je! je djala, in obladi ko merly. Déyka sta parstan zmed wibrin zmotála, in vsa vesela ke mamke æ' nim parteyeta.“

„Je æe, prav moj parstan je! rekó mamka. O dobre Jakob, in ti, uboga Marija, kakowno krivino smo vama storile! Lubo me je sner, de se je parstan nawel; pa stokrat lubw me bo, ye Jakoba in Marijo najdemo. Ze veselem bom dala parstan, de storjeno krivino nad nima popravemo.“

„Pa za Bææjo volo! sam jaz djala, kakó je parstan sam gore vs ptiye gnezdo mógel priti?“

„To bom kmalu povédal, reče nau starz lovŋ Anton, in solze mu perigrajo vs oči od vesela, de je vajna nedolænost na dan perwla. Ovitno je, de perstana vs gnézdo na hruwke nésta mogla skritz ne starz vertnar Jakob, ne negova hji Mariŋa. Drzó je previsoko, in kterz bz bil mogel do gnezda na verh vej pritz? In ko bz jima bilo to, postavam, tudz mogoye, sej nésta utegnila. Mariŋa je iz grada komej domú perwla, in je æ zgrablena ze oyetam vred, in vs jeyo zaperta. Als kavke, kz so na hruwke gnézdile, imajo silno rade, kar se svéts, in kjer kolz kej tanzga dobe, nesejo baræ vs gnézdo. Kavka je perstan vzela, in gorz vs gnézdo nesla. In pa prav takó je, ne more drugáyz bitz. Se le yudam, de menz, starzmu lovŋu, æ né pred vs misel perwlo, de bz bili ptiyz utegnile perstan vzetz. Pa — tz je bila æ Bøæja vola, de sta Jakob in negova hji tolzko mogla pretzrpéts.“

„Møja mamka so reklz: Imate prav, Anton! Zdé mz je vse svatlo. Ptiyz, se we dobro spomnem, so veykrat ze visóke hruwke na okna perletéls; kedar je perstana zmankalo, so bile okna ravno odparte; mizŋa, kz je perstan na néj lexical, je bila prav per oknz; in ko sam bila durz vs staníŋo zaklenila, sam se prenej dolgo vs druge staníŋe pomudila. Gotovo tadej je kterz téh tatvinskŋh ptiyev perstan ze dravesa zagledal, in tistz yas, ko sam se vs unz staníŋe mudila, vs klunz uneszl.“

„Møjimu oyku se je silno uçalilo, ko so spoznals, de sta bila ti in tvoj oye takó po

nedolæno obsojena. Væ særne me bolí, so djalæ, de smo dóbræma duwama tolækouno krivíno storilæ. To samó me we tolææ, de se né iz hudobije, ampak iz nevédnostæ in zmote zgodilo; ko bæ téga ne bilo, bæ mogel æalostæ umrétæ. Vænder pa ne bom pred mirú imel, de nedolæna najdemo, jima odvzeto dóbro ime poværnemo, in vso storjeno krivíno poravnámo.“

„Na to stopæjo pred Metko, kæ je med namæ stala ko uboga gréwnæna, in reyejo: Ti strupena hinavska kaya ti! kakó sæ se predæznila svojo gospodo in sodnika takó strawno oblegátæ, in jih væ táko væ nebó vpijoyo krivíno zvoditæ? Alæ se tæ nésta powtænæ starýæk in æegova nedolæna hui næy smilæla, de sæ jima tolæko krivíno na glavo navlékla?“

„Per téj priyæ jo primeta! reyejo briyema, ktera sta hruwko pomagala sékatæ, in sta ko dva skola æe pazæla, kædaj jima ouka to porekó. Væ ravno tiste veríge jo uklenita, væ kteræh je bila Mariæa; væ ravno tisto jeyo jo pæhnita, væ kteræ je Mariæa kopærnéla; ravno tolæko ji jih na koxo nabita, kolækor jih je Mariæa dobila. Kar ima dænárjev in obléke, se ji bo vzelo, de se nedolænem storjena wkada nekolækó poravná, in briy, kæ je Mariæo odpelal, jo bo yez mejo býnil.“

Vse priyujóye so te beséde gænile; blædí in prepadenæ stoje, in molye. Takó særditæga møjiga ouka we néso vidææ, in takó æivo in ostró jih we nekolæ néso sliwalæ govoritæ. Dææ

yasa je bilo vse tiho; syasama zayno svoje misle in obyutleje razodévata.“

„Ravno prav ta je! reye brijev eden, kedar je Metko za roko zgrabel. Kdor drugam jamo kopale, sam vano pade.“

„To imaw od svojih lexí in zviyay! reye druge briy, ko jo je za uno roko popadel. O, zmirej je we rés: Ney né takó skrito, de bz ne bilo kadej oyito. Le kar se ne stori, se ne zvé.“

„Kuharęna reye: Metka je bila Marięa nevojiva za zelenkasto oblaqilo; zato se je takó gardó zoper no zlagála, in potlej né hotla lexí preklinata, de bz se ne bila sama lexnivke razodéla. Pay je resniyno: Kdor se hudiyu le za en lasę prijeta da, pade vs in véyno vs negovo oblast.“

„No, no! prave voznik se sekero na rame, zdé morebitz se bo pa pobolwala; ye ne, ji tam na unem svétz, kaj pa de, ne bo dobro. Dravó, ktero dobroga sadú ne obrodí, bo posekano, in vs ogen verxeno.“

„Po Æelodnaks se je naglo razglasilo, de smo parstan nawlz. Od vsih strani derejo ljudje ke nam na vart, in kmalz jih nęla derhál okrog nas stojí. Tudz sodnik je parwal iz grada. Pisar, ke je bil priyujóy, kedar se je parstan nawel, mu hitro novięo pové. Ko bz ga bila le videla, luba Marięa, kakó se je ustrawil! Kakor je namręy kole gardo sz tshój ravnál, je vander dober mox, ktera svoje xive dni nskomur né xelet krivięe. Polovięo svojiga premoxena, reye z nekakam glasam, de nas

je vse pretresal, pa kaj polovino! vse svoje premožene bi hotel dati, da bi se ma to ne bilo pargodilo. Nedolčnost po krivem obsoditi je kej strawnaga.“

„Se ozre po ljudéh, povzdvigne glas, in govori: Le Bog je sodnik, kterz se nekoli ne zmota, in nekogar vz zmoto ne parpravz. Le on vsagavédne je védal, kakó je parstan prewal, in le nemu je bilo znano, kjé de je. Ludje pa se lahko zmotajo vz svojih sodbah, in veukrat mora na tém svéte nedolčne tarpéte, hudobneæ pa se veselí. Alz tukej je Bog, on, kè vidz, kar je skritega, in kè bo nekdeej dóbre obdaroval, in hudóbne pokoril, æ na zemle zavidenó nedolčnost in skrito hudobijo hotel razodéte. In le poglejte, kakó prejudno je moglo vse parpomoyz, de se je na zadne Bøæja vola izwla. Je mogel strawnz vihár pri-te, kterz je visóko hruwko vz koreninz zelò po strane nagnil; je mogel moyzn dex pti-yye gnézdo izprate, de se je parstan koj vz oyi zablisketal; so mogla nawa mílostiva gospoda domá na gradz, in ko so hruwko podirale, samí priyujóyz bite; sta mogla nedolčna grafiya, kterzma né mar kej parkrite, parstan parva najte; je mogla zelò Metka, kriva pri-yeavka, sz svojim krikam parva Mariņano nedolčnost razoznanite. Takó kej prejudnega se je æ veukrat zgodilo. Bog, kterz bo we le na unem svéte slehernemu po negovem zaslu-æenz povernil, parpustí veukrat æ na tém svéte kej tanaga, de ludje gorz le kè nemu svoje oyi obarnejo, kè nemu, kè ga nezhye ne

more zmotita, in de per mnogah krivinah, ktere se na zemle gode, vere vs neskonyno Bøæjo praviynost ne zgube.“

„Takó je sodnik ze æivo besédo govoril, in ljudje so ga zvestó posluvala, so mu poterdila, in se razidejo premiuleváje. In takó, luba Mariña, se je perstan spet nawel.“

Med tém dojdete Amalka in Mariña do vrat starzga grada.

Osmnajsta razstava.

Kakó dobre ljudje krivino poravnávajo.

Graf in grafena in druga gospoda so bili na gradu vs velake obédnaja. Vse sténe so bile we po starz wege sa pisanem platnam prevléyene, in sa stropa je visel svetel svéynak ze vey roglz in svéyama, in je gorel.

Gospod fajmowtar so bili tudz æe perwleke nam na grad, in so jim od Jakoba in Mariñe perpovzdovála. So pravala, kakó je dobre starzek na Jelnek perwel, kakó je rad molil in délal, kakó je vse volno poterpel, kakó je védno poln yastí, lubezna in zvestobe od svoje gospode govoril, in jo izgovarjal, de ga je zavidela in zavergla, kakó ji je we na smertne postela vse dóbro od Bogá prošil; in so tudz pravala, kakó ga je negova hui iz serna lubila, kakó mu je po otroyje strégla, kakó

zdé po nem æaluje, in kakó je bila zmirej poboæna, pridna, potrpææliva in pohlevna. In vsam, ktere so jih sliwala govorita, so se solze vs ouyéh svétile; in blaga grafena, Amalkæna matæ, je na glas jok izpustila.

Per téj priye stopæ grafena Amalka vs svatlo obédnæno. Vs ene roké ima Mariño, vs ene jerbasyæk. Vsa vstanejo iz za mize, jima naprotæ tekó, in pozdravljajo Mariño.

Graf jo prime prijazno za roko, in reye: „Uboga reva, kakó se shujwala in oblædæla! Nawa krivína je tvoje lina oblædila, in tvoje gladko yelo takó zgerbányila. Mariña, odpustæ nam! Vse se bomo perzadjala, de popravimo storjeno krivíno. Iz tvojiga oycetovæga dóma smo te izgnala, odslej ga iméj vs last. Glej, hiwæno za vèrtam vs Æelodnækæ, kar so tvoj oye le vs æivææ iméla, te podarim vs lastíno; moj pisár bo we noñój darivnæ list spisal, in Amalka te ga bo podala.“

Gospá, Amalkæna matæ, je Mariño kuwnila in objela, jo svøjo hyer imenuje, ji da svatlæ perstan, zavolo ktereæa je Mariña tolikan móгла trpéte, in reye: „Glej, luba Mariña! tvoja nedolænost in poboænost je sæyerkej drajwæga ko svatlæ demant vs tém perstane; pa nekar vènder ne zanyuj perstana, vzemæ ga vs povrayilo za krivíno, ktero smo te storila, in vs znamne moje ræsninyne lubæznæ do tebe, in shranæ ga. Ako bow kædej dóte potrebóvala, te ga bom zménila za gotóv denár.“ In ji ga na perst natakne.

Mariņa joka vesela, kakor je ravno kar
æalostæ jokala. Tolæka dobrótливost jo je vso
omotila; skorej bæ bila omædlæla. Ne more go-
voritz, le joka, in se brani vzetæ.

Tædej ji reye eden ptujih gospodov: „Le
vzemæ, luba! vzemæ, kar te mίlostiva gospá po-
nujajo. Bog je mίlostivæmu gospod grafu in mί-
lostivæ gospé grafæne veliko bogastva dal; pa kar
je we bole, tudæ usmίleno srne jim je dal,
de to bogastvo dæbro obrayajo.“

„Od usmίlena, gospod Baron!“ reye grafæ-
na, „naj tukej nekær ne govore. To né dælo usmi-
lena, le dælo pravine je. Zgled væ nebó vpi-
joye krivine smo vsæmu svétu dalæ, in dokler
bom æivæla, jo bom zæ æalostjo in sramoto po-
mnæla. De se nave srne umirí, jo mora-
mo vsaj nekolæko popravitæ. To je dolænost
pravine; torej væ zasluæene ne smémo mislatæ.“

Mariņa stoji poniæno, je pærstan sæ pærsta
potegnila, ga væ rokæ dæræí, in pogleduje sæ
objokanæmæ oymí gospod fajmowtra, ravno ka-
kor de bæ jih hotla vpravatæ, kaj de naj storí.

Gospod fajmowtar rekó: „Pay, Mariņa! mo-
raw vzetæ pærstan. Mίlostivæ gospod in mίlosti-
va gospá so predobrótливæ, de bæ ga nazaj vzetæ.
Glej, Bog te povrayuje tvojo otrojjo lubezæn
do rannege oyeta. Kdor svøje starwe spowtuje,
se mu po Bøæji oblubæ dæbro godí. Bog te
po dobrótливæh rokæh mίlostivæga gospod grafa
in mίlostive gospe grafæne za tvoje tarpæene
obdarúje. Vzemæ hvaleæno bogatæ dar. Ker sæ
bila væ tarpæenæ tolækan krøtka, potærpælí-
va in Bogú vdana, bodæ tudæ zdé, ko se te

dobro godí, Bogú hvalečna, in ponižna in pohlevna do ljudi.“

Mariņa natakne na roko prstan, in ne more hvale izreč.

Amalka, ko je za jerbasykam v roko zgraven Mariņe stala, je vsa v veselju, ko menz staroz takó usmileno ravnájo; iz srņa namrny je Mariņo ljubila. Gospod fajmowtru, ko so se veykrat vidzlj, kakó nekterz otronz za nevouplivam oyesam pogledujejo, kedar nzh staroz kej ubogam podzle, je Amalkeno dóbro srnje posebno dopadlo. „Bog,“ so dzalj, „naj obdarí gospod grafa in gospó grafeno za vse dobrote, in v nzh lubeznivz hjerz, ko je ko menz staroz dobrótliva, jim stokrat povzrne, kar ubogz szrote store. In to bo tudz storil. Kar uboznam svojiga premozena podzlmò, nam je le v dobičk. Že tukej na tém svétz nam Bog to povračuje; in zaloga je to, ko se nekolz ne bo zgubila, ko nam bo na unem svétz obilno obrést parnesla.“

Devetnajsta razstava.

We někej spomina vrédnega v téj zgodbi.

Gospá grafena ukæe na mizo parnestz; prosz gospod fajmowtra, de pr veyerji ostanejo, in reye tudz Mariņe æ' nime veyerjatz. Ko pred jedjó molzjo, sprehajajo Mariņo lépa obyutleji

hvalečnosti. „Moj Bog,“ pravi sama per seba, kakó me je bilo hudó, in kakó sam malosrčna perhajala, ko so me za Jelneka brez veyerje segnala! In ravno tista čas, — oh, kdo bi se bil misljal! — se me tukej na gradu per téh dobréh ludéh veyerja perpravla. Te zahvalam, nebevske Oye! de takó po oyetovo zame skerbiw. In te prosam, odpusti me mojo malosrčnost, in daj, de vs zaupanz vs te ne bom nikedar omahovála.“

Na parvo mésto, med gospó grafeno in Amalko, rekó Mariņa sestz. Po daviwko plawna se branz te yastí, in pravi, de naj ji perzanesó. Tode gospá grafena ji prijazno reye: „Sz nawa hui, ne zgublena, ampak zavzæena, in sz se spet nawla; torej se spodobz, de veseliŋo obhajamo, in de ti parvo mésto vzamew.“ Pri-me Mariŋo za roko, in jo pele na odkazanz sedex.

Med jedjó né skorej od družzga ko od Mariŋe govorjene. Graf je bil Antona, svojiga zvéstzga sluæabneka in lovŋa, szbój perpeljal. Anton je vselej svoji gospode per mizz strégel. Ta veyer pa je skorej védno za Mariŋanzem hræbtam, in sz solzo za solzo iz oyi briwe. Negova yestítliva starost mu je neka-ko pravíŋo dala yasz tudz kàkowno besédo reyz. „Kaj ne, luba Mariŋa!“ je djal, „lepó takó se je zgodilo, kakor sam tebz in tvøjimu oyetu tam per meniks vs gojzdz rekel: Kdor vs Bogá zaupa, ga Bog ne zapustí? Le we nékej pogréwam. De bi bili le tudz tvoj oye, kz sva sz bila za mladzga prijatla, ta dan do-

živélz! Dobrz Jakob, oh, kakó bz bil paŭ vesel, ko bz svojo hŭer, ktero je iz srŭna lubil, videl nedolæno spoznano in vs tolske ŷastz! Vsaj we ene mésŭe, pravzŭm, naj bz mu bil lubz Bog dal živétz! Ko bz mu bil potlej tudz no-ŭóŷŭnz veyer dal umrétz, bz æe ne rekel tolskan; de bz bil le we to vesele doŷakal!“

„Zasluzte vso hvalo, lubz moj!“ pravzjo gospod fajmowtz; „je prav lepó od vas kej tanega sliwatz. Pa nekolz ne smémo le samó vs priŷujóŷe živlene mislitz, ktero je komej káko ped dolgo, in polno rev in nadlog. Na we živlene na zemlz je le prprava za drugo bolz živlene vs nebesŭh. Ako tædej le sedáne živlene pregledujemo, in ne tudz prihodnaga živlena; zadenemo, se vé, vs zgodbe, ktere se zz neskonŷno modrostjo, dobrótlivostjo in pravŷnostjo ne vjamejo. Ako se pa nakviwko protz nebesam ozremo, se zz Bøŷjo previdnostjo vse stærnejo, in mir in pøkoj pride vs nave srŭe.“

„Takó ravno je pr Jakobz in Mariŭz. Mariŭz se æe tukej neno tærplene lepó povraŷuje. Dobrz Jakob pa je mogel umrétz, od svoje dobrótlive gospøde preŷudno zaviden in zaværæen, in kar je negovo oŷetovo srŭe nar bol bolélo, vs nar veyzŭ ubowtvz je mogel svojo hŭer zapustitz. Ko bz tædej ne bilo nobenega družega živlena; alz bz ne bila vpŷjoŷa krivíŭa, de je enzmu tærplene poværmeno, eden pa brez povraŷila vs tærplenz umærje? Rés, neizreyeno æalostno bz bilo to za ŷlovéwko srŭe.“

„Tode bole živlene nas yaka; po britkem trplenu se pride v nebesa, kjer ne vey nobene britkosti. V nebesih se dóbrému Jakobu nezadolæeno trplene we bole in lépwe povrayuje, ko negovz hyerz na zemlzi. Tam væiva zdé veliko yistéjwz vesele, ko je nawe nohójwne vesele, sladkosti, protz kterem vse sladkosti na zemlzi we sénna néso.“

„In pa we vey! Ne vé m sner, pa moje sernz me pravz, — in velikokrat je sernu bol ko umu varjete — moje sernz me pravz, de se dóbrz Jakob v nebesih ta veyer morebitz z nama vred bol veselí, kakor sz mislamo. Moram per téj parloænosti yestitam gostém nékej povédate, kar bz bil v družah okólzuyznah morebitz zamolyal.“

„Eno jutro pridem k Jakobu v negovz zadnz boléznz. Negovo zaupane v Bøæjo previdnost je bilo grøzno veliko; vnder pa ga je dolgo skerbélo, kakó se bo nékz negovz lubz hyerz v prihodne godilo. Tisto jutro pa szm ga prav veselzga nawel. Prijazno se m nasméja, m roko iz postele podá, in pravz: Zdé, gospod fajmowter! m je tudz pósledna skala od sernz odpadla, skerb za mojo hyer; zdé szm vs pokójin. To noy szm lahko molil, de we v svøjim živlenu skorej nekolz ne takó; in nekak pokoj, nekaka nebeska tolaæba, kz je we nekolz nészm take obyutil, se je v moje sernz vlila. Tardno upam, de je Bog mojo molitv usliwal. V mirz bom lahko umarl. Vé m namrzay, de bo nedolænost moje hyere we na dan perwla, in de bo dobrótli-

vrga grafa za očeta, in dobrotljivo grafeno za mater iméla. Takó je pobožne starček zjutrej po tiste noči govóril, in nohóji slišam od čestítzga omizja, de je ravno tisto noč silne viháar visóko hruwko na gráde vz Felodnške naklonil, in zgublens parstan in Mariženo zavideno nedolžnost razodel. Takó je bila Jakobova molitev takrat že uslišana. In per sedez usmilensga Bogá né jenal molitz, in je svoji uboge hčere, ké je bila nena žalost že do vrha parkipéla, rzwéne, in nam vsam ta vesela veyer sprosil. In kdo bi mislél, de samó on za srečo svoje hčere ne vé, ké mu je vander nar bol per sernje! Jaz vsaj se tolazem že misljejo, de za srečo svoje prelube hčere dobro vé, in se že namz vred veselí. Pa bodz se že kakor kolz, to vsaj je gotovo, de tista ponoyna molitev pobožnsga starčka in ne uslišane vse, kar se je zgodilo, prijazno razsvetlí in povelija. Zde we le se vidz, de je vse le délo Bøze previdnostz.

„Ne, ne!“ rekó gospod fajmowter vidama ganens, „de smo nohóji takó vesela tukej zbranz, to se né samó parmerilo; to je délo Bøze dobrotlivostz, Bøze svete previdnostz. Okólzuyana, ktero mz je dóbrz Jakob na smertne postelz zaupal, spriyuje to obilno.“

„To naj nas uyi, de ima Bog veyz lubezan do nas ludí, kakor jo je očetam in materam do otrók vz sernje vtisnil, in de on bol lubeznivo za nas skerbí, kakor nar bolz starwz na zemlz za svoje otroke zamorejo skerbéte. O, de bi vsz vz veselam zaupanz, de nas

nao Oye vs nebesih perseryno luba, xivéls in umarls! To zaupane nas vs nar vey nadloga, nas tudz takrat, ko nam nahye vey ne more pomagatz, we ob smertz, tolaxz in umirí.“

„To, gospod fajmowter! je tudz moje zaupane,“ reye gospá grafna, in vstane iz zamize, in jim rokó podá. Vsz drugz vstanejo tudz, in molzjo. „Je æ prenej pozno,“ reye po tém gospá grafna. „Jutrz mislamo zgodej odrinitz; je doba, de se poslovamò, in gremo kz pokoju. Lépsz obyútlejev, ktere so gospod fajmowter vs nas obudilz, ne smémo razgubitiz. Bole bz danawngga dne vsaj ne moglé sklenitz.“ Vsz so wls ganenz narazn.

Dvajseta razstava.

Obiuyejo Jelnskarjeve.

Drugz dan o zorz se vse æ na pot napravla. Nar vey pa sz dajete grafna Amalka in ptuja gospodiyena, kz je bila tudz za nenema starwa parwla, per Mariŋz opravatz.

Mariŋa se je vs Xelodnks takó nosila, kakor je bilo per hyerah grajujnskzh sluxabnikov takrat vs wegz. Na Jelnsks sz je syasama mogla druge oblayila napravatz; ker né hotla sz svojo novo družzh oyi nase vléyz, se je zdé kakor dekleta vs tistm kraji nosila. Ptuja gospodiyena, kz je bila za Mariŋo ene

starosta in velikosta, ji ponudè na Amalkeno pròwno skorej yisto novo oblèko. Mariņa se zdi prebršhka, in se je branz nositz.

Pa grafena Amalka reye: „Le nekár me we ne pomišluj; kar oblèņe jo, pa je. Odslèj se moja prijatlēņa in tovaršniņa, in védno per menē; moraw vnder drugáye oblèyena bitz. In pa nar bole je, de se koj tukej preblèyew. Takó se bodo nar man nad tēbój ljudje razgledoválz.

Mariņa se preblèye, in prav lepó se ji oblèka udá. Vz srédo med se jo gospodiņanz vzamete, in pelete vz velzko obédnēņo, kjer so zájterkovalz. Komej so druge Mariņo poznalz, takó jo je nova oblèka preménila.

Ko so odzajterkovalz, se uscedejo vz kouíjo. Mariņa mora zraven Amalke per grafz in grafenz sedéts. Graf ukæe mémo Jelnska pelatz; starzga Jelnskarja in negovo æeno, ktera sta bila Mariņo in menzga oyeta tolskan lepó sprejela, bz bil rad spoznal. Po potz oprawu je skarbno, kakó se jima kej godí, in Mariņa nez ne perkriva, de jima je slabo, in de svoje stare dni malo vesela vey sméta upatz.

Prihod kouíje na Jelnsk je bilo kej novzga; morebitz je we né bilo ondz, kar Jelnsk stojí, vsaj take lépe ne.

Komej se kouíja pred hiwo ustave, je mlada Jelnskarzņa æe per néj. „Moram vnder,“ je djala iz hiwe lete, „yestítzmu gospodu in negovz gospé in gospodiņnama iz kouíje pomagatz!“ Podá enz gospodiņanz roko, kar spozná, de je Mariņa. „Kaj rabzlna ye to bitz?“

zarení v svoji devjácti, ter jo iz roke izpu-
stí, kakor de ba bila za kajo prijela, odskoyz
kake stopine ritensko, in jo zdé bléda zdé re-
deya sprehaja.

Starz Jelnekar je ravno na varta délal.
Graf, grafna in Amalka gredó k z nemu, mu
rokó podajajo, in ga lépó hvalzjo za dobrote,
kz jih je Marija in nenu mu ojetu skazoval.
„Oh, kaj le we!“ reye Jelnekar; „jaz sam mu
veyz hvalo dolæzn, kakor on menz. Æ' nim
je prwla sreya pod mojo strého, in le vz vsah
ryéh naj bz ga bil posluwal, bz se mz zdé
pay bole godilo! Kar je on umarl, némam
skorej družzga vesela ko vart tukej le. In tu-
de za ta modre svet vé m nemu hvalo, de sam
se ta krajzsk zemle izgovoril; in pa we vart-
naritz sam se le od nega nauyl. Takó imam,
kar mz je plug pretæsk, vsaj za vartam kej
opravzta, in ijem med zelenavo in kvetliha-
mz mirú, kz ga vz svoji hiwz vey ne najdem.“

Med tém je Marija staro Jelnekarzno vz
male yúmnatz poiskala, in jo za roko na vart
pele, ter ji serné déla, in pravz, de naj se
ny ne bojí. Dobra æena namrzuy we svoj xiv
dan se táko gospodo né govorila. Le plawna
in se trepetam se parbliæa. Tude no pohvalzta
graf in grafna.

Starz Jelnekar in negova æena se gospode
in nene hvale lépó sramujeta, in od vesela jokata
ko otroka. „Kaj te né sam rekel,“ reye starzsk
Marija, „de te bo zavolo tvoje persryne lu-
bezne do svojiga ojeta we dobro na zemle?
Glej, kakó se je moje prerokováne izwlo!“

Tudž stara Jelnekaržna dobí sərηe, powlatuje Marižno lépo obléko, in reye: „In pa rés, tvoj øye so paŷ prav iméls, ko so tž veŷkrat rekls: Kterž ηvatlíηe oblayž, bo tudž za te skərbel.“

Mlada Jelnekaržna je od deley stala in gledala. Grožno se ji pod nos kadí. „Ovbè, ovbè,“ mərmrá sama natihama, „kaj mora ŷlovək we vse doæivétž! Iz berawke vlayuge je ηlò blaga gospodiyžna! J kdo bž bil vander to mislžl? Ždè, se vé, paŷ ne smém bliz ne! Pa ko bž je ne poznala, kdo de je! We le snoyž je wlasz ηulo pod pazho ko stepena psinž, de bž bila beráyila od hiwe do híwe!“

Graf né sliwal obrekovana in uklinana hudóbne æene; pa na obrazž æe se ji je poznalo, de né nŷy prida. Ko jo je zagledal, pravž: „To je powast od æenske!“ in gre ene kratž samtərtje po vərtž.

In ŷez nékej ŷasa je pred staržm Jelnekaržem postál, in reye: „Sliwate, øye! véste, kaj mž je vž mislžh? Pristavo vž æelodneks, kž jo je we rankž Jakob postavžl, szm negovž hŷerž Mariž vž last dal. Pa Marižna we ne bo takó beræ sama gospodinžla. Alž bž ne hotž sz svojo æeno tje itž. Oblubžm, de vam bo vse prav vweŷy, in vém, de Marižna nobenzga playila od vas ne bo hotla. Tam bote po svoji volž vertnarilž, in vž ŷednž hiwžηž svoje stare dni mir in pokoj iméls.“

Gospá grafena, Amalka in Marižna so jima sərηe délale, de naj takó storžtə. Pa bž ju ne

bilo tréba toľko nagovarjate; obá sta ponudbe toľko vesela, kakor de bi jima bil kdo rzwéne iz pekla oznanil.

Zdé pride mlada Jelnakar se pola domú; mikalo ga je izvédatz, kaj kole kojija per negovz hiwz poméne. Ko zasliwz, kaj je negovz starwem na ponudbo, je koj tudz per volz, deszravno mu je bilo britko od nzh loyitz se. Védno ga je vz sarné bolélo, de nevésta toľkan gardó x' nimz ravná, in toľaxba je zan, de se jim bo potlej bole godilo.

Mlada Jelnakarzeta pa je tasta in tauzo, takó rekóy, ze obéma rokama iz hiwe porivala. Pa hinavka je hotla prav lepó délatz, in ko sliwz, de Marieta grafu mílostivez gospod pravz, se globoko perklonz, in tudz pravz: „To je vendar grözna dobrota od mílostivez ga gospoda; gardó bz bilo, ko bz jo kdo zavzrgal; to bz jih moynó razxalilo. In na zadne bz se mílostiva gospá morebitz we nelo mislélz, de nésmo kej bol otesáne ko unz le wtorz. Rés, to je neizreyena sreya.“

„No, me veselí,“ reye mlada Jelnakar, „de vendar to spoznaw. Sam tz zmirej pravz: Kdor je do potrebnzh uboxetov usmilén, najde per Boge usmilene. Pa mz nése vzjela. Zdé imam vsaj tudz enkrat prav.“

Mlado Jelnakarzeta je jezta prijela, de je ko purman rdeya. Vendar se vpriyo mílostivez gospode né upala razsajatz. Pa takó ostró je moxa pogledala, de bz ga bila skorej ze oymí predarla.

Graf je obljubil, de bo kój, ko bo mogoye, po stara dva poslal, in sede ze vsame spet vz koujijo, ter se dale pele.

En in dvajseta razstava.

Kaj se na Jelneke dale zgodi.

Blage graf je storil, kar je bil obljubil. We tisto jesen je perwla koujija iz Æelodnaka po starzga Jelnekarja in negovo æeno. Sínu je bilo prav britko svoje lube starwe zgubit; nevésta pa je æe komej yakala, kdaj de se ji bodo se potz spravle, in je vsa vesela, de se jih bo æe kdej znebila. Pa to vesele se ji grozno zagrení. Koujijæ ji podá pismo, vz kterem ji graf piwe, de naj vz prihodne, kar je tastu in tauze izgovorjenega, bodz se vz æitz ale vz yém drugem, vz gotovine vsake tri mésne bliæne gosposke zvestó playa; ye ne, bo se hudo persilena. To jo je strawno ujezilo; vpije in kolne in devjá. „Ta je pa lépa,“ reye vsa togotna; „téga se me je we mankalo, de pridem ze dexja pod kap! Ko bz bili tukej ostalz, bz me bili dvakrat man pojédle.“ Sinú pa je veselilo, de bo svojim starwem vander we kej dobrzga mogal storitz; le né smel æenz svojiga vesela pokazatz.

Drugo jutro sta starz Jelnekar in negova æena vz koujijo sedla, in se odpeleta. Sin

jima vouže se solzame sreyno pot in vse dobro; nevésta pa kolne za nima. Torej se ji je pa tudé godilo, kakor se je nad svojim tastam in svojo taufo zaslužila, in kakor se lakomnem in skópnam veže dél godí. Svoje denarje je iméla na posojile per kerpže, ktere ji je od vsaňeh sto goldinarjev deset goldinarjev obrésté obľubil. Obrést je bila vsako léto ke naloxníne pardjana, in je spet novo obrést nesla. Že na se je gróžno sreyno wtéla, in né poznala vežga vesela na svété, kakor prewtévate, koliko bodo vse ti denarji ve deseteh, in koliko ve dvajseteh létéh znesle. Pa kmale ji te zlate sane prejdejo. Kerpu kupija né wla od rok, na kant je perwel. To je bila stréla za Jelnezkaręno. Vež je néma pokojne ure. Podnevz je skoréj védno na pote, zdé per pravdavňz, zdé per sodnz gosposkz; ponouž preudarja in tuhta, in ne more vež oysesa zatísnitz. Na zadne dobí naméstz dvajset sto komej dvé sto. Zdé ji je bilo kar obupate; živétz se ji je perstudilo, in smertz se je želéla. Védna žalost, ke je ve néj, jo rés takó oslabí in zdéla, de se je huda vroqinska męzlezna ulotz. Ve bližne méstęne bz ji mox rad po zdravnika poslal, pa ne mara zan. „Né mogel ranňemu Jakobu pomagatz,“ je djala, „tudej tudz menz ne bo mogel. Konedirka iz Bukovęne se bole spreumé.“ Pa to je le iz skoparije rekla; konedirke, se je misléla, ne bo tréba tolzko plaqatz. Mox ji vander le zdravnika perpele, in jo hoxe x' nim posilitz. Pa žena tréuž ve jezze koj perve zdravila skoze okno, we pokusila jih

né, in poulle po konedirko. Nene mogoune kaplâne so ji mærzlæno sæter ustavæle; alæ kaj pomaga, ko so bile premoune, le za konsko natoro, in se je potlej jetka podstopæ?

Jelwánske gospod fajmowter jo vs bolézne obiucejo, in lubeznivo nagovarjajo, de naj se spreobærne in pobolwa, de naj svoje særæe od posvætnega blagá odterga, in se kæ Bogu oberne. Pa to jo je vs veliko nevoio perpravælo. Pogle- da za debelæmæ oumi dobræga gospoda, in pravæ: „Gospod Oue! ne vém, kaj sæ svojim opomine- vanem kolæ mislate. Kæpnu, kæ me je ob dæ- nárje perpravæel, naj bæ takó govorilæ, bæ imélæ prav; pa ne menæ. Mislæm, de sæm we dostæ dobra. Sæm bila, dokler sæm mogle hoditæ, vsako nedélo in vsak zapovédan praznek per Bøæji sluxæ, in tudæ domá sæm svoje vsakda- ne molitvæne zvestó opravlála; sæm bila pridna, in nésæm næy zapravlala, vsa soséska me mora dobro gospodino imenovátæ; næhye mæ ne mo- re næy hudæga ouitatæ, in noben uboæææ, kæ je pred moje dure perwæl, ne more reyæ, de sæm ga brez darú pustila itæ. Bæ rada védæla, kákowæn de bæ yløvæk we mogel bitæ. Sæm væn- der mislæla, de me imate kákowno nar bolwæh gospodin vs faræ, in nà, zdé bæ morde radæ, de bæ we obupala.“

Gospod fajmowter so spoznælæ, de je tré- ba bol rzno in tardo æ' no govoritæ, de bæ æele ræsninynega pobolwæna vs néj obudilæ. Ji zaynó podolgama razlagatæ in razkazovatæ, de so denárji in yasno blagó we zmirej menæ ma- likæ, kæ jih molæ, in je we vsa gardæ lakomno-

sta vdana; de jo we garda pregréha jeze gospo-
duje, potrpelivosta in krotkosta pa, toľkan
lepah in potrebnah yednost, ji we popolnoma
manka; de je iz lakomnosti in jezignosti svo-
jimu moxu æe toľkan britkost napravla, ubo-
go sroto Mariño brez usmilena od sebe pahn-
la, in nelo svojiga tasta in svojo taujo, ktera
je dolæna spovtovats in lubits ko svoje lastne
starwe, od hiwe pregnala; de par svojim obil-
nam premoæens, ye je kækownamu revexu ya-
se tudz kak kosyäk kruha als kæko peyino mo-
ke pomolila, zapovzde kerujanske lubezne we
nekakor né dopolnila; de je to dolænost we le
zanyevála, in nar potrebnæwemu revexu vs
soséske né nekols ze mernekam æita iz sile po-
magala, desravno ga je po sto in sto mernæ-
kov vs æitnæne iméla; de so bili nene darove,
kadar je bila bira za pogorelne als druge sro-
make, vselej nar manwe in nar slabwe; de se
je se svojo pregréwno lakomnostjo ob svoje ve-
liko premoæene, se kterem bz bila lahko toľ-
ko dobræga storila, parpravla, in se sama æi-
vlene parkrajwala; de se ravno, kar je vs ker-
ujanstve poglavitnega, lubezen do Bogá in bli-
ænega, par néj pogræwa; de ji vse nene mo-
litve, kakor so kols svete in potrebne, le vñ-
dar vs zveliqane ne pomagajo, ker je ne po-
bolwajo, in torej tudz Bogú ne morejo dopasts.

Pa we néso izgovorils gospod fajmowter,
zayne Jelnekaræna æe vpits in tulits. „Zde vi-
dam,“ pravz, „de ga né nesreynæwæga ylovéka
na svéts, ko sam jaz! Næhye me æe ne more
terpéts; tudz moj lastnæ duhovnæ Oye so zoper

me. Téga ba vendar ne bila varjela! Kaj sam jim le žalga storila, de me hudobneno mislajo, in sovražajo?“

Gospod fajmowter so žalostno prijela klobúk in palčo, ter gredó. „Oh,“ pravajo, „kakó je vendar teško, de ba ylovak, kterega srne se na posvetno bogastvo naveče, po nebekih darovih jel hrepenétz! Kakó je deley od Bøxjiga kralstva, od resniyne pobožnostz in prave krepóstz! Se kàkownemz besédzhamz, ke jih le razmiwlen ælebedrá, se mislæ æe ze Bogam spravetz, in ye kàkowne drobtine od svojiga obilnega bogastva bližnemu barskne, ménz, de je æe vse storil, kar je bil dolžan. In vendar negovo srne we né pobolwano; vsvoji slépótz mislæ ηalò, de so negove pregréhe we lépe yednostz.“

„Oh,“ so djale mémo varta grede, „kakó se vendar motajo, kterz ménzjo, de so bogatinz sreynz! Bogata Jelnskarzeta né iméla per vsam bogastvz toľko vesela vsvojim æivlenz, ko uboga Marieta med ηvatlinamz te le na vartz.“

Mlada Jelnskarzeta je mogla we veliko terpétz. Nena bolézen se je zelo vlékla, in od dne do dne je slaboz perhajala. Héle nouí prekawla, iz zgol skoparije se ne prvouze kaplæne vina als kàkowne kure, in per vsam svojim terplenz néma nobene prave tolæbe, in nobene moyí se vs volo Bøxjo vdatz. Gospod fajmowter so se veliko perzadjale, de ba jo na pravz pot napravale. Svoje pósledne dni je bila tudz nekoleko volnéjwz in krotkéjwz, in se je na videz tudz svojih gréhov kasála; als se

je pa tudi v resnici spreobrnila in pobolvala, alz je svoje gréhe tudi sovražila, in Bogá, neskončno dobroto, jela ljubiti, je zelo negotovo. V nar boljših létih umrje, je žalostan dar garde lakomnosti in jezivosti, in vsam zgled, de jasno blagó ylovéka ne storí sreynega, temu ga we le rado v nesrečo pokopale.

Dvé in dvajseta razstava.

We nékej prav žalostnega.

Grafovi so Mariño na dvor pelali, kž so ga v mestu imeli. Eno jutro pridejo star gospod duhovni se sivez lami na dvor, popravajo po Mariño, in ji sporoče, de bž bolna ženska na smertni posteli, preden umrje, we rada ž' no govorila, ker bž drugáje ne mogla mirno umrét; kdo de je tista ženska, ji bo sama povedala. Mariña se zelo zavzame; gre, in se posvétuje ž' gospó grafeno, kaj de ji je storiti. Grafena je gospod duhovna prav razumnega in pobožnega poznala, in ji reče, de naj le gre do bolnice. Na prwno gospod duhovna jo stara Anton spréme.

Mariña gre precej deley, do zadnih hi v predmestji. V ozkih ulicah je bila hiwa, kž je videti vsa zapuščena. Vano stopajo vse trije, in gredó po wtirih temnih gredéh pod strého. Tž je hram, ž' deskam žbit. Pred

durme postoje gospod duhovcn, in rečejo Mariņa: „Tukej le je! Pa prosam, naj malo poterpe, de se odsopajo, in nekolzko téh le kaplęn na ruto vzamejo.“ Ji kanejo nékej kaplęn melisnega kvéta vz ruto, in odpró dure vz hram.

Slabwz bz hram vsaj ne bil mogel bitz. Lina je sz papirjem prepeta, le malo se skoze no svétz; postela sz postelzujem vred je taka, de je komej postelz podobna; per néj sloní polomlen stol, in na stolz stojí parsten vzry brez royaja in pokrøva. In videtz bolniņo vz postelz je bilo we le æalostno. Druzęga je né kakor kost in gola koæa; nene očí so bile globoko vdarte, nena sapa je bila teæka, in hrøpe, in pomolí Mariņa suho roko spod odéje. Mariņa se zelo prestrawz, po vszih udzih se trese. Jo posluwa, pa nena beséda je ko ubita posoda donéla; komej umé, de je to Metka, Metka, ktera je kzedej na gradu vz æelodnzke sluzila, in kvetla ko lépa kvetliņa na vertz.

Nesreçna Metka je bila od gospod duhovna izvédzla, de je Mariņa ze æelodnzko gospødo vz mésto perwla, in jo je bila pokliņala, de bz jo zavolo parstana odpuyena prosila. Svøjiga imena pred né dala védzetz, ker se je bala, de bz Mariņa, ye ga izvé, iz jeze do ne ne perwla.

Mariņa se milo zjoka nad no, in ji zatrduje, de ji je vse, vse æe zdavnej odpustila, in de je nzy bol ne bolí, ko nena nadloga. Vz znamne, de ji je rés vse iz sernu odpustila, jo hoye objetz in kuwnitz. Alz gospod duhovcn

zavpijejo na glas, de ne, in ji za roko branajo. „Za Boga voľo!“ pravajo, „kaj misľajo storiti? Ta bolézan se prijema.“ „Kákowna bolézan pa je?“ reče nedolænna Mariña vsa prestrašena. Gospod obrnejo vs tla svoje očí, in molje; pa bolna Metka hoče, de naj ney ne perkrivajo, kakó se je toľako nesreço navlékla, ker bo nena nesreça druge svarila.

Na to se gospod milo vs Mariño ozrejo, in pravajo: „Oh, moja ľuba! ta bolézan je nasledek razuzdanega æivlena. Takó grozno popaçe neyistost nar lépwe podobo; takó strašna je smert po neyistem æivlenæ. Oní, moja ľuba! so we mlade. Marsakjé jih bodo hvalile, in jim rekle, de so zale; jim bodo sladkó govorile, in se jim parľizovalæ; bodo hudobijo izgovarjalæ, in porekó, de to alæ uno né gréh, in de ga samí nase vzamejo; veliko hudæga bodo we slívalæ in vidælæ. Zapelivost bo tudæ ne ko strupena kaça zalezovala. Bode jim takrat ta zgled tukej le pred oymí! Vs táko revo le spravæ gréh ylovéka. Spomin vs to strašno podobo jih bo hudæga obvároval. O, de by mogel vse devine in déklene vs tém méstæ, ktere so vs nah létæh, sam le perpelatæ, in jih posvaritæ! De by posebno hudobnææ, ktere so téle nekædej tudæ nedolænæ déklene medene beséde pravælæ in tærdilæ, de ji dobro hočejo, de so ji prijatæ, in so jo zapelalæ, samkej parwlæ, in jo zdé vidælæ, kákowna je. Jih je, ktere nas duhovne bebne imenujejo, in se nad namæ hudujejo, de jim posvatno vesele grajamo in prepovædujemo; alæ vesela, ktero takó æalostno

konyá, se ne morem vnder nedolænega in perpuujenega mislata, in gorjè mu, ktera ga hvala, in nedolæne stvarí zapeluje! Bole bi bilo takemu, de bi ne bil rojen, ala de bi se mu mlinsk kamen na vrat navezal, in de bi bil vtoplen v globouíno morja!“

Metka je iméla pregréwno znane v méstè, preden je bila we per Æelodnaska gospode v službi, in se je skrivej ze malopridneæe pajdáwila. Ko so jo iz Æelodnaska spokala; se v méstò vèrne, in se nezemerno nosè, ter se da popólnama zapelata, æiví potlej po svojih gærdah æelah, in dobí to ostudno bolézè. V bolézni je prodala nezemerne oblayila, ka jih je bila za gréwnè denár nase natvezala, in ka so bile vse meno premozene; pa desetkrat man, kakor so ji iz rok vzele, je zane dobila, in zdè mora zapuujena od vsah svojih nékèdaneh prijatlov v nar veuè revuène kopèrnétè. Vse to je sama povédala, in milo jokala.

„Oh,“ je djala, „jaz sam paú velika gréwnèna! Zasluxila sam, de se me takó godí. Nésam veu v Bogá mislala, beséde Bøæje veu ne posluwala, za glas svoje svarcuè vstí veu ne marala; sam se læpotíyila in liwpala, sam se rada poménkvala, sam rada v vesele druæbe zahajala: to je začetek vse moje nesreèe, in me je na zadne to terplene nakopalo. Oh,“ reuè jokaje in se hripavè glasam, „de bi me le na unem svétè we huji terplene ne yakalo! Pa ko so me oni, luba Mariña! ka sam jih bila takó zelo, takó neizreèeno raz-

æalila, vander we odpustilæ; upam, de me bo tudæ Bog odpustil.“

Mariņa je æalostna domú wla; ηelo ney se ji ne polube juænatæ. Zmirej ji je gærda podoba pred oymí, zmirej ji zoparna glas zvoní po uwesæh. „Kaj, ta gærda podoba,“ prave sama per sebæ, „je bila kædej Metka, zala Metka!“ in ponavla yez dan te beséde. Per tém mislæ ve svojo ηvatoyo jablano, ktero je nékædej slana osmodila. Vse, kar ji je lubæ oye takrat in we na svoji smertnæ postelæ rekæl, ji pride spet ve misæl, in ve svojim særnæ storí Bogú vnovæy sveto oblubo vse svoje dni yisto in poboæno æivétæ.

Per gospé grafnæ prose za ubogo Metko. Grafena ji powle zdravnika, jedí in pijáye, in platna, in kar ji je we potrebnæga. Tode Metka je we veliko tarpéla. Jela je æiva gnitæ; vsakemu se je nad no gnusilo, ker je velik smrad od ne wæl, in nobèn yløvæk skorej né mogæl per néj obstátæ. Ve strawnæh boleynah je umerla, we le tri in dvajset lét stara.

Tri in dvajseta razstava.

We nékej veselæga.

Pervo spomlad, ko je bilo æe vse zeleno in ve ηvétji, je wæl graf se svojo æeno in hyerjo ve æelodnæk na svoj grad. Tudæ Mariņa je

mogla æ' nima ita. Zraven Amalke je vs kocijo sedla. Protz vejeru se Æelodnæku blizajo. Lepó se solnne o zahoda æerí, in ravno we Æelodnæk obsíja. Mariña ugleða od deley ñerkav za visókam zvonikam, grafóvskæ grad in hiwo, kjer je za rannem oÿetam nékædej prebivala, in sarnæ ji utripa, in solz ne more uderæats. „Oh,“ je djala, „takrat, ko sam Æelodnæk mogla zapustiti, paÿ nésem mislæla, de bom we kædej van perwla! Kakó preÿudno vendar vé Bog vse obrniti, in kakó neizreÿeno ma je dobrótliv!“

Ko je kocija pred grad perwla in obstala, partekó grafovz sluxabnæks in vsa druæina, de se svoji gospoda perklonæjo, in jo pozdravæjo. Tudz Mariño vsz prijazno pozdravlajo, se vesele, de jo spet vidæjo, in ji sreÿo vouææjo, de je Bog neno nedolænost razodel. Sodnik pa, ks jo je bil obsodil, in je zdé æe zelo vs léteh, jo ko dober oÿe za roko prime, in jo prose vpriÿo vsz odpuuæena, in hvalæ gospod grafa in gospó grafeno, de ji storjeno krivíño popravlata, in obéta do tærdnæga, de jo bo tudz on, kterz je je nar bol kriv, po svoji moÿæ skusil popravats.

Drugz dan je Mariña zgodej vstala. Jutrana zaræja, ks je lepó vs neno staníño sazála, jo je bila skliñala. Se napravæ, in gre svojiga nékædanæga dóma in varta obiskat. Po potz jo, kdor jo sreÿa, veselo pozdravæ; otroÿæ, ks jim je kædej ñvetline za varta dajala, so takó odrastæ, de se Mariña prav ÿudæ. Per durenah na vart ji prideta starz Jelnækar in

negova žena naproti, jo lubeznivo pozdravta, ter ji perpovzdujeta, kakó sta tukej dovolna in vesela.

„Nékadej,“ je djal starz Jelnekar poln vesela, „sva jih midva pod strého vzela, ko néso iméle kjé prebivat; zdé pa so naji, takó rekóy, iz najnega dóma pregnale, in so naji oni vs to le prijazno hiwzno vzela.“

„Paq rés,“ reye negova žena, „vselej je dobro, de bližnemu radz postréemo; kdo vé, kakó nam we vse povzrnitz utegne!“ „Vs to,“ perstave Jelnekar, „takrat ravno nésva mislela, in za povraçilo téga tudz nésva storila; vnder ostane zmirej rasníyno: Bodate usmilenz, in bote usmilene dosegle.“

Mariņa pogleda vs hiwo. Videtz kraj, kjer je nékadej sz svojim oçetam stanovala, se ji milo storí. Gre na vzt, in ogleda vsako drzó, ktero je nen oçe zasadil; zlastz se per jablanz pomuduje, kz je bila ravno zdé vs nar lépwem kvétji. „Oh,“ je djala, „kakó je vnder kratko ylovékovo živlene na zemlz! Ylovzk umerje, in ga né; drzvesa pa le we rastejo.“

Sede vs wotor, kjer je sz svojim oçetam marskako veselo uro iméla. Ko po vztz pogleduje, kz ga je kadej nen oçe sz potam vs obraza obdeloval; ji je, ravno kakor de bz ga videla we statz in hoditz. Solze ji per téj misle vs oçí perigrájo; pa misl, de je vs bolzm kraji, in de xane in vxiva, kar je tukej szjál, jo spet potolaxz in umirí.

Mariņa je vsako spomlad kàkowne tédne vs Æelodnak parwla, in ts za Amalko prav prijetne dni iméla. In vse jo ima rado in vs yasta. Eno jutro sedi za Amalko par mize; obé délate oblayilo, in bz ga rade we dopoldne délale. Kar gospod sodnik vs hiwo stopa vs praxne obléyen, deszravno je bil délavnak. Amalka in Mariņa se pogledate, in pomiwlujete, kaj bz to poménilo. Sodnik se vparvzu Amalka perklona, in potlej prava, de bz rad za Mariņa nékej posebnega govoril.

„Moj sin Vladislav,“ začne zdé gospod sodnik vs Mariņa obarnen, „ktera ma po dovolens mílostivga grafa vs sluxba pomaga, in bo tude moj nastopnak, pride vyerej ka mena, in ma razodene, de mu nsh dobro serna in lépe yednosta, luba Mariņa! posebno dopadejo, in misla, de bz bil vs nsh družba yasno in véyno sreyn. Rad torej bz se x' nima zarouil in sklenil. Téga jim né hotal odkrita, dokler né izvédal, als sam tude jaz par vola. Pa iz serna rad sam vs to parvolil, in sam prevzel jih nevésto svojimu sinu snubita. Ta zveza,“ pardene we sa solzama vs oyéh, „bz ma bila tolakan lubwa, ker bz takó tude krivíno, ka sam jim jo nékadej storil, in ka me védno texí, nekolako poravnal. In tardo upam, de ma zavolo te krivíne, ktere sam se, naj ma varjamejo, le zmoten in za pravíno vnet zadolxil, moje ponixne prowne ne bodo odreklz.“ Je umolknil, in yaka Mariņanega odgovora.

Mariņa so beséde zelo prestrawile. Ne vé prenej, kaj bz odgovorila; redcya in bléda jo

spremenate. Vladislav je bil zál, in pa móder in dober mladencu. Velike vole na Dunaji je že vso hvalo dokončal, in per očeta se je v vseh opravilih dobro zupil in zuril. Kar je pa we bole, se je že mladega védno lepó vedel, in tudé med spayenzmá tovarwá, ké jih je v wolah imel, sé je perzadjal svoje sárne čisto ohranité. In sam vés čist, per tém pa we ponixén in krótk, se je tudé le sé čisto, ponixeno in krótko duwo æelel združit, de bə obá le enega duhá in sárna v edinosté in sveté lubezné med sboj æivéla, in nekolé Bogá in negovéh zapovéd ne pozabila. In ta, sé mislé, je ravno Marija. Kolškorkrat že gospodo v æelodnek pride, vidé Vladislav v vsem nenzm djanz in nehánz, de je umétna in pridna, pohlevna in ponixna, krótká in vsa sramoæliva; napryne beséde né bilo iz nenzh ust, in mowkaga sé skorej né upala na ravnost pogledaté. Ko ji je bil Vladislav per néke perloænosté preveč prijazen, se ga je jela hlo ogibaté. Mislé: „Kaj bə bilo, ko bə se v mené kake slabé mislé alé æele obudilé? Ké tému vsaj nobene perloænosté ne smém daté. Ráji se bom varovala, de se brez potrebe ne snideva.“ De jo Vladislav vzeté mislé, to ji né bilo v čislé. Ko zdé iz ust negovaga očeta to zasliwá; se né čudité, de se prestrawá, in na ponudbo navé prenej do tærdnega odgovorité. Že deviwko sramoælivostjo reye, de se kej tanega nikdar né nádjala, in prosé kake dni odloga, de se bo že gospod grafam in že gospó grafeno, ké sta ji zdé oye in maté, we popred posvétovala.

Razumno gospod sodnik je zadovoljen; vs vesel se parporočí. De bo gospod grafu in gospé grafene ta zveza vwey, né ηelo ney dvo- mil. Per téj priye gre ke nima. In rés, obá sta je vesela.

Graf mu reye: „Vz resniye, se to noví- ηo, lubz moj gospod Sodnik! nas prav razve- sele. Moja gospá in jaz sva æe sama per sebe djala, de bz se Vladislav ze Mariño lepó vze- la; tode od téga nésva nekola nekjer zinila. Ke æenitvz né dõbro pergovarjatz, we men pa si- litz.“

Grafena je djala: „Prav, prav, gospod Sodnik! Iz serηa jim sreyo voujem. Vz Ma- riñz bodo iméle oní dõbro nevésto in neη sin dõbro æeno. Mariña se je vz wolz trplena zuyila, in tz je nar bole uk. Kar je vz serηz we geryastzga in grampastzga, trplene nar bo- le ogladz in olika. Mariña je dõbrzga serηa, je pohlevna in poniæna duwiña, krõtka in po- terpeæliva, dobrõtliiva in mila, in kar je kore- nina vszga dõbrzga, vz resniye poboæna. Ze mladzga æe je déla navajena, je vse hiwne in polske déla sama poskusila, in bo gotovo dõ- bro gospodínila. Tude se vé, kolzkor je tréba, olikano in perludno vestz. Jim povém, de je nedolæna in lubezniva, in vsz deklzñam jo smém vz zgled postavatz. Upam, de bo neη sin ze Mariño prav sreyn.“

Gospá grafena se je Mariñzega pævolena popolnoma svésta, in zayne koj od pæprave ke æenitvz govoritz. „Kar mz je mogoye,“ pra- vz, „bom storila, de bomo æenitvz prav veselo

obhajala. Ženitnino bom jaz tukej na gradu napravila, in tudi za doto in obleko bom skerbela. Pogledaj, pogledaj,“ pristava we, in se posmehla, „kakó je Marija prstan vendar prav prvel, ženiten prstan ji bo! Kdo bi se bil to mislal!“ Tudi so we sklenile, če namreč Melodnovek gospodar dovolijo, Jelwánskega fajnovera povabiti, da bi Marijo poročile. „To bo nevésto,“ reče gospá grafna, „neznano razveselilo, in tudi blazega gospoda, ki jim je nekdeji mena nadloga toliko ki seru wla, bo veselilo zdej viditi meno srečo.“

Veseloga dne, ko je bil dan poroke, Melodnovek ne pomnijo. Vse grafov gredó ob napovedanju ura v cerkev. Brez ustevila ljudi iz Melodnaka in bližnjih krajev se nabere. Kdor je le od dóma mogel, je wál gledat. Kej tanega we néso doživéle, da bi bilo ubogo dekletu, ki je bilo kdaj v verige zakováno, ki toliko yaste prwlo.

Amalka, mena zvésta prijateljica, ji je družina; lepó ovénjana jo spréme v cerkev. „Zavolo téga,“ se misle, „per ljudéh v yaste ny ne bom zgubila.“ In je prav iméla; we le pridobila je veliko. Videte jo tolikan poniženo, poludno in prijazno, jo we bol yeste in ljubijo.

Marija stoji vsa nedolžna in lubezniva zraven zaloga ženina v sredi svatov pred altarjem. Vénen béléh in rdečéh vartni nosa na glavu, víwnevo oblayilo ima na sebi; nobena vartni ne nyate lépwe ko meno obliqje, ko angel gleda pohlevno v tla. Vse priyujóye imajo oči vano vparte.

Starš lovŕŕ Anton stojí par stranŕ altarja, bliz æenŕna in nevŕste. Vidŕta toľko ľpó ŕvŕtoyo nevŕsto se zmislŕ Metkŕne stravnŕ podobŕ na smŕrtŕnŕ postelŕ, in reye: „O ľubŕ Bog, ko bŕ bili priyujóyŕ paŕ Metko vidŕlŕ, in bŕ jo Mariŕŕ tukej le vŕtriŕ postavŕlŕ! Potlej bŕ vidŕlŕ, kam razne potŕ, po kterŕh ste one hodile, na zadne pŕrpelete.“

Pred poróko so Jelwánske gospod fajmowter zbrano ľudstvo ľpó ogovorilŕ. So razloæilŕ, kakó preyudno je Bøæja modra previdnost priyujóyo nevŕsto pred svŕtŕ altar pŕrpeľala, in pokazalŕ, de nas Bog le vŕ naw prid, le vŕ nawŕ zveliyane zŕ nadlogamŕ tepe, ker nas po nŕh modrí, nas vŕ grŕh varŕje, nas vŕ praviynostŕ, zaupanŕ, ponixnostŕ in potŕrpeæljivoŕtŕ utŕrduje, nam prihodne vesele slajwa, in kar je nar bole, nas za nebesa, za véyno vesele pŕrpravla. Starŕe so opominalŕ, de naj svoje otroke po kerujansko rede, de bodo vŕ strahŕ Bøæjim æivŕlŕ, ľubilŕ in storilŕ, kar je dobrŕga, studilŕ pa in opustilŕ, kar je hudŕga; to namrŕy je nar bolŕ zaklad, kŕ jim ga morejo zapustitŕ. Otroke, mladenye in déklŕŕe, so opominalŕ, de naj ľpó æive, nedolænost ohranŕjo, svoje starŕe spowtujejo, in zapovŕdŕ Bøæje vselej radŕ in na tanko spolnujejo; zapovŕdŕ Bøæje namrŕy, pravŕjo, so roka na razpotji, ktera nam kaxe pravo pot vŕ nebesko kralŕstvo.

Æenitnina je bila na gradŕ vŕ velke obŕdnŕŕe. Na srŕdŕ mize je stal Mariŕŕen jerbasyk sŕ ŕvŕtlinamŕ. Amalka ga je bila na skri-

vsem za nar lepšama ηvatlinama napolnila, in na mizo postavla. Vsem gostém je to dopadlo. „Vz rasniηs,“ rekó Jelwánske gospod fajmowtar, „jerbasyek sz ηvatliname na svatovsko mizo djatz, je kej lépa misel. Bol jo zalwa ko vsa zlatnina in srebarnina; in pa rés, kakó ga je le lepó vidatz! Kej lepšega na semle bz skorèj ne mogle vidatz; pobožno srηe mora to ginitz, in protz nebesam povzdvígnitz. ηvatline nam oznanujejo Bøæjo vszgamogounost, neskonyno modrost in dobrótlivost; Bog le jim daje podobo, barvo in duh, in jih lepwe oblayz, kakor je bil nar veqz kral vz vsz svoji yastz obléyen.“

„Jerbasyek pa nam pærpovzduje prequdno Bøæjo prevídnost. Po nem je Bog obrayal, kar se je za nevésto godilo, in je nam vsz danawne vesele napravz. Spoznavamo vz rzdeqz vertniηs, vz bélem limbarji, vz víwnevsz viólzηs, kakó de je Bog lubezniv do nas; pa we lubeznivšega nam se razodéva vz zgodbah nawega æivlena. Døstokrat sz Bog nar slabwz rzqí izvols, de nas tærplena obvaraje, iz stiske otmè, de nas od hudšga odverne, in kz dobremu spodbøde. Ko bz mogle svoje æivlene prav pregledatz, kakor ga homo na unem svétsz spregledalz; bz vidalz, de je nawe æivlene lepó osnována ηelína, de je yudo Bøæje vszgamogounostz, neskonyne modrostz in dobrótlivostz.“

„Mislém, luba Mariηa! de bodo ta jerbasyek vz spomin shranile, in kolzkorkrat ga zagledajo, dobrótlivšga Bogá iz srηa zahva-

lile. O, de ba we veliko godóv doxivélz, de ba spet jerbasyk sz ηvstlinamz na mizz stal; de ba pay yez petdeset lét vdrugy nez svatovsko mizo zalwal!“

Utirz in dvajseta razstava.

Znamne na Jakobovem grobz.

Znamne, ktero je bila Amalka na grob Mariņanega oçeta vz Jelwánah obľubila napravz, je bilo med tém tudz dodéľano. Iz béľzga marmora je bil napis z zlatzmk yerkamz vdolben. Vz napisz so bile, razun imena, stanú in starostz dóbrzga vrtnarja, Jezusove beséde, kz zaslužzjo po vsz praviņz z zlatzmk yerkamz zapisane bitz: „Jaz szm vstajene in ãivlene; kdor vz me verzje, bo ãivel, ako je ravno umzrl.“ Pod témz besédamz je bil jerbasyk, po kterzm je bil Bog Mariņo na grobz nenega oçeta iz britkostz otel, z nar lépwamz ηvstlinamz vz kamen vpisan. Pod jerbasykam se je bral we lépz izrek svetzga pisma: „Çlovékova yast je ko ηvstliņa na polz, ktera se kmalz razpè; Gospodna beséda pa ostane vékoma.“ Pod verham pa je bil svetz križ vz kamen vsékan.

Jelwánske gospod fajmowtar so to znamne vsz veselz na Jakobov grob postavz. Prav lepó se je vzelo iz tmne sénņe, ktero ste mu verbz

délale, in kedar so we vartníne vs garmiye na grob lepo radeye nvetle, né bilo nry lépwga vidze. Jakobovo znamne je bilo nar lépw le-pota na pokopaliye in nar imenitnwe spomin-tistega kraja. Kolokorkrat so gospod fajmowter ptuje gosti dobile, jih pelejo na grob. Če je potlej kterz rekel, de so se lépo zmislale, de so moxu, ke je vartnáril, in jerbasse délal, jerbasyek se nvetliname vs kamen vpisale; pravjo gospod fajmowter: „To ima we kej vey in kej lépwga vs sebz; to je znamne mile pargodbe. Tla, ke zdé na neh stojimò, so pay britke solze moyile!“ In so jim od rannega Jakoba, in od Marije in nenega jerbasyeka povédale, in vse so se svetame obyutleji in sklepa navda-ne grob zapustile. Bog hotel, de be tudz te bukvene vse, ke jih izberó, se takame svetame obyutleji in sklepa iz rok poloxile!

K A Z A L O.

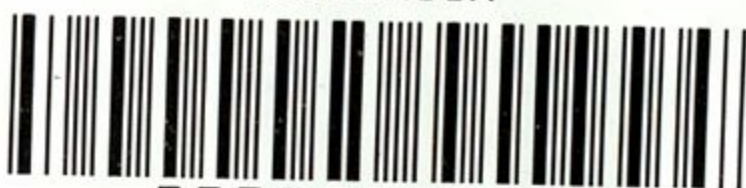
	<i>Stran.</i>
I. Oče Jakob in njegova hči Marija	1
II. Marija vs Zelódnem gradu	7
III. Grafena perstana zmanka	12
IV. Marija vs jeyu	19
V. Marija per sodbu	24
VI. Oče Jakob per Mariju vs jeyu	28
VII. Marija je obsojena	33
VIII. Prijatelj vs potrebu	37
IX. Jakob in Marija na potu	41
X. Jakobova in Marijena vesela dne- va na Jelneku	46
XI. Jakob bolán	51
XII. Jakobova smert	61
XIII. Marija je vnovu vs tarpLensu	69
XIV. Marija je od Jelnekarjevih sagnana	73
XV. Ze nebes pride pomou	78
XVI. Kakó je grafena Amalka semkej prwla	81
XVII. Kakó so perstan nawlu	86
XVIII. Kakó dobre ljudje krivino poravnávajo	92
XIX. We nekej spomina vrédnega vs téj zgodbu	95
XX. Obiuejo Jelnekarjeve	100
XXI. Kaj se na Jelneku dale zgodí	105
XXII. We nekej prav æalostnega	110
XXIII. We nekej veseliga	114
XXIV. Znamne na Jakobovem grobu	123

1	I. Ope Jakob in njegova hiša
2	II. Jakob in njegov brat Izak
3	III. Ope Jakob in njegova hiša
4	IV. Jakob in njegova hiša
5	V. Jakob in njegova hiša
6	VI. Jakob in njegova hiša
7	VII. Jakob in njegova hiša
8	VIII. Jakob in njegova hiša
9	IX. Jakob in njegova hiša
10	X. Jakob in njegova hiša
11	XI. Jakob in njegova hiša
12	XII. Jakob in njegova hiša
13	XIII. Jakob in njegova hiša
14	XIV. Jakob in njegova hiša
15	XV. Jakob in njegova hiša
16	XVI. Jakob in njegova hiša
17	XVII. Jakob in njegova hiša
18	XVIII. Jakob in njegova hiša
19	XIX. Jakob in njegova hiša
20	XX. Jakob in njegova hiša
21	XXI. Jakob in njegova hiša
22	XXII. Jakob in njegova hiša
23	XXIII. Jakob in njegova hiša
24	XXIV. Jakob in njegova hiša

Stran 75. vrsta 8. odzdolej: namésta glavno
bera glavno.

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS @

00000320855

